

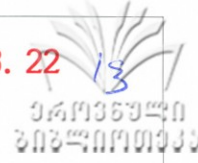
ლიბეხანი

№ 152 / 0360სი / 2014

1737
2014

...AND NOW LADIES AND GENTLMEN... უნესიერესი მერი!

83. 22

ქალები გადაწყვეტილებებს მიღმა 83. 36

ჩარევს სასურველია... 83. 12

ჩრდილოკავკასიელები უკრანიაში 83. 54

ვხედავთ მუსიკას, ვუსმენთ ბალებს 83. 70

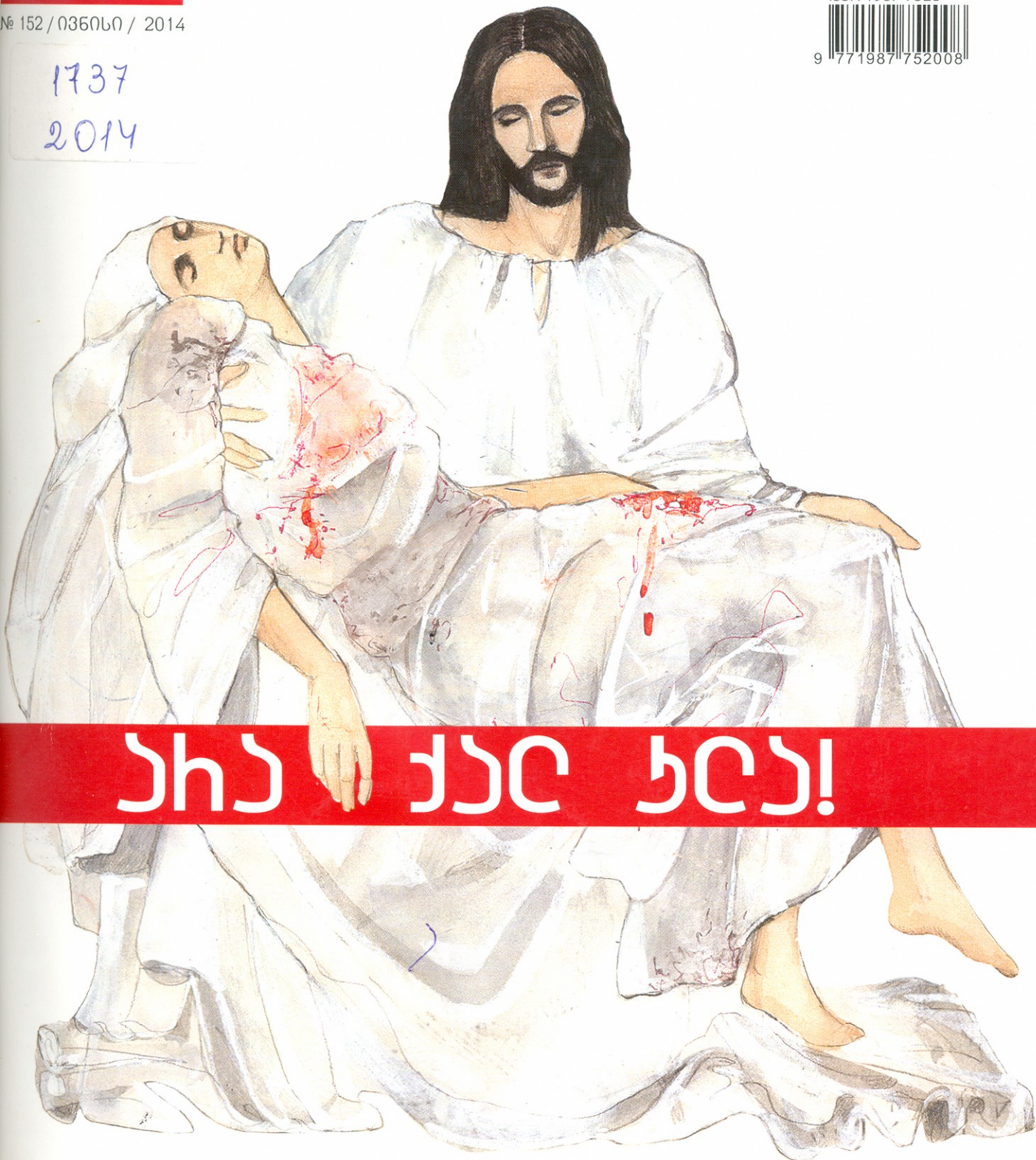
ბთხოვ, დამივიწყო 83. 56

ვანი 5 ლარი

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

ახანა ჩანა!

ითბა iOS-ისტვის

ლიბერალი - ახლა უკვე თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე

იკითხე ყველგან!
იკითხე კომპიუტერულად!
www.lit.ge

ითბა iOS-ისტვის საშუალებას გაძლევთ მარტივად იკითხოთ lit.ge-ს წიგნები და პერიოდიკა თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე. ავლიკანის გადმოსაწერად, თქვენი მონეტარილობიდან iTunes-ზე მოძებნეთ „IOTA READER“

ლიბერალი

№ 152 / ივნისი / 2014

მთავარი რედაქტორი
ირაკლი აბსანძე

რედაქტორები
ლიკა ზაკაშვილი
ზურაბ ვარდიაშვილი

შპს რედაქციის მენეჯერი:
ზურაბ ვარდიაშვილი, ლიკა
ზაკაშვილი, თათია ხალიანი,
გიორგი ქვიციანი, სოფო
აფთიაური, ეკა მაღალაძე,
ქეთევან დედიაშვილი, სალომე
გორგოძე

კონსტრუქტორები:
გიორგი ცხადაია, პაატა
ქურდაძე, გიორგი ძნელაძე, ქეთი
ქანთარია, ვალერი ძუციანი, ნინო
ნატროშვილი, ნინო პავლიაშვილი,
გიორგი კეკელიძე, დავით
ბუხრიკიძე

რედაქცია:
ფოტო-რედაქტორი
ლევან ხერხეულიძე
გრაფიკული დიზაინი
თორნიკე ლორთქიფანიძე
სტილისტ-კორექტორი
ნათია ორმოცაძე

გამოცემელი:
შპს „ლიბერალი“

პარტნიორებთან
შეთიერობის მენეჯერი:
ირმა მოსულიშვილი

დისტრიბუტორი:
გაგი გელაშვილი

ურნალის გამომცემის მსურველები
დაგვიკავშირდით:
247 02 46

www.liberali.ge

ზოგადად უკუაზრობა ხასი

„არის ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი, მე ვიტყვოდი, თითქმის გადამწყვეტი შეფასების კრიტერიუმი... რაც, ჩემი აზრით, ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი უნდა იყოს იმ ადამიანის ღირსებების, რომელიც დედაქალაქის მერობას აპირებს... ეს ძალიან მარტივად რომ ვთქვათ, არის კანდიდატთა ზოგადი კულტურა, რომელსაც საქართველოში არავინ არასოდეს სერიოზულად არ აღიქვამს და, მით უმეტეს, არ მოითხოვს პოლიტიკოსისგან“ – ამ სიტყვებს პაატა ქურდაძის სტატიაში ამოიკითხავთ, რომელიც თვითმმართველობის არჩევნებს ეხება.

თუ რას გულისხმობს მწერალი „ზოგადი კულტურის დეფიციტი“, სტატიის კითხვისას თავად გაარკვევთ, ჩემთვის კი, „ზოგადად უკულტურო კაცი“ – ასეთი შეფასება, ზედმინებით ხატავს არამხოლოდ დედაქალაქის მერობისთვის მებრძოლ კანდიდატებს, არამედ საქართველოს ფორმალურად მესამე, პრაქტიკულად კი პირველ პირს. პირველს, სახელმწიფო თანამდებობის პირთა შორის, ცხადია.

მოუსმინეთ მის ინტერვიუებს, უყურეთ მისი მონაწილეობით გამართულ ტოკ-შოუებს, მის ურთიერთობას ჟურნალისტებთან, დააკვირდით მისი საუბრის, გნებავთ, მოძრაობის მანერას... დეფინიცია ზედგამოჭრილია.

სხვაგვარად რით ავხსნათ, რომ იგი ვერ ხვდება, თუ რატომ არ შეიძლება პრემიერ-მინისტრმა განაცხადოს – „არ დავუშვებ სხვა პარტიის გამარჯვებას?“

ვერ ხვდება, რომ სამარცხვინოა, პლანტაციებში სამუშაოდ ვინმე დამცირების მიზნით „გამანესო“...

რომ ბეჯა არ არის კრიმინალი...

რომ ადამიანებმა თვითგამოხატვის ნება მისი სტრუქტურებისადმი უნდობლობის გამო დათმეს...

რომ ასოცირების ხელშეკრულებაზე ხელმოწერა არაადეკვატური პრეტენზიებით სასაცილოდ არ უნდა გადაექციო...

და ა.შ და ა.შ.

თუმცა ამ ნომრის მთავარი თემა პრემიერ-მინისტრი არ არის. „ლიბერალის“ ფოკუსში „მეორე სექსზე“ – ქალზე – ძალადობის, მათი უკიდურესი დისკრიმინაციის, დროის უმოკლეს მონაკვეთში საგანგაშო რაოდენობის მკვლელობების მოტივების ანალიზი მოექცა. „ლიბერალის“ ჟურნალისტები ცდილობენ შიშველი ფაქტების დემონსტრირებით ინსპირირება გაუკეთონ კითხვას – „მასუბინებლობის რა წილი მეკისრება მე?“ სასულიერო და საერო ხელისუფლების როლი კარგა ხანია გარკვეულია, თუმცა, სად დგას ყბადაღებული „სამოქალაქო საზოგადოება“? საიდან ადევნებენ თვალს აქტივისტთა უმცირესი ჯგუფების პროტესტის მცდელობებს? იქნებ ზემოთ აღნიშნული დეფინიცია არამხოლოდ დედაქალაქის მერობისთვის მებრძოლ კანდიდატებს თუ საქართველოს ფორმალურად მესამე, პრაქტიკულად კი პირველ პირს ესადაგება?

208/8

საპარტოველოს აკრედიტებული
პროფესიული ორგანიზაცია

ზურაბ ვარდიაშვილი, რედაქტორი

საზოგადოება

ვახინახანუხი ოჯახის სინდინა და ფაინიზი, თუ (და/ან) ჰემანიზი?

გაეროს მოსახლეობის ფონდის მიერ 2009 წელს ჩატარებული კვლევის მიხედვით, ქალთა 50,1% ფიქრობს, რომ კარგი ცოლი ქმარს უნდა უჯერებდეს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ არ ეთანხმება მას. ქალთა 34,1% კი ქმრის მიერ ცოლის ცემას გარკვეულ შემთხვევებში ამართლებს. 44,9% ფიქრობს, რომ აუცილებელია, მამაკაცმა ცოლს/პარტნიორს დაანახოს, თუ ვინ არის ოჯახის უფროსი. „გაეროს განვითარების პროგრამის“ დაკვეთით ჩატარებული კვლევების თანახმად კი, „ნებისმიერი ცოლი უნდა იყოს ქმრის მორჩილი, ნებისმიერი ხასიათის მამაკაცი უნდა აიტანოს ქართველმა ქალმა“.

▶ გიორგი ძნელაძე
83.44

ინტერვიუ

"სახელმწიფო ინტერესს ახ უნდა შეანიხოს უფრო მაღალი - პროფესიის ინტერესი"

თუ ილიამ და თერგდალეულებმა საქართველოს საძირკველი ჩაუყარეს და ჩვენ მათი ლიბერალური, ევროპული პროექტის შვილები ვართ, როგორ შეიძლება თქვა, რომ მე ტრადიციულად ქართველი ვარ და ევროპას არ ვიღებ?! აღნიშნული ფასეულობები შესისხლხორცებულია ევროპულ ფასეულობებთან. ქრისტიანობა წარმოდგენილია განმანათლებლობის გარეშე; განმანათლებლობა დროებითი კულტურული ფენომენი კი არა, ზოგადკაცობრიული, შეუქცევადი სულიერი ფენომენია. ამ დროს ადამიანი დამოუკიდებლად იწყებს აზროვნებას და ბედავს, რომ ტრადიციის შუამავლების გარეშე ავთენტურად დაამყაროს ურთიერთობა რთულ, მარად ცვალებად რეალობასთან.

▶ გიორგი ჭეიშვილი
83.16

პოლიტიკა

...And Now Ladies and Gentlemen... უნასიუხასი მახი!

ჩემი აზრით, ყველაზე კონცეპტუალური, რაც თბილისში ბოლო ოცი წლის განმავლობაში გაკეთდა, აეროპორტის გზაზე პრეზიდენტ ბუშისთვის პლასტმასის ყვავილებით მორთული ორი საბჭოთა მახინჯი საცხოვრებელი კორპუსის ფასადი იყო. არც მანამდე და არც მერე ოცდამეერთე საუკუნის პირველი ათწლეულის ქართული დეკადანსის ასეთი ძლიერი ვიზუალური მესიჯი არავის გაუკეთებია. ეს იყო ზუსტად ის პოტიომკინური კულტურა, რომელსაც ქალაქის მესვეურნი მთელი ამ წლების განმავლობაში ატარებდნენ.

▶ პაატა ქურდაძე
83.22

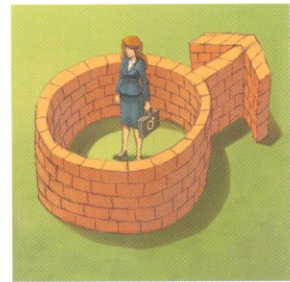
ფოსტოპოქა

ლია ბახათაზი იოსებ ბიჭაშვილის ხოცაქსიდან

Батумь. Рыбаки на набережной.
Pêcheurs au bord de la mer.

▶ 83.58-65

საზოგადოება

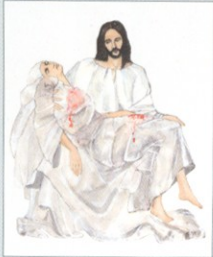
ქალები ბადაწყვეტილებას იღობ

ამომრჩეველთა ერთიან სიაში რეგისტრირებულთა 53% ქალები არიან. თუმცა მოსახლეობის დემოგრაფიული განაწილება ხელისუფლებაში არათუ იგივე თანაფარდობით, ნახევარი პროპორციითაც კი არ არის ასახული.

2014 წლის თებერვლის მდგომარეობით საქართველოს 59 მუნიციპალიტეტისა და 5 თვითმმართველი ქალაქის საკრებულოს დეპუტატების 89% მამაკაცია. „სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების“ კვლევის მიხედვით, საკრებულოებში ქალ დეპუტატთა წარმომადგენლობით ყველაზე მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი თეთრწყაროშია – 8 ქალი. ქარელში, გარდაბანში, სიღნაღსა და წყალტუბოს საკრებულოებში ქალები მხოლოდ 4%-ს შეადგენენ. ქალი დეპუტატები საერთოდ არ ჰყავთ მცხეთაში, ახალქალაქში, დედოფლისწყაროსა და ხონში.

▶ თათია ხალიანი, ეკა მაღალაძე
83.36

ნომერი:

ილუსტრაცია მანა ლაბაძის

- 06 მოკლედ
- 08 ციტატები
თვალსაზრისი
- 12 ჩარევა სასურველია –
რა შეიძლება ვისწავლოთ
ფრანგული დირიჟიზმისგან
ინტერვიუ
- 16 „სახელმწიფო ინტერესს
არ უნდა შეენიროს უფრო
მაღალი – პიროვნების
ინტერესი“
პოლიტიკა
- 22 ...And Now Ladies and
Gentlemen... უნესიერესი
მერი!
სამართალი
- 32 ვის ხელშია შენი პირადი
ცხოვრების „გასაღები“?
საზოგადოება
- 36 ქალები გადანყვეტილებებს
მიღმა
- 44 პატრიარქალური ოჯახის
სინამდვილე და ფემინიზმი, თუ
(და/ან) ჰუმანიზმი?
სამხრეთ კავკასიის ხმები
- 50 აფხაზეთი, მცირე პაუზის
შემდეგ
- 54 ჩრდილოკავკასიელები
უკრაინაში
ტექნოლოგიები
- 56 გთხოვ, დამივიწყო
ფოტოპროექტი
- 58 ღია ბარათები იოსებ
გრიშაშვილის კოლექციიდან
ბიბლიოთეკა
- 66 პირველი ქართული პატიმარი
ნიგნი
კულტურა
- 68 ექვთიმე თაყაიშვილი 150
- 70 ვხედავთ მუსიკას, ვუსმენთ
ბალეტს

ბიბლიოთეკა

პიხველი ქართული ჰატიმანი ნიგნი

მოკლედ, ნიგნი ჩვენი ბედისაა და რა გასაკვირია, რომ ხანდახან აპატიმრებენ კიდევ. აგერ, არც თუ დიდი ხნის წინ, მეხსიერებაგასანვდენ წარსულში, საქართველოში ნიგნის ციხეც არსებობდა: ნიგნის პალატაში სპეციალური ფონდის ოთახი იყო, სადაც, ვთქვათ რობაქიძის და ჯავახიშვილის ნაწარმოებები იხდიდნენ სასჯელს – გაურკვეველი ვადით. საბჭოთა საქართველო ცენზურას არ უჩიოდა. მიხეილის კრებული, სახელად „პატარა დედაკაცი“ 1926 წელს გამოსცეს და მწერლის დატუსაღებისთანავე დააპატიმრეს.

 გიორგი კეკელიძე
33:66

ტექნოლოგია
ბოსოვ,
ლაივინო

„დავინყების უფლების“ არაკეთილსინდისიერად გამოყენების საფრთხე მართლაც არსებობს, ამიტომ Google-მა გადანყვიტა, ყველა განაცხადი არა პროგრამამ, არამედ ადამიანებმა დაამუშაონ და მათ შეაფასონ, არის თუ არა ინფორმაცია მნიშვნელოვანი და რა არის მისი წაშლის მოთხოვნის ნამდვილი მოტივი. იმ მომხმარებლებს კი, რომლებიც განაცხადზე უარს მიიღებენ, შეუძლიათ Google-ის გადანყვეტილება სასამართლოში გაასაჩივრონ. კომპანია საბოლოო პროცედურებზე მუშაობას და მათ დახვეწას კვლავაც აგრძელებს. ის მჭიდრო თანამშრომლობას გეგმავს მონაცემთა დაცვის ორგანოებთანაც. სხვათა შორის, მარეგულირებლებიც მიიჩნევენ, რომ თითოეულ ბმულს აუცილებლად უნდა დაერთოს განმარტება მისი წაშლის მიზანშეწონილობის შესახებ.

 ნინო ნატროშვილი
33:56

გამოცემალი:

შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი, ინგოროყვას ქ. 14. ტელ.: (995 32) 2470246
ელ-ფოსტა: info@liberali.ge ვებ-გვერდი: www.liberali.ge
„ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია.
ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.

აქცეზა:

შპს „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, წერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 235 70 02.
გამოდის თვეში ერთხელ, ყოველ 10 რიცხვში. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში.
რეკომენდებული საცალო ფასი 5 ლარი.

შემნახველი ანაბარი

დაზოგე პროკრედიტ ბანკში!

*22 22

220 22 22

procreditbank.ge

2012 წელს მსოფლიოში 18 მილიონი აღამიანი ტყვილისაგან ტანჯვით გარდაიცვალა, - სტატისტიკურ ინფორმაციას პალიატიური დახმარების მსოფლიო ალიანსი ავრცელებს. ორგანიზაციის ცნობით, მძიმე დაავადებების მქონე პაციენტებს ტკივილგამაყუჩებელ წამლებზე ხელი არ მიუწვდებათ.

ორგანიზაციის ინფორმაციით, მაგალითად, ეთიოპიაში კიბოთი დაავადებულები ტანჯვის შემსუბუქების მიზნით ხშირად თვითმკვლელობით ასრულებენ სიცოცხლეს. ანალოგიური მდგომარეობა ეგვიპტეში, მოზამბიკასა და პაკისტანშიც. პაკისტანში 2012 წელს პალიატიური მოვლა 350 ათას აღამიანს დასჭირდა, თუმცა შესაბამისი დახმარება მხოლოდ 350 აღამიანს აღმოუჩინეს. როგორც საერთაშორისო ორგანიზაციაში აცხადებენ, პრობლემას წარმოადგენს არა პრეპარატების ფასი, არამედ ხელისუფლების მიდგომა. ეს განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებს ეხება, სადაც არსებობს გაზვიადებული შიში, რომ მსგავს მედიკამენტებზე დამოკიდებულება იოლია. ექიმები კი, თავის მხრივ, ერიდებიან სამართალდამცველებთან ზედმეტ პრობლემებს და ტკივილგამაყუჩებლების რეცეპტის გამოწერაზე უარს ამბობენ. პალიატიური მზრუნველობის კუთხით ყველაზე კარგი მდგომარეობა ავსტრალიაშია.

საქართველოში 50 000 ბავშვი უჩიოდა სიღარიბეში ცხოვრობს

საქართველოს 0-16-მდე წლის ბავშვების 27% სიღარიბეში ცხოვრობს, აქედან 50 000 ბავშვი უჩიდურეს სიღატაკეს განიცდის და დღეში 2 ლარზე ნაკლებს მოიხმარს – ამ ინფორმაციას გაეროს ბავშვთა ფონდი ავრცელებს. UNICEF-ის ინფორმაციით, ბავშვიანი ოჯახები უფრო ღარიბები არიან, ვიდრე ოჯახები, რომლებსაც ბავშვები არ ჰყავთ და რაც უფრო მეტი ბავშვია ოჯახში, მით მეტია სიღატაკის რისკი.

„სიღარიბის ზღვარს მიღმა მცხოვრები ბავშვების პროცენტული მაჩვენებელი 2011 წელს 25%-დან 2013 წელს 27%-მდე გაიზარდა, რადგან სოციალური დანახარჯები უფრო მეტად სხვა დაუცველ ჯგუფებზე იყო მიმართული“, – ნათქვამია კვლევაში. გარდა ამისა, „იუნისეფის“ კვლევამ აჩვენა, რომ 2012 – 2013 სასწავლო წლებში უღარიბეს ოჯახებში 17 წლის ასაკის ბიჭების მხოლოდ 53% დადიოდა რაიმე სახის საგანმანათლებლო დაწესებულებაში. 18 წლის ასაკის ბიჭებისთვის ეს მაჩვენებელი 47%-მდე ეცემა.

ბოლო ორი წლის მანძილზე შემცირდა ბავშვთა უჩიდურესი სიღარიბე, თუმცა მისი დონე სხვა ქვეყნების მოსახლეობასთან შედარებით კვლავ ყველაზე მაღალია. საქართველო უთანასწორობის მაღალი დონის მიხედვით ევროპაში მეორე ადგილზეა.

ჯონ ლენონის ხელნაწიხაი და ნახატები ჩაიხიხეჯ ფასად ბაიყიდა

ლეგენდარული ბრიტანული ჯგუფის „The Beatles“-ის წევრის ჯონ ლენონის ხელნაწერები და ნახატები სოთბის აქუციონზე რეკორდულ ფასად – 3 მილიონ დოლარად გაიყიდა. გაყიდულ ლოტებს შორის იყო ფანქრით შესრულებული ნახატები, ლენონის ლექსები და მოთხრობები. ლენონის მიერ დაწერილი ერთ-ერთი მოთხრობა ახალ მფლობელს 209 ათას დოლარზე მეტი დაუჯდა.

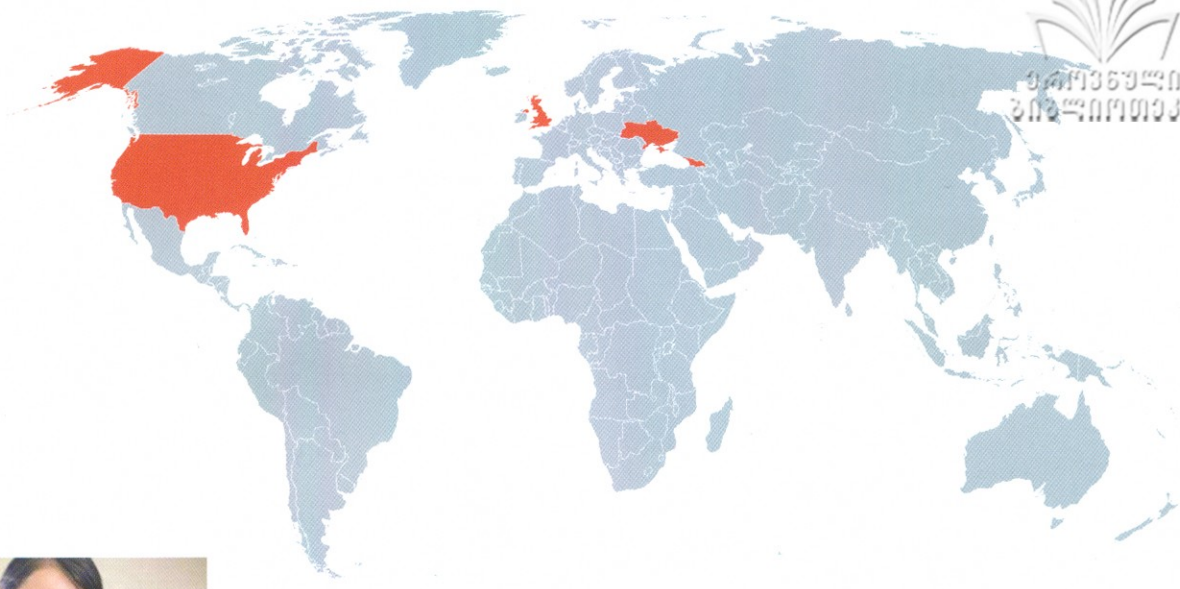
აშშ "საიხიხომთან ბიძონის ფონდს" 5 მიხე მოღაიხით დააფინანსაბს

ბარაკ ობამა „ტერორიზმთან ბრძოლის საპარტნიორო ფონდის“ ჩამოყალიბების იდეით გამოვიდა და მისთვის 5 მილიარდ დოლარს გამოყოფს. ამის შესახებ პრეზიდენტმა, ავღანეთიდან სამხედრო ძალების გამოყენების შემდეგ, ვესტ-პოინტის სამხედრო აკადემიაში სიტყვით გამოსვლისას განაცხადა.

მისი თქმით, ფონდის მიზანია დაეხმაროს სხვა ქვეყნებს რადიკალ ექსტრემისტებთან გამკლავებაში. როგორც ბარაკ ობამა ამბობს, ამერიკამ ჯარები ერაყიდან გაიყვანა. ამასთან, პრეზიდენტმა აღნიშნა, რომ აშშ ძალას მხოლოდ მაშინ გამოიყენებს, თუ ამას სასიცოცხლო მნიშვნელობის ინტერესები მოითხოვს. თავის გამოსვლაში აშშ-ის პრეზიდენტი უკრაინის კრიზისს შეეხო და განაცხადა, რომ აშშ-ის ძალისხმევით შესაძლებელი გახდა რუსეთის იზოლაცია.

ბაიოიხიხაი 51% შიხის ნიბნს საიხიხე აი აიიხაბს

„გამოკითხულთა 39%-მა ბოლო 1 წლის განმავლობაში ხუთამდე ნიგნი ნაიკიხა. 6-დან 10-მდე ნიგნი ნაიკიხა 20%-მა, ხოლო 18% აღიარებს, რომ ბოლო 12 თვის განმავლობაში ნიგნი საერთოდ არ ნაუკიხაბს“, – აღნიშნულია პროექტ „ნიგნის პლატფორმის“ ფარგლებში ჩატარებული 2012 წლის კვლევაში, რომლის მთავარ მიზანს ნიგნის მკითხველთა

რაოდენობის, მათი შეხედულებების, ჩვევებისა და მოთხოვნების შესწავლა წარმოადგენდა.

ფოკუსჯგუფები შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით შედგა. საქართველოს დიდ ქალაქებსა და სოფლებში 1000 რესპოდენტი გამოიკითხა. თვისებრივი კვლევის პერიოდში კი განსაკუთრებული ყურადღება მთარგმნელებსა და გამომცემლებს მიექცა.

კითხვაზე, თუ რამდენი წიგნი შეიძინეს ბოლო 12 თვის განმავლობაში, გამოკითხულთა 31% ამბობს, რომ არც ერთი წიგნი არ შეუძენია. მხოლოდ 40%-მა შეიძინა 10-ამდე წიგნი. მკითხველთა ყველაზე პოპულარული სამეულის სათავეში, 68%-ით მხატვრული ლიტერატურა მოექცა. შემდეგ მოდიან დეტექტივის მოყვარულები (40%), მესამე ადგილს კი პოლიტიკისა და ისტორიის შესახებ წიგნის მკითხველები იკავებენ (22.4%).

წასაკითხი წიგნის შერჩევის პროცესში წიგნის შინაარსი (84%) და მისი ავტორის ვინაობა (64,9%) ყველაზე მეტ გავლენას ახდენს მკითხველზე. ყიდვის დროს კი 57%-ისთვის ფასია გადამწყვეტი. რესპოდენტთა 91.5% წასაკითხ წიგნს თავად ირჩევს. ასევე დიდ ნდობას იწვევს მეგობრის ან ახლობლის რჩევა (53,3%).

კვლევის შედეგების თანახმად, ყოველდღე წიგნებს გამოკითხულ რესპოდენტთა მხოლოდ 19% კითხულობს, ხოლო გამოკითხულთა 6% საერთოდ არ კითხულობს. რაც შეეხება ყიდვას, თვეში რამდენჯერმე წიგნს 31% ყიდულობს, ხოლო 18% მას საერთოდ არ ყიდულობს.

კვლევის მიხედვით ირკვევა ისიც, რომ გამოკითხულთა 51% ბავშვს წიგნს საერთოდ არ უკითხავს, ხოლო იმ რესპოდენტებს შორის, რომლებიც ბავშვებს წიგნს უკითხავენ, უმეტესობა ქალია.

გარდა ამისა წიგნის კითხვის დროს სახლი ყველაზე კომფორტულ ადგილად არის მიჩნეული, ბიბლიოთეკებში თითქმის არავინ დადის, საკმაოდ პოპულარულია სამსახურში კითხვა, გამოიკვეთა წიგნის, როგორც საჩუქრის გამოყენების ტენდენციაც.

ასევე, კვლევამ აჩვენა რომ, ქალაქში უფრო მეტს კითხულობენ/ყიდულობენ წიგნებს, ვიდრე სოფელში. ამიტომაც, ქალაქში წიგნებზე დახარჯული წლიური ბიუჯეტი აჭარბებს სოფელში იმავე დანიშნულებით დახარჯულ წლიურ ბიუჯეტს. გამომცემლებსა და წიგნის მალაზიებს კვლევაში მონაწილე რესპოდენტები რეკომენდაციების სახით ფასდაკლების აქციებსა და ხელმისაწვდომ

ფასებს ურჩევენ. გარდა ამისა, ითხოვენ, რომ ყურადღება მიექცეს და გაუმჯობესდეს წიგნის ხარისხი და პოლიგრაფია, მეტი ყურადღება მიექცეს წიგნის რეკლამირებასა და მომხმარებლის ინფორმირებულობას, გაიმართოს შეხვედრები და წიგნის პრეზენტაციები; გაუმჯობესდეს სერვისი.

უკრაინის ჰეზიტანტი უკრაინის პოლიტიკის ბუნება

25 მაისს უკრაინის ვადამდე საპრეზიდენტო არჩევნებში პეტრო პოროშენკომ გაიმარჯვა. მან ხმათა 54,7% დააგროვა.

უკრაინის ცენტრალური საარჩევნო კომისიის ინფორმაციით, არჩევნებში მონაწილეობა ამომრჩეველთა 60,29%-მა მიიღო.

პეტრო პოროშენკო უკრაინის რიგით მეხუთე პრეზიდენტია.

„MAP-ი არ შედის ნატოს მომავალი სამიტის დღის წესრიგში, მაგრამ ჩვენ ვხედავთ პროგრესს, რომელსაც საქართველომ მიაღწია; ვხედავთ, რა წვლილი შეაქვს საქართველოს ჩვენს ერთობლივ საქმიანობაში, მაგალითად, ავღანეთში, და ვფიქრობ, ნატოს მომავალ სამიტამდე უნდა ვიმსჯელოთ იმაზე, როგორ ცხადვყოთ, რომ ამ რთულ საქმიანობაში საქართველო კარგი პარტნიორია. საამისოდ MAP-ის გარდა, ვფიქრობ, სხვა შესაძლებლობებიც არსებობს“.

გერმანიის კანცლერი ანგელა მერკელი

„ჩვენ ვაპირებთ, გავზარდოთ მხარდაჭერა მეგობრების დასახმარებლად, როგორც არის უკრაინა, მოლდავეთი და საქართველო, რათა მათ უზრუნველყონ საკუთარი თავის დაცვა“.

ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტი ბარაკ ობამა

„ვერც ერთ დანაპირებს ვერ მეტყვით, რომელიც ჩვენ არ შევასრულეთ. შესრულდება ყველა დანაპირები, რომელიც საპარლამენტო არჩევნებამდე ოთხნობიანი პერიოდის განმავლობაში მოსახლეობას მივეცით, ხოლო რაც 18 თვეში მოვახერხეთ, ეს იყო უპრეცედენტო. ეს ყველაფერი შევძელით ბიუჯეტის სწორად გადანაწილებით. ეს ყველაფერი, დღეს შეიძლება ბევრს არ ახსოვს და ამიტომ საჭიროდ მიმაჩნია ამის შეხსენება“.

საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ირაკლი ღარიბაშვილი

სააღმოსავლეთი
ქვეყნების

სესხების აქცია

მიეცით თავს მეტის უფლება!

აიღეთ ან გადმოიტანეთ ნებისმიერი სესხი
და შეიმცირეთ საპროცენტო განაკვეთი

LOANS CAMPAIGN

თიბისი ბანკი
TBC BANK

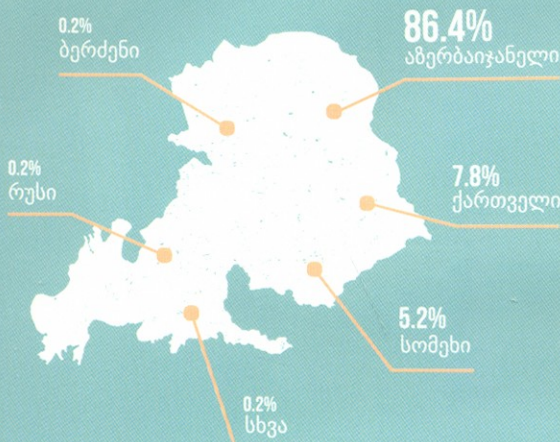
თქვენ გვერდით

☎ 227 27 27 | 📠 * 27 27 www.tbcbank.ge

მეტი კომფორტი მარნეულისა და ხუჯაბის ეპარქიას

მარნეულის მუნიციპალიტეტი

(2002 წ. საყოველთაო აღწერა)

ბიუჯეტიდან გადარიცხული თანხა

2013

196 626 ლარი

99.6%

მართლმადიდებლური ეკლესიებისთვის

0.4%

მეჩეთებისთვის

ხარჯების მიზნები

მართლმადიდებლური ეკლესიებისთვის

ლარი
136 524

მეჩეთებისთვის

ლარი
0

ავეჯის და სხვა ნივთების შესაძენად

მაგალითად: ნაბლის ხეში ნაკვეთი სამეუფეო საგარძელი, მაგიდა, სკამი, ბელუქსის დანები, თეფშები, ტაფები, ქვაბები

31 849

ელექტროტექნიკა

მაგალითად: კონდიციონერები, ლეპტოპები, ტელევიზორი, პრინტერი, ყავის აპარატი, ბლენდერი, ყურსასმენი, მტვერსასრუტი

10 500

სუბსიდია

მაგალითად: 6 000 ლარი სამონასტრო ცხოვრების ხელშეწყობისა და სულიერი ცხოვრების აღორძინებისთვის

8 346

სხვა

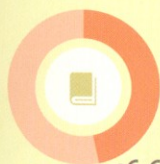
მაგალითად: 4 800 ლარი, მისალოცი ბარათების დაშმადებისთვის

8 550

ელექტროენერჯისა და ბუნებრივი აირის ხარჯის დასაფარად

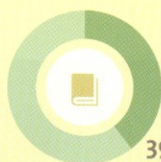
856

წყარო: ტელერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი (TDI) ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)

46.6%

დღიანდება, როცა ადამიანები მისთვის გაუგებარ ენაზე საუბრობენ

39.2%

ფიქრობს, რომ ინგლისური ენა საფრთხეს უქმნის ქართულ ენას

52.9%

ეთანხმება, რომ საქართველოში მცხოვრებ ყველა მოქალაქეს, რომელმაც არ იცის ქართული ენა, უნდა ჩამოერთვას მოქალაქეობა

განსხვავებული ენისადმი

კედაბობთა მბრძნობელობა უმცირესობების მიმართ

განსხვავებული რელიგიისადმი

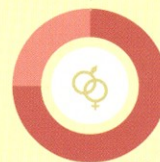

განსხვავებული სექსუალური ორიენტაციისადმი

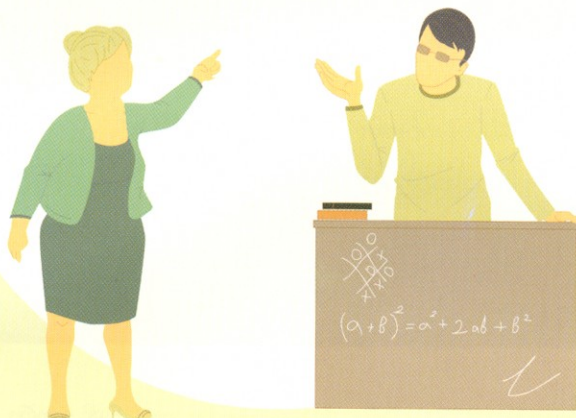
83.8%

ფიქრობს, რომ არატრადიციული რელიგია (სექტები) საფრთხეს უქმნის ქართულ სახელმწიფოებრიობას

74.9%

ფიქრობს, რომ განსხვავებული სექსუალური ორიენტაციის ადამიანები საფრთხეს უქმნიან ქვეყანას და საზოგადოებას

70.1%

ეთანხმება, რომ მართლმადიდებლები პრივილეგირებულნი უნდა იყვნენ საქართველოში

47%

ფიქრობს, რომ განსხვავებული სექსუალური ორიენტაცია სისხლის სამართლის წესით დასჯადი ქმედება უნდა იყოს

წყარო: სამოქალაქო ინტეგრაციისა და ეროვნებათაშორისო ურთიერთობების ცენტრი; ინტერკულტურული განათლების ასპექტების კვლევა საქართველოს სკოლების დაწყებით საფეხურზე, 2013 წელი

გამოყენებული ხატულები: thenounproject.com

ჩახეხვან სასუხვედინა - ხა შუიძეაზა ვისნავცოთ ფხანბუი დიხიფიოზმისბან

როცა ახალი მთავრობის წარუმატებლობაზე ლაპარაკობენ, როგორც წესი, ხაზს უსვამენ ხოლმე არაიდეოლოგიურ, სამართლებრივ და ტექნიკურ ასპექტებს. ამ ასპექტებზე დაყრდნობით მიიჩნევენ, რომ „ქართულმა ოცნებამ“ ვერ გაამართლა. მაგალითად, ამბობენ, რომ ღარიბაშვილის მთავრობა ზედმეტად ბევრ პრემიას იღებს და ეს ფული ხალხის ნაცვლად, მაღალჩინოსნების ჯიბეებში მიდის. კიდევ ერთი პრეტენზია არის ის, რომ ახალი მთავრობა კვლავ აგრძელებს მოსმენებს, ხალხის უკანონო თვალთვალს და ამიტომ არაფრით განსხვავდება „ნაციონალური მოძრაობისგან“ და ა.შ.

გიორგი ცხადაია

აღარაფერს ვამბობ ე.წ. „სამართლიანობის აღდგენის“ პროცესთან დაკავშირებულ ჩავარდნებზე – ერთი მხრივ, იმ ბრალდებაზე რომ „ქართული ოცნება“ რიგ შემთხვევაში გარიგებაში შედის „ნაციონალური მოძრაობის“ კონკრეტულ წევრებთან და, მეორე მხრივ, ის, რომ ის „ნაციონალურ მოძრაობას“, როგორც პარტიას, კანონდარღვევით ავიწროებს. ყველა ეს ბრალდება „ქართული ოცნების“ მისამართით ლეგიტიმურია და თავისი საფუძველი აქვს, მაგრამ ამ სტატიაში ვაპირებ, რომ ყურადღება პრობლემის სრულიად განსხვავებულ იდეოლოგიურ ასპექტზე გავამახვილო. ეს უკანასკნელი შეუიარაღებელი თვალისთვის შედარებით შეუმჩნეველია და პოლიტიკურზე მეტად სოციალურ და კულტურულ დონეზე მოქმედებს.

ასეთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ჩავარდნა ის არის, რომ სათანადოდ ვერ იქნა გათავისებულები, რომ საბაზრო ეკონომიკაში ჩარევა სასურველია. „ქართული ოცნების“ იდეოლოგიური პლატფორმა, რომელიც შედარებით მემარჯვენე-

ნეა, ვიდრე „ნაციონალური მოძრაობისა“, მანც ბოლომდე ვერ გასცდა მემარჯვენე და ნეოლიბერალურ დისკურსს, რომელიც ყველა სოციალური პრობლემის მოგვარებას თავისუფალ ბაზარს ანდობს. პირველ რიგში, ვისაუბრებ იმაზე, თუ რაში გამოიხატება კონკრეტულად ასეთი მიდგომა, რა არის ამ მიდგომის მთავარი შეცდომა, შემდეგ კი ოპტიმალურ სახელმწიფო პოლიტიკაზეც ვიტყვი რამდენიმე სიტყვას.

დავინწყით იქედან, თუ რას ემყარება რწმენა, რომ თავისუფალი ბაზარი (ბაზარი, რომელშიც სახელმწიფო სრულიად არ ერევა ან მინიმალურად ერევა) სამართლიანად და ეფექტურად განაწილებს მატერიალურ რესურსებს. თავისუფალი ბაზრის აპოლოგეტები მიიჩნევენ, რომ ამგვარი განაწილება სამართლიანია მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი რესურსების (მათ შორის, სამუშაო ძალის) თავისუფალ გაცვლა-გამოცვლას ემყარება. ის, რომ ერთი ადამიანი მის ხელში არსებულ რესურსს მეორეს ნებაყოფლობით უცვლის, ეკონომიკური მემარჯვენე-

■ იმისთვის, რომ „ქართულმა ოცნებამ“ იმუშაოს ისე, რომ ეფექტურად და სამართლიანად აწარმოოს და გაანაწილოს რესურსები, საჭიროა, რომ მან მიზაძოს არა ნეოლიბერალური და მემარჯვენე განვითარების მოდელს, არამედ აიღოს მეორე მსოფლიო ომის შემდგომი ევროპის და განსაკუთრებით ფრანგული დირიჟიზმის მაგალითი, ისწავლოს ბოლო წლების ყველაზე წარმატებული „ბეიჯინგის კონსენსუსისგან“ და დაიწყოს ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა ქვეყანაში ეკონომიკური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად.

ბის აზრით, იმისი დასტურია, რომ ორივე მხარე შედეგით კმაყოფილი უნდა იყოს. როგორც ეკონომისტები ამბობენ, ასეთ შემთხვევაში მიღწეულია ე.წ. პარეტო ეფექტურობა (ისეთი მდგომარეობა, როდესაც ერთი მხარე იგებს მეორე მხარის წაგების გარეშე).

ეკონომიკური მემარჯვენეების აზრით, განაწილებაც ასევე ეფექტურია, რადგან ინდივიდუალური აქტორები თავის რესურსებს უფრო მეტად დაზოგავენ და გაუფრთხილდებიან, ვიდრე სახელმწიფოს მიერ დანიშნული მოხელეები. ისინი მინიმალური დანახარჯებით მაქსიმალურად მომგებიანი შედეგის მიღწევას შეეცდებიან.

თავისუფალი ბაზრის კრიტიკოსები, რომელთა პოზიციას მეც ვეთანხმები, ორივე ამ არგუმენტს კრიტიკის ქარ-ცეცხლის ქვეშ ატარებენ. პირველ რიგში, თავისუფალი ბაზარი არ უზრუნველყოფს სამართლიან განაწილებას ორი მიზეზის გამო: პირველი, აქტორებს არათანაბარი სასტარტო რესურსები აქვთ (და

ეს არათანაბრობა არის არა მიღებული გადაწყვეტილებების შედეგი, არამედ დაბადებიდან მიღებული არათანაბარი რესურსების შედეგი), და, მეორე, თავისუფალი გაცვლა ვერ არის თავისუფალი მაშინ, როდესაც რესურსების არმქონე აქტორებს გაცვლის გარდა სხვა ალტერნატივა არ აქვთ (მაგალითად, ღარიბ მუშას სხვა ალტერნატივა არ აქვს, თუ არა ის, რომ თავისი სამუშაო ძალა მიზეზურ ხელფასზე გაცვალოს).

თავისუფალი ბაზარი ასევე ვერ უზრუნველყოფს ყველაზე ეფექტურ განაწილებასაც, რადგან ხშირ შემთხვევაში აქტორებს არ აქვთ სათანადო ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა იქნება რესურსების გაცვლის საუკეთესო ალტერნატივა. ასევე, ხშირად არ აქვთ შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური და ინფრასტრუქტურული ბაზა, რომ რესურსები ეფექტურად აითვისონ. სახელმწიფო არის საზოგადოების ყველაზე მსხვილი კოლექტიური ორგანიზაციის ფორმა და, ბუნებრივია, ასეთ ორგანიზაციას

■ ჩვენს შემთხვევაში ნათლად გამოჩნდა, რომ „ქართული ოცნება“, მიუხედავად დადებითი ნაბიჯებისა, ჯერ კიდევ ნეოლიბერალურ (მემარჯვენე) პარადიგმას იზიარებს იმით, რომ უშუალოდ სახელმწიფო კი არ ერევა ეკონომიკაში მძიმე მდგომარეობის გამოსასწორებლად, არამედ ხშირ შემთხვევაში ისევ ბაზარს ანდობს რესურსების ეფექტურად და სამართლიანად განაწილებას. მართალია, სახელმწიფომ გადადგა გარკვეული ნაბიჯები ეკონომიკური ინტეგრაციონიზმისკენ (ჩარევისკენ) სოფლის მეურნეობაში, სადაც მასშტაბური იაფი საკრედიტო პროგრამის და ახალი მიწების ათვისების პროგრამა განახორციელა, მაგრამ ამავე დროს, სახელმწიფოს დღემდე არ გააჩნია ეკონომიკის განვითარების გენერალური გეგმა.

ასეთი გენერალური გეგმა გულისხმობს არა მხოლოდ იაფი კრედიტების შეთავაზებას, არამედ მთლიანი ეკონომიკის წარმართვას გარკვეული მიმართულებით – მათ შორის, სახელმწიფოს მიერ სტრატეგიულ დარგებში სანარმოების დაფუძნებას. საქართველოში და პოსტსაბჭოთა სივრცეში, სადაც საბჭოთა წარსულის კომპლექსი არსებობს, ამგვარი პოლიტიკა შეიძლება წარსულის მავნე გადმონაშთად მიიჩნიონ, მაგრამ სინამდვილეში, ეს მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ ევროპაში ფართოდ დანერგილი პრაქტიკა იყო.

საფრანგეთში, მეორე მსოფლიოს ომის შემდგომ ამგვარ პოლიტიკას დირიჟიზმს (Dirigisme) უწოდებდნენ და იგი გულისხმობდა, როგორც გარკვეულ სფეროებში წარმოების წახალისებას, ასევე, თავად სახელმწიფოს მიერ გარკვეული სანარმოების მფლობელობას (საფრანგეთის ისტორიაში აღმავლობის პერიოდს, რომელიც დირიჟიზმის პოლიტიკის პირობებში მიმდინარეობდა „დიდებულ ოცდაათწლიულს“ /Les Trente Glorieuses/ უწოდებენ). ამავე ტიპის პოლიტიკას დღეს უწოდებენ „ბეიჯინგის კონსენსუსს“, რომელიც, გარდა ავტორიტარიანული მმართველობის მხარდაჭერისა, თითქმის ყველა ასპექტით ეთანხმება ფრანგულ დირიჟიზმს. ცნობილი „აზიური ვეფხვები“ (აღმოსავლეთ აზიის ოთხი ქვეყანა, რომელმაც მეორე საუკუნის მეორე ნახევარში სწრაფად განვითარდა: ჰონგ-კონგი, სამხრეთ კორეა, ტაივანი და სინგაპური) განვითარების სანყის ეტაპზე (და ზოგიერთ მათგანი, დღემდე) მეტ-ნაკლებად ერთნაირად იყენებდნენ სახელმწიფო და-

გეგმვას და თავიანთ ეკონომიკას გარკვეული მიმართულებით წარმართავდნენ; აღარაფერს ვამბობ ნორვეგიის, შვედეთისა და დანიის სოციალ-დემოკრატიულ გამოცდილებაზე.

დირიჟიზმისა და ინტეგრაციონისტული სახელმწიფო პოლიტიკის უკან იდგა მოსაზრება, რომ თავისუფალი ბაზარი ვერ შეძლებდა რესურსების ეფექტურად განაწილებას, ინფორმაციის და ტექნიკური თუ ადამიანური პერსონალის ნაკლებობის გამო. სახელმწიფო ბიუროკრატიის სათავეში იდგა ყველაზე საუკეთესო და განათლებული ტექნიკური პერსონალი, რომლებიც წყვეტდნენ, თუ რა მიმართულებით უნდა წასულიყო ეკონომიკა და რა უნდა გაკეთებულიყო კონკრეტულ დარგებში.

დღევანდელი ხელისუფლების ერთ-ერთი მთავარი სისუსტე ის გახლავთ, რომ ის ბოლომდე არ არის დარწმუნებული იმაში, რასაც აკეთებს. ერთი მხრივ, გავლენიანი ბიზნესლობი და, მეორე მხრივ, ნეოლიბერალური პარადიგმების გავლენა საჯარო პოლიტიკის დისკურსზე ახალ ხელისუფლებას ხელს უშლის, რომ ჯეროვნად გაიაზროს ის, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს აქტიური და სასწრაფო ჩარევა.

ასევე, მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ახალი ხელისუფლება სათანადოდ ვერ იაზრებს მაღალ-პროფესიონალური ბიუროკრატიის როლს და პოლიტიკის დაგეგმვის დროს ხელმძღვანელობს არა არსებული სიტუაციის რაოდენობრივი და თვისებრივი მეთოდების ანალიზით, არამედ ინტუიციით. კვალიფიკაციის პრობლემა პირდაპირ კავშირშია ასევე საქართველოში სოციალური და ტექნიკური მეცნიერების განვითარების დონესთან. რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, თითქმის არც ერთ სფეროში სახელმწიფო არ ატარებს კვლევებს და არ ცდილობს სიტუაციის მეცნიერულ ანალიზს, არამედ ჯერდება იმას, რასაც იღებს ზეპირი გადმოცემით.

იმისთვის, რომ „ქართულმა ოცნებამ“ იმუშაოს ისე, რომ ეფექტურად და სამართლიანად აწარმოოს და გაანაწილოს რესურსები, საჭიროა, რომ მან მიბაძოს არა ნეოლიბერალური და მემარჯვენე განვითარების მოდელს, არამედ აიღოს მეორე მსოფლიო ომის შემდგომი ევროპის და განსაკუთრებით ფრანგული დირიჟიზმის მაგალითი, ისწავლოს ბოლო წლების ყველაზე წარმატებული „ბეიჯინგის კონსენსუსისგან“ და დაიწყოს ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა ქვეყანაში ეკონომიკური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. ■

CELEBRATING
130 years
CONGRATULATIONS
— *Years* —
ANNIVERSARY

"სახანძრო ინსპექციის ახალი შენობის უფრო მაღალი - პროფესიის ინსპექციი"

ინტერვიუ ფილოლოგ ლევან გიგინეიშვილთან

საბჭოთა მემკვიდრეობა, საზოგადოების ჩაკეტილობის საკითხები, ტრადიციის საკრალური და სოციალური მნიშვნელობა, გამუდმებით ავტორიტეტების ძიების ფენომენი, უცხოვრებელი და განსხვავებულისგან მტრის ხატის შექმნა, სახელმწიფოებრივი აზროვნება და პიროვნული ინტერესი. ამ საკითხებზე „ლიბერალი“ ფილოლოგ ლევან გიგინეიშვილს ესაუბრა.

**როგორია საბჭოთა სისტემაგამო-
ვლილი ადამიანი დღეს ჩვენს ქვეყანაში
და რა არის ის მემკვიდრეობა, რაც ტო-
ტალიტარული სისტემიდან გამოგვყვა?**

თავისუფალი აზროვნების სივრ-
ცე საბჭოთა კავშირშიც იყო. და-
მოუკიდებელი აზროვნების სწავლა
შესაძლებელია, როდესაც ბედავ და
ყველაფერზე შენივე აზრს აყალიბებ,
ბედავ და კონიუნქტურულ აზრს
შენს საკუთარ აზრს უპირისპირებ,
ხარ თავისუფალი, გაქვს ნება, რომ
გქონდეს საკუთარი ნება, ანუ “ნება
ძალაუფლებისკენ”, რომ შენ ნამდვი-
ლად თავისუფალი, საკუთარი თავის
უფალი იყო... და არ არის ცალსახა,
რომ საბჭოთა სისტემაში მცხოვრები
ადამიანი ამ ყველაფერს მოკლებული
იყო: დამოუკიდებლად მოაზროვნეობი
საბჭოთა კავშირშიც იყვნენ, თუმცა

თავისუფალი აზრის გამოსახატად
სოციოპოლიტიკური ასპარეზი არ
ჰქონდათ.

თუმცა, მიუხედავად პიროვნული
გამონათებებისა, ზოგადად არსებო-
ბდა იდეოლოგიის მძლავრი ნიშნი,
თავისუფლების დიაპაზონი კლიშეში
იყო მოქცეული და წარმატების მისა-
ღწევად აუცილებელი იყო ამ კლი-
შეს დაცვა. განათლების სისტემაში:
სკოლაში, უნივერსიტეტში, ბავშვებს
ეუბნებოდნენ, რომ ნიშნის დაგინერ-
მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი „ასე“
დანერ. აუცილებელი იყო გამოცნობა,
რა სიამოვნებდა სისტემას, რა სიამო-
ვნებდა მასწავლებელს და ამ „სიამო-
ვნების“ შესაბამისი ქცევა.

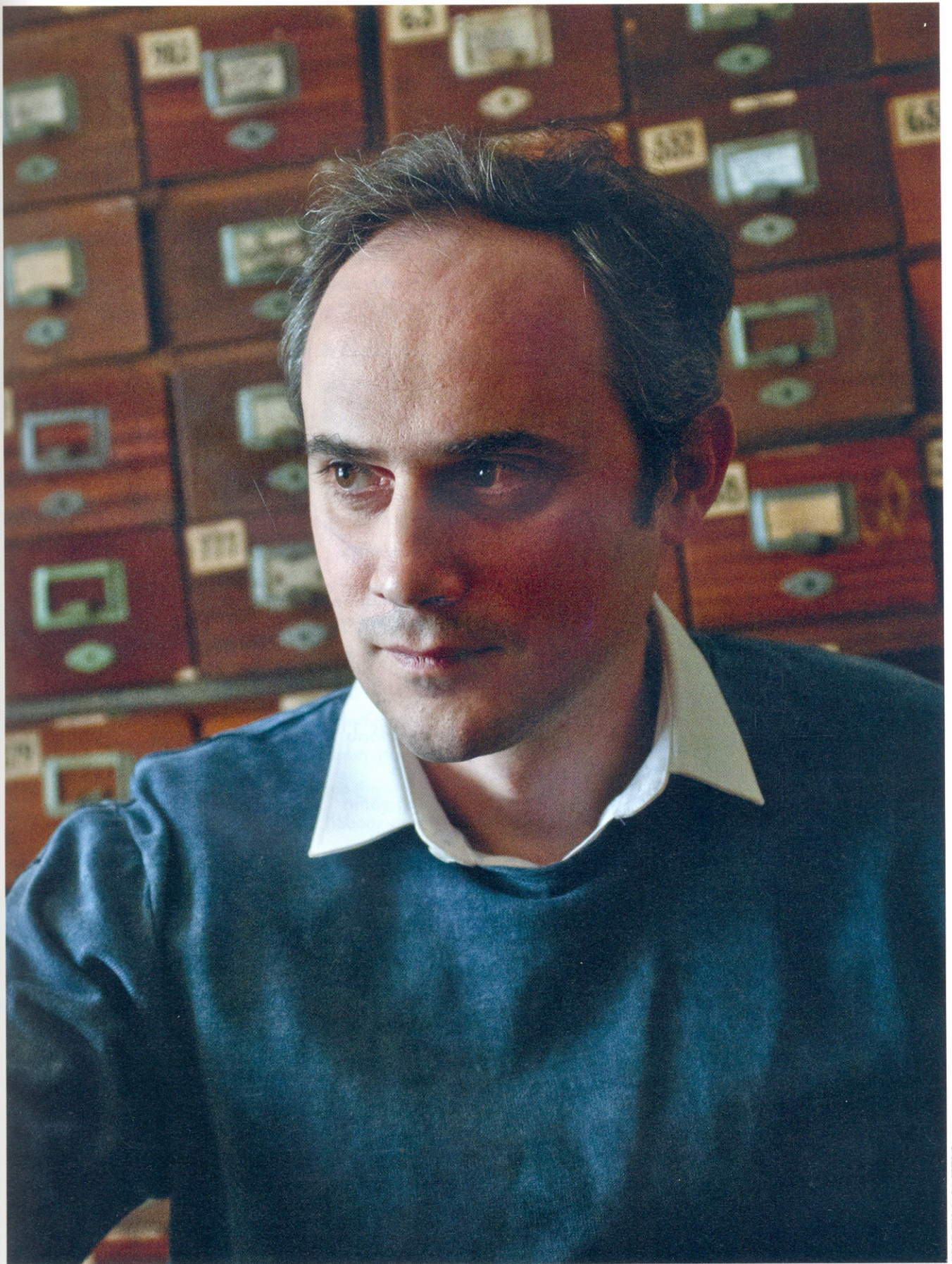
ვფიქრობ, განათლების სისტემა
რადიკალურად შეცვლილი დღესაც
არ არის, კრიტიკული და დამოუ-

კიდებელი აზროვნება ჩვეულებრივ
სკოლებში არ მგონია განვითარებულ
იყოს, განსაკუთრებით შეუძლებელი
ხდება ეს, როდესაც კლასში ბევრი
მოსწავლეა.

ალარ არის კომუნისტური პარტია,
კი ბატონო, გვაქვს სიტყვის თავისუ-
ფლება, მაგრამ წარსულის კლიშეები
შესაძლოა ჩვენს დროშიც გაბატონდ-
ნენ და შენარჩუნდეს ინერცია, რომ
არსებობს რაღაც საყოველთაოდ
მიღებული და ეს CD-სავით ვატრია-
ლოთ, თანაც ისე, რომ არც და-
ვუკვირდეთ რა არის.

**ჩაკეტილი საზოგადოება და მისი
დარაჯები...**

საკუთარ ხედვაში ჩაკეტვა
კომფორტულია. თუკი მიიჩნიე, რომ
შენი ხედვა უპრობლემოა, მაშინ

288/8

ფოტო: ლევან ხაჩიკაშვილი

კომფორტულ ცხოვრებას იყალიბებ, ხელს აწერ რალაც სიცხადეს, გარკვეულ სტრუქტურაში ჯდება. სინამდვილეში კი ცხოვრება ძალიან რთულია და შენი მოგონილი სტრუქტურები ხშირად ადეკვატურად არ ასახავს ამ სირთულეს; ამიტომ, როცა რალაც განსხვავებულს ხედავ, ის შენთვის აპრიორი ბოროტი, აპრიორი მიუღებელი ხდება, რადგან ვერ ბედავ შენში აგებული სტრუქტურის დანგრევას, ხედვის ძველი კუთხის შეცვლას. ეს ქმედება პრობლემატური იქნება, რადგან, თუკი შენი ხედვის ერთი ელემენტი შეარყიე, შეიძლება სხვა ელემენტიც შეიარყეს და შემდეგ ყველაფრის ძირფესვიანად შეცვლა მოგინოს. ამის გაბედვა ძალიან ძნელია; უფრო მარტივი „გამოსავალი“ - აგრესიაზე გადასვლა, სწორედ იმის ხაზგასმაა, რომ შენ ჭეშმარიტების ციტადელში ხარ.

რატომ აღიქმება ტრადიცია საკრალურ და არა სოციალურ ფენომენად?

მიჭირს პასუხის გაცემა. თუ დასავლეთში იდენტობები უფრო მეტად ინდივიდის პირადი ძალისხმევის, გამოვლენის ა.შ. შედეგად ყალიბდება და არა საზოგადოების გარე იმპერატივით, ასეთ დროს ალბათ იკარგება ერთიანი სტანდარტის, კრიტერიუმის, ჭეშმარიტის განცდა, და ეს დანაკარგი შემადრწუნებელია მისთვის, ვისაც ვერ წარმოუდგენია ცხოვრება მისი სიღრმისეული საზრისის, დანიშნულების განცდის გარეშე. თუ ეს განცდა ადამიანს ტრადიციისგან ეძლევა, შეიძლება იგი კრიტიკის გარეშე დაუპირისპირდეს ყველაფერს, რაც მას ეწინააღმდეგება, ტრადიცია ასეთ დროს საკრალურ სტატუსს იძენს. დასავლეთში ჭეშმარიტების კრიტერიუმის, ერთიანი სტანდარტის გაცვეთა და ზოგჯერ სრული გაუქმებაც შესაძლოა ეგზისტენციალურმა ფილოსოფიამაც მოიტანა, რომელმაც ადამიანში ბუნება გააუქმა და მხოლოდ თავისუფლება და არსებობა დატოვა. შეიძლება ეს დაუდგენელი ეგზისტენციალური სივრცის შიშის რეაქციაა, რომ თუკი მხოლოდ თავისუფლება და არსებობა ვარ, მაშინ როგორ უნდა მოვიქცე, სად უნდა წავიღო ეს თავისუფლება? ამიტომაც უფროსი ასეთ სიტუაციაში აღმოჩენას, იმეორებ შენთვის მნიშვნელოვან ტრადიციულ ნორმას, რომელიც წინაპრებმა დაგიტოვეს, მათ, ვინც ასე ცხოვრობდა, უყვარდი და ეს ნორმა გადმოგცეს. ამიტომაც ამბობ, რომ მოდი ამას უკრიტიკოდ მივიღებ და დავიცავ როგორც წმინდასა და საკრალურს.

ეს არ არის ტრადიციისადმი მთლად

■ „მოზი დიკში“ ჰერმან მელვილი მკვდარი ვეშაპების იდეაზე წერს - ყველა მოკლული ვეშაპი გემზე ვერ ააქვთ. ოკეანეში მცურავი დახოცილი ვეშაპები შორიდან კუნძულებივით ჩანან, რის შედეგადაც ისინი რუკაზე დააქვთ და სხვა გემები ამ „კუნძულებს“ არ ეკარებიან. ტრადიციაში ბევრი ასეთი, კუნძულობის დამჩემებელი მკვდარი ვეშაპია. რომელია მკვდარი და რომელი ცოცხალი ეს ადამიანის პიროვნულმა ძალისხმევამ, აზროვნებამ უნდა დაადგინოს.

ჯანსაღი მიდგომა. ერთი უკიდურესობაა უკრიტიკო ტრადიციონალიზმი, მეორე უკიდურესობა კი სრული ნიჰილიზმია, ანუ, რაც ტრადიციაში არსებობს, ყველაფერი ასაფეთქებელია და ყველაფერი ნულიდან უნდა დავიწყოთ. ესეც შეცდომაა.

ამ ორ უკიდურესობას შორის არის კიდევ ერთი გზა - ტრადიცია კრიტიკულ შუქზე, ტრადიცია განიხილო ლოგოსის შუქზე, გამოხვიდ

ამ კულტურული მოცემულობიდან და დროებით მაინც გარედან შეხედო მას. შეხედო, რა არის ამ კულტურულ მოცემულობაში ჭეშმარიტი, რა დრომოჭმული, რა არასწორი.

„მოზი დიკში“ ჰერმან მელვილი მკვდარი ვეშაპების იდეაზე წერს - ყველა მოკლული ვეშაპი გემზე ვერ ააქვთ. ოკეანეში მცურავი დახოცილი ვეშაპები შორიდან კუნძულებივით ჩანან, რის შედეგადაც ისინი რუკაზე დააქვთ და სხვა გემები ამ „კუნძულებს“ არ ეკარებიან. ტრადიციაში ბევრი ასეთი, კუნძულობის დამჩემებელი მკვდარი ვეშაპია. რომელია მკვდარი და რომელი ცოცხალი ეს ადამიანის პიროვნულმა ძალისხმევამ, აზროვნებამ უნდა დაადგინოს.

საზოგადოება, რომელმაც საკუთარ თავზე უკვე არაერთხელ გამოსცადა ავტორიტეტებისადმი ბრმად მინდობის ავკარგიანობა, რატომ ეძებს კვლავ გამოკვეთილ დასაყრდენს საერო და სასულიერო ხელისუფლებაში?

ავტორიტეტზე მინდობა და შენი აზროვნების სხვაზე გადაბარება კომფორტულია - „ის“ მეტყვის, „ის“ განმისაზღვრავს, „მასზე“ პასუხისმგებლობა... ეს შუასაუკუნეობრივი მიდგომაა და მაშინ ეს გასაგები იყო, რადგან იმ ეპოქაში ცოდნის გასაღები ელიტას ეჭირა, ქვედა ფენებს კი მათთვის უნდა ესმინათ და დაეჯერებინათ.

საყოველთაო განათლების პირობებში, შენ უკვე საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება გევალება, თუმცა ისევ შეიძლება მიენდო ავტორიტეტს - „მან თქვა“, ესე იგი, ასეა. პრობლემა პირადი თავისუფალი სივრცის ნაკლებობაა. პირადი თავისუფლება ყოველთვის აქვს ადამიანს, თუმცა მის განვითარებას სასრული არ აქვს და რამდენსაც გამოსტაცებ ამ უსასრულო თავისუფლებას, იმდენი გექნება. ჩვენთან განმანათლებლობა ნაბიჯ-ნაბიჯაა განსავითარებელი, თორემ მუდამ იქნება ავტორიტეტების კულტი. ქრისტიანობა საკითხების კრიტიკული კუთხით განხილვასაც გულისხმობს. იესო მონაფეებს

თავში ცოდნას არ უტენის, არამედ ეუბნება რალაც ენიგმატურ ფრაზას, იგავს, რომ მათ თვითონ ამოხსნან ის და ამ პროცესში მათი საკუთრება გახდეს ის ჭეშმარიტება, რომლამდეც თავად უნდა მივიდნენ.

თავისუფალი აზროვნება არ უპირისპირდება ავტორიტეტების ჯანსაღ აღიარებას – არა ბრმა, არამედ ჯანსაღ, გონების კრიტიკულ შუქზე გატარებულ აღიარებას.

უცხოვსგან, განსხვავებულისგან, არა-ქართულისგან მტრის ხატის შექმნა...

ყველაზე კრიტიკულად გასააზრებელია ის, თუ ტრადიციის მიხედვით კონკრეტულად ვინ ხარ. როგორ შეიძლება ამბობდე, რომ ტრადიციული ქართველი ხარ და ევროპა ემუქრება შენს იდენტობას?! მაშინ გკითხავ – იყო თუ არა ქართველი ილია ჭავჭავაძე და რატომ იყო ასე გახსნილი ევროპის მიმართ? ილია ჭავჭავაძემ რადიკალურად შეცვალა უამრავი რამ. მან აქცენტი განუჩევლად ადამიანის სინდისზე, მის პიროვნულ ხელშეუხებლობაზე, ნებისმიერი პიროვნების დაფასებაზე, ქალის გათავისუფლებაზე, შრომის გათავისუფლებაზე გააკეთა. ილია ევროპული მოაზროვნე იყო და ტრადიციამ ჩაკეტვის, მისი უკრიტიკო გაგრძელების შემთხვევაში დღეს შესაძლოა საქართველოც აღარც ყოფილიყო.

თუ ილიამ და თერგდალეულებმა საქართველოს საძირკველი ჩაუყარეს და ჩვენ მათი ლიბერალური, ევროპული პროექტის შვილები ვართ, როგორ შეიძლება თქვა, რომ მე ტრადიციულად ქართველი ვარ და ევროპას არ ვიღებ?! აღნიშნული ფასეულობები შესისხლბორცებულია ევროპულ ფასეულობებთან. ქრისტიანობა წარმოუდგენელია განმანათლებლობის გარეშე; განმანათლებლობა დროებითი კულტურული ფენომენი კი არა, ზოგადკაცობრიული, შეუქცევადი სულიერი ფენომენია. ამ დროს ადამიანი დამოუკიდებლად იწყებს აზროვნებას და ბედავს, რომ ტრადიციის შუამავლების გარეშე ავთენტურად დაა-

მყაროს ურთიერთობა რთულ, მარად ცვალებად რეალობასთან.

ანუ თუკი ერთხელ ჩავყლაპეთ თავისუფლების ჰაერი, ეს უკვე გვაკლდეზღებს აღარასდროს დავუბრუნდეთ მანამდე რეალობას. ვფიქრობ

■ ორი წლის წინ, 17 მაისის დემონსტრაციაზე, კონტრაქციის მონაწილეთაგან ერთ-ერთი პირი საკმაოდ აგრესიულად მიმართავდა მისგან „განსხვავებულებს“ და უხსნიდა – მე შენ მიყვარხარ და ამიტომაც ვარ შენ მიმართ აგრესიულიო. ეს ტერმინოლოგიური კონტრადიქციაა - არ შეიძლება გიყვარდეს და იყო აგრესიული, ანუ ჯერ მართლა უნდა შეიყვარო და როდესაც მართლა შეიყვარებ, შემდეგ გაცილებით ფაქიზი და ბრძნული მიდგომა გჭირდება, მისი პიროვნების, მისი პრობლემის გასაგებად და რეალურად შენიანად ჩასათვლელად. მაშინაც კი, როცა ის არასწორ გზას ადგას, მაინც უნდა ისწავლო მისი ნამდვილი და არა ფარისევლური სიყვარული, ანუ ადამიანი უნდა გიყვარდეს მისი შეცდომებითაც, ავთენტური ქრისტიანობა ხომ ეს არის?!

ეს, ანუ შეუქცევადი ცვლილებების კულტურა, სწორედ ქრისტიანულ სამყაროში შეიძლებოდა გაჩენილიყო, რადგან ქრისტიანობა ახლის ძიების რელიგიაა. თუკი შენ გაჩერდი და

მიღწეულით კმაყოფილი ხარ, მაშინ ქრისტიანი ვერ იქნები. გამუდმებით უნდა ეძიებდე, ვითარდებოდე და ამას დასასრული არ უნდა ჰქონდეს.

როგორ შეიძლება თქვა, რომ ტრადიციული ქართველი ვარ, არ ვეძებ ახალს, არ ვეძებ უკეთეს ფორმებს?! ეთიკაში მაინც ხომ თვალსაჩინოდ ჩანს ევროპის უპირატესობა – როგორ იქცევინა ქუჩაში მანქანის მძღოლები, როგორ ექცევინა ადამიანები ერთმანეთს. ეს ხომ მაინც შეიძლება მათგან ისწავლო, რატომ არ უნდა შეითვისო?!

საკმაოდ ხშირად, საპროტესტო აქციებზე თუ მსვლელობებზე, სატელევიზიო ეთერითა, თუ საჯაროდ სიტყვით გამოსვლისას, საზოგადოების გარკვეული ჯგუფების, პოლიტიკოსებისა და რიგი სასულიერო პირებისაგან ისმის ფრაზა – „რატომ არავინ ითვალისწინებს უმრავლესობის აზრს?“ რა არის ფენომენი, რომლის მიხედვითაც „უმრავლესობა“ ამბობს, რომ მათ ავიწროებენ, თანაც იმის ფონზე, როდესაც საზოგადოების გარკვეულ ჯგუფებს სწორედ უმრავლესობა უზღუდავს მინიმუმ სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებას?

აქაც განათლების პრობლემაა. განათლებას, სიღრმისეულ გააზრებას მოაქვს ტოლერანტული დამოკიდებულება. შესაძლოა უმრავლესობას არ შეუხისხლბორცებია ის, რაც ევროპელისთვის ბუნებრივია, შეიძლება ჩვენ არ გავგივლია ეს სტადიები ისე სრულყოფილად, როგორც ევროპას. ჩვენ ახლა გვინევს ძალიან სწრაფ ტემპში სწავლა და ხანდახან ეს სწავლა უხარისხოა. შეიძლება ისაუბრო ადამიანის უფლებებზე, პიროვნული სივრცის ხელშეუხებლობაზე, იცოდე ეს ტერმინები და არ გკონდეს გააზრებული და განცდილი მათი შინაგანი საზრისი.

ის, რაც დასავლეთში შესისხლბორცებულია: ადამიანის პიროვნების დაფასება, მისი თავისუფალი არჩენის პატივისცემა და ა.შ. ჩვენ ჯერ კიდევ სასწავლო გვაქვს. საჭიროა საზოგადოების ამ კუთხით განათლება, რათა

მას განსხვავებულად მოაზროვნეთა მიმართ აგრესია აღარ ჰქონდეს და შეიქმნას ისეთი განმანათლებლობით სივრცე, სადაც შენ მას (განსხვავებულს) სიძულვილით თავისთავად ველარ შეხედავ.

ორი წლის წინ, 17 მაისის დემონსტრაციაზე, კონტრაქციის მონაწილეთაგან ერთ-ერთი პირი საკმაოდ აგრესიულად მიმართავდა მისგან „განსხვავებულებს“ და უხსნიდა – მე შენ მიყვარხარ და ამიტომაც ვარ შენ მიმართ აგრესიული. ეს ტერმინოლოგიური კონტრადიქციაა – არ შეიძლება გიყვარდეს და იყო აგრესიული, ანუ ჯერ მართლა უნდა შეიყვარო და როდესაც მართლა შეიყვარებ, შემდეგ გაცილებით ფაქიზი და ბრძნული მიდგომა გჭირდება, მისი პიროვნების, მისი პრობლემის გასაგებად და რეალურად შენთან და ჩასათვლელად. მაშინაც კი, როცა ის არასწორ გზას ადგას, მაინც უნდა ისწავლო მისი ნამდვილი და არა ფარისევლური სიყვარული, ანუ ადამიანი უნდა გიყვარდეს მისი შეცდომებითაც, ავთენტური ქრისტიანობა ხომ ეს არის?!

ავთენტური ქრისტიანობა და განმანათლებლობა ერთმანეთს არ უპირისპირდება. მიმაჩნია, რომ, ერთი მხრივ, უნდა გაჩნდეს ზოგადი სოლიდარობის სივრცე, განვითარდეს თანაგრძნობის კულტურა და რეალურად გავისივრდებანოთ, რომ შენგან განსხვავებული ადამიანიც შენი თანამოქალაქეა.

მეორე მხრივ, ადამიანს ვერ აუკრძალავ, რომ თუკი რაიმეს არასწორად მიიჩნევს, იმაზე არ თქვას, რომ არასწორია. პოლიტკორექტულობას გულწრფელობა არ უნდა შესწირო. პოლიტკორექტულობა ერთგვარ კერპად იქცა, რომელსაც უნდა მოერგო. ეს კერპი არღვევს და სპობს გულწრფელობის სივრცეებს, რაც ასე აუცილებელია საზოგადოების სიჯანსაღისთვის.

მაგალითად, შენ შეგიძლია გულწრფელად თქვა, რომ, დაფუძვანთ, ესა თუ ის სექსუალური ორიენტაცია ონტოლოგიურად, ფილოსოფიურად,

თუ რელიგიურად სწორად არ მიგაჩნია, მაგრამ თუკი შენი რელიგია ქრისტიანობაა, შენ ამ ორიენტაციის ადამიანი უნდა გიყვარდეს, იმიტომ, რომ იმ ღმერთს, რომელზეც სახარებაში კითხულობ ყველა უპირობოდ და უსასრულოდ უყვარს! თუ გინდა, რომ ამ ღმერთის მსახური იყო, შენც ასე უნდა იქცეოდე. აგრესია და “ტაბუტები” კი სრულიად დაუშვებელია.

„სხვათა“ მიმართ აგრესიულად განწყობილ მორწმუნეთა ჯგუფები...

ევროპული განმანათლებლობის გარეშე ჩვენი მორწმუნეობაც არ იქნება

■ ამ ყველაფერთან ერთად აღსანიშნავია კიდევ ერთი მომენტი, რომ არ შეიძლება სახელმწიფოს გაფეტიშება. სახელმწიფო ინტერესს არ უნდა შეენიროს უფრო მაღალი – პიროვნების ინტერესი. სახელმწიფო ბოლოსდაბოლოს დროებითი ფენომენია, პიროვნება კი უსასრულო განზომილებაა, უსასრულო არ უნდა შეენიროს სასრულს. სახელმწიფო იმისთვის არსებობს, რომ ადამიანმა პიროვნული განვითარება შეძლოს, ეს თუ დაირღვა კატასტროფა იქნება.

ავთენტური. ილია ჭავჭავაძე ამბობს, რომ ჯანსაღი საზოგადოება უნდა აიგოს პატარა ღმერთის – სინდისის – პრინციპზე, რომელიც თითოეულ ჩვენგანშია. ეს პატარა ღმერთი არ არის მარტო ქრისტიანში, არამედ ყველაშია – მუსულმან, იუდეველ ქართველშიც, არაქართველშიც და ა.შ.

ჯანსაღი საზოგადოება იგება შენს სინდისზე, როცა შენ გულწრფელად საუბრობ იმაზე, რაც გნამს, რომ სიმართლეა და არა იმაზე, რაც ობიექტურად სიმართლეა, რადგან შეიძლება ობიექტურ სიმართლეს არაგულწრფელად ამბობდე, ეს კი ანგრევს პიროვნებას.

განმანათლებლობამ მოიტანა ისიც, რომ არა მხოლოდ შენი აზრების, ან რწმენის შინაარსია მნიშვნელოვანი, არამედ ის, თუ რამდენად თავისუფლად, ძალდაუტანებლად, სერიოზული და პასუხისმგებლური მსჯელობით მიხვედი ამ შინაარსამდე. ანუ არამარტო „რა“ არამედ „როგორ“-ც. თუკი თავს ავთენტურ ქრისტიანულ ტრადიციაში მოიაზრებ, უნდა იცოდე, რომ არ შეიძლება სხვას აგრესიულად მოექცე და თავს რაიმე მოახვიო.

ჯერ კარგად უნდა მოუსმინო და გაუგო სხვას, ესა თუ ის მოვლენა მის თავისუფლებაში დაინახო, ანუ მომენტალურად კი არ უნდა მოარგო შენი კატეგორია, არამედ გაიგო, თუ რა არის ის მის საკუთარ კატეგორიაში, მის თავისუფლებაში. ამის საილუსტრაციოდ ვნახოთ, მაგალითად როგორ დაგვიხატა რუსთაველმა თავისი ერთი ძალიან საინტერესო და რთული გმირი – ფატმანი:

შესაძლოა ფატმანი არ მოგწონდეს – მეუღლესთან ერთად იქვე ორი საყვარელიც ჰყავს, მაგრამ რუსთაველი ფატმანის გრძნობებს მისსავე თავისუფლებაში ხედავს და გადმოსცემს. ის არ გამოხს, არ მორალიზატობს, უბრალოდ გაჩვენებს ვინ არის ფატმანი, ავთანდილისადმი მის ასე გულშიჩამწვდომ და მფეთქავ სასიყვარულო წერილს თავიდან ბოლომდე გვაკითხებს. შეიძლება არ გაამართლო ეს საქციელი, მაგრამ გაუგო და უთანაგრძნო მის ჩამდენს. ანუ სხვა ადამიანი მის თავისუფლებაში უნდა დაინახო. ნუ იტყვი, რომ თუკი ის შენ არ გგავს, ესე იგი ჩამოსაწერი. ჯერ იმ ასპექტებს დააკვირდი, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, საინტერესოა, რაც ერთნაირი გაქვთ, რატომ იწყებ მაინცდამაინც იმ წერტილიდან, რაც

მისგან გამოგრიცხავს ან მას გამოორიცხავს შენგან?!

მე მართალი ვარ, კარგი ვარ, ჩემშია ჭეშმარიტება, გარეთ არაფერი მაქვს საძებნი – ეს კომფორტული, მარტივი, უინტერესო, მოსაწყენი სამყაროა. ქრისტიანობის თვალსაზრისით ალბათ ეს არაზუსტიცაა, რადგან ქრისტიანობა, როგორც ვთქვი, დაუსრულებელი ძიების და პოვნის რელიგიაა.

სახელმწიფოებრივად აზროვნების პრობლემა და მოქალაქის პიროვნული ინტერესი...

ეს ხშირად უთქვამთ და მასში არის აზრი. საუკუნეების მანძილზე საქართველოში არსებობს სახელმწიფო წესრიგის დამამყარებელი რალაც ჰეტეროგენული ძალა, ანუ ჩვენ თვითონ კი არ განვსაზღვრავთ, როგორი წესით უნდა ვიცხოვროთ, რა კანონები უნდა გვქონდეს, არამედ გარეშე ძალა. ეს გარეშე ძალა ხან სპარსეთი იყო, ხან რუსეთის იმპერია, ამიტომ, თუკი შენ კანონმორჩილი ხარ, ესე

იგი, მთლად „კარგი ტიპი“ არ გამოდიხარ, მტერთან კოლაბორაციონიზმით ილახები.

კანონმორჩილება კონფორმიზმთან იგივედება, ფირალი, აბრაგი კი კარგ ტერმინებად აღიქმება, ანუ ასეთი ადამიანი თავისუფალია, არ ეპუება გარედან თავსმოხვეულ კანონს. საბჭოთა კავშირის დროსაც ასე იყო: კრემლში შემუშავებული კანონები ჰეტერონომიურად აღიქმებოდა. მეორე მომენტი იყო, რომ საბჭოთა კავშირის დროს თვითონ სახელმწიფოც კი ჰაიპარაზე უყურებდა თავისსავე წესებს, ბრეჟნევიც კი ღიად ამბობდა – ადრე ქარხანაში რომ ვმუშაობდი, მეც დაბალი ხელფასი მქონდა, მაგრამ რა მოხდა, ქარხნიდან ყველა რალაცას გამოვაცოლებდით ხოლმე ხელსო.

როდესაც კანონებთან ემოციური დამოკიდებულება არ გაქვს, ის ჰეტერონომიურია და არა ავტონომიური, შენი თავის მონესრიგებიდან კი არ გამომდინარეობს, არამედ ვილაც გარედან განვდის და ის გარეშე ძალა

შენთვის უცხოა. ასეთ დროს კანონის პატივისცემა არ ხდება.

დღესაც გვახვევენ თავს ზოგიერთ კანონს, იმიტომ, რომ პირდაპირ გადმონერილია ევროპული კანონმდებლობიდან და არ არის მისადაგებული ჩვენს რეალობას. კანონის მიღებისას ისიც უნდა უზრუნველყო, რომ ამ კანონმა კარგად იმუშაოს. ნელ-ნელა ალბათ ვსწავლობთ და აქეთკენ მივდივართ.

ამ ყველაფერთან ერთად აღსანიშნავია კიდევ ერთი მომენტი, რომ არ შეიძლება სახელმწიფოს გაფეტიშება. სახელმწიფო ინტერესს არ უნდა შეენიროს უფრო მაღალი – პიროვნების ინტერესი. სახელმწიფო ბოლოსდაბოლოს დროებითი ფენომენია, პიროვნება კი უსასრულო განზომილებაა, უსასრულო არ უნდა შეენიროს სასრულს. სახელმწიფო იმისთვის არსებობს, რომ ადამიანმა პიროვნული განვითარება შეძლოს, ეს თუ დაირღვა, კატასტროფა იქნება.

ესაუბრა: გიორგი ჭეიშვილი

RadioCommerciant

ბიზნესის პერსონალური რადიო

გაიგე, როგორ გახდე წარმატებული

“ჯანსაღი დილა წარმატებულ ადამიანებთან ერთად”, – თქვენ უსმენთ ყოველდღიურ რჩევებს წარმატებული ადამიანებისგან, თუ როგორი უნდა იყოს თქვენი დილა იმისთვის, რომ დღის ბოლოს ის წარმატებულად ჩაითვალოს. გადაცემის ყოველდღიური სტუმრები ბიზნესის სხვადასხვა სექტორის წარმომადგენლები არიან და საკუთარ რჩევებს რადიო კომერსანტის მსმენელს უზიარებენ. ისინი იწყებენ საქმიანობას ადრე დილით, ადგენენ გეგმებს და ანაწილებენ დროს პროდუქტიულად. მსმენელი იღებს პასუხს კითხვებზე, საქმიანობის პირველ საათთან დაკავშირებით. ყოველ დილით, რადიო კომერსანტის ეთერით, გაიგეთ ჯანსაღი ცხოვრების მარტივი წესი, როგორ დაგეხმაროთ გონებას და სხეულს აქტიურად მუშაობისთვის.

„ჯანსაღი დილა წარმატებულ ადამიანებთან ერთად“

ყოველდღე 09:45. 11:45 საათზე

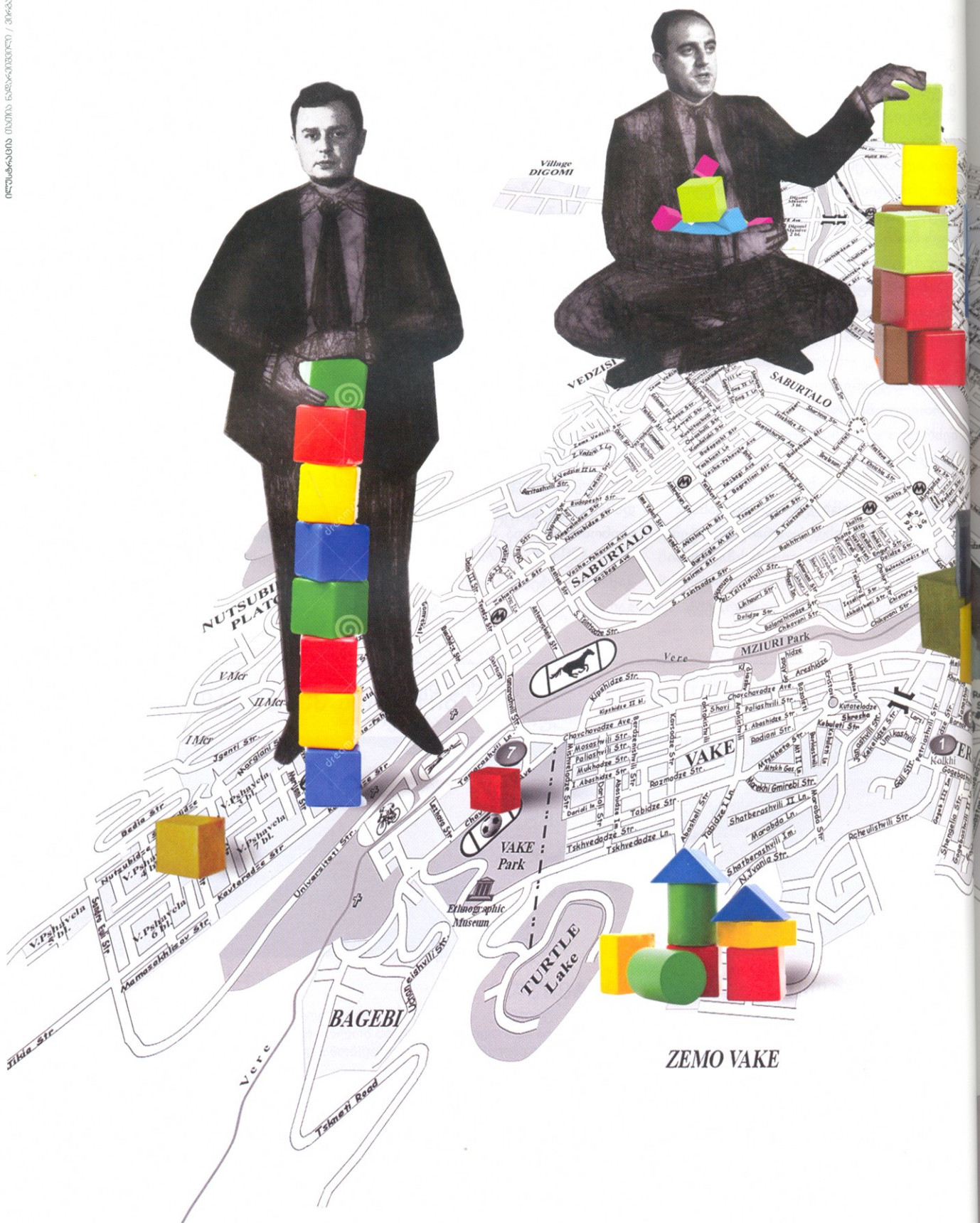
FM 95.5 სიხშირეზე, - გადაცემა თქვენი წარმატებისთვის!

marketing@commerciant.ge

+995 32 2505 955

Commerciant.ge

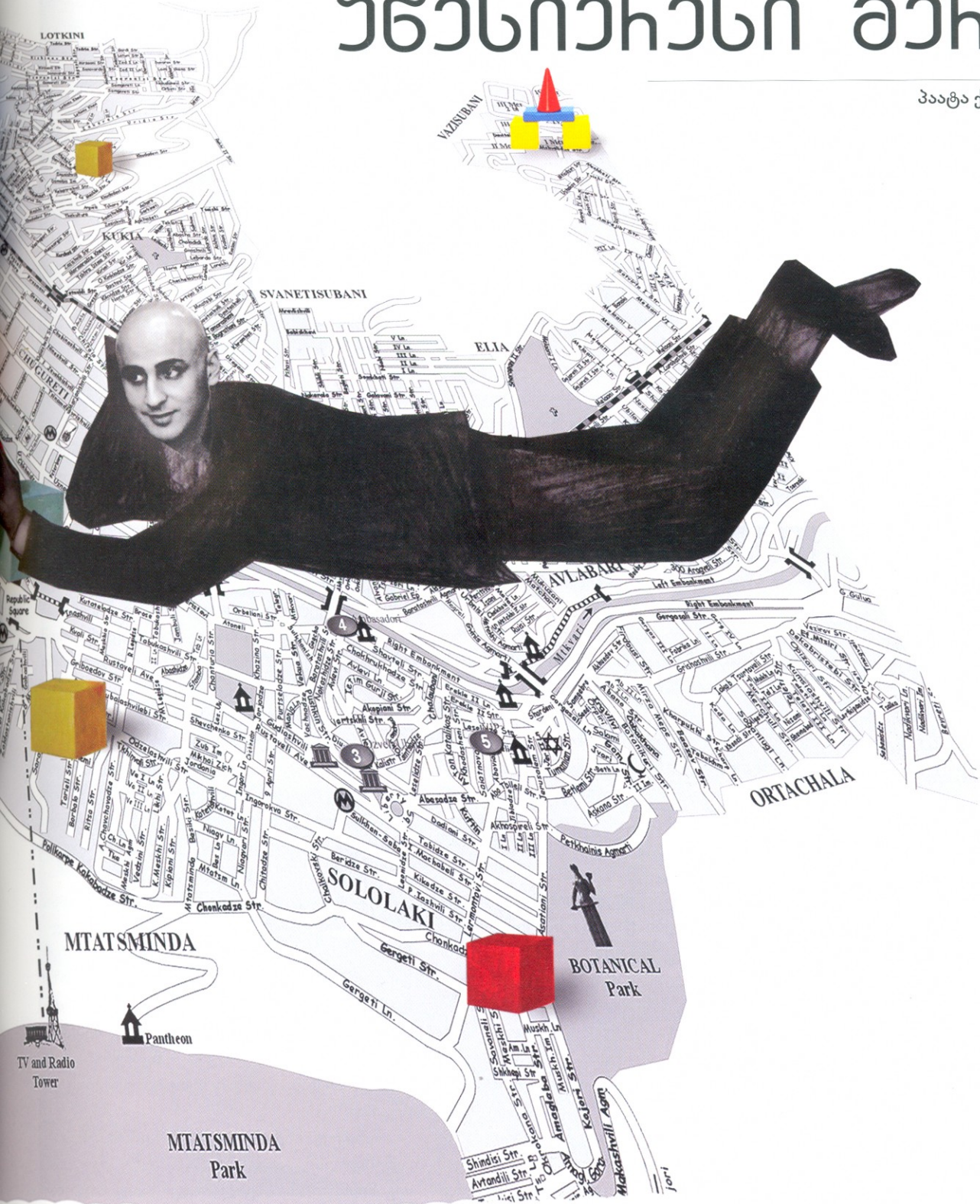
ილუსტრაციები: თეიმურაზ ნაგაჩიანიძე / ვიკივიატი

ZEMO VAKE

...And Now Ladies and Gentlemen... უნანოიანი ბეი!

პატა ქურდაძე

■ საერთოდ საქართველოში გამოთქმას – „უნესიერესი კაცი“ ბევრ რამეზე შეუძლია მიგანიშნოთ – მაგალითად, როდესაც ნაციონალები წარადგენენ თავიანთ კანდიდატ ნიკა მელიას და როცა გიგი უგულავა თავგამოდებით ამტკიცებს, რომ ეს „სხვათა შორის უცოლო“ ახალგაზრდა ბატონი ქალაქის ბიუჯეტს ბოლო კაპიკამდე თბილისელებს მოახმარს, ლოგიკური, ერთგვარი „ფროიდისტული“ კითხვა გიჩნდება თავად ყოფილი მერის წესიერებასთან დაკავშირებით... გრძნობ, რომ ამჟამად რაღაც ანუხებს... და პროკურორების პრეტენზიები გახსენდება. ასევე, როდესაც „ქართული ოცნება“ თავის კანდიდატ ნარმანიას აფასებს, როგორც განსაკუთრებულად წესიერადამიანს, რომელიც არასდროს არაფერს მოიპარავს, ფიქრობ, რომ საერთოდ წესიერი ხალხი წესიერებაზე ამდენს არ ლაპარაკობს და გული ისევ რაღაც უწესო ეჭვებით გვესება...

2001 წელს პარიზის მერად ტუნისში დაბადებული და გაზრდილი სოციალისტი ბერტრან დელანოე დაინიშნა. ჩემი თბილისელი მეგობრები ძალიან შეწუხდნენ, პარიზის სოციალისტი მერი არ ეკადრება, თან „იმნაირი“ ჩურჩულით მისამძიმებდნენ. გასაკვირია, მაგრამ საქართველოში ათი წლის წინაც კი ადამიანები გაცილებით დელიკატურნი იყვნენ, ვიდრე დღეს არიან. ბერტრან დელანოე დეკლარირებული ჰომოსექსუალი გახლავთ. მე ნაკლები დელიკატურობით ვპასუხობდი, მოდი ყველამ თავის „პიდარასტ“ მერს მიხედოს-მეთქი... იცინოდნენ. სანინააღმდეგო არავის არაფერი უთქვამს, ზუსტად ხვდებოდნენ, რაც მქონდა მხედველობაში.

მას შემდეგ ცამეტი წელი გავიდა. თბილისმა რამდენიმე „სექსუალურად მხნე“ (ი.ჩ.) და პოლიტიკურად გაუკუღმართებული მერი გამოიცვალა. პარიზმა კი – მხოლოდ ერთი – ბერტრან დელანოე, ისიც სულ ახლახან ასევე სოციალისტმა ქალმა – ან იდალგომ ჩაანაცვლა. კვლავ უმცირესობის წარმომადგენელმა, მხოლოდ ამჯერად ეთნიკურის – იდალგო წარმომობით ესპანელია.

პარიზში ამ წლების განმავლობაში ძალიან ბევრი რამ შეიცვალა, ოღონდ ისე, რომ სახე არ დაუკარგავს. წლების შემდეგ კვლავ დაბრუნებული ტურისტი ვერც კი შეამჩნევს ცვლილებებს.

თბილისიც შეიცვალა. თან ძალიან. როგორც იტყვიან, ვეღარ იცნობ! ალაგ-ალაგ თითქოს გაღამაზდა, განათდა, გასუფთავდა.. ალაგ-ალაგ კი დაუშნოვდა, 90-იან წლებში მისი ისედაც შელახული სახე კიდევ უფრო დეფორმირდა. ახალი სახე ჯერ ვერ შეიძინა. ყოველმა პოლიტიკურად „იმნაირმა“ მერმა სათითაოდ მრავალი ქვა ესროლა ქალაქს... და არც ერთმა არ ააცდინა. არც ერთი...

ისინი, პირველ რიგში, პოლიტიკოსები იყვნენ და მერე მერები. ქალაქი, ისევე როგორც ყველაფერი დანარჩენი პარტიის სამსახურში იდგა და შესაძლებლობისდაგვარად პარტიის პარალელურად ხან ვითარდებოდა, ხანაც დეგრადირდებოდა. ტყუპისცალივით იმეორებდა პარტიის სახეს.

დეპოლიტიზებულ მერს ალბათ არც ახლა უნდა ველოდოთ. ყოველ შემთხვევაში წინასარჩევნო კამპანია, განსაკუთრებით პარტიული ტელერეიტუალები ამ პერსპექტივას ნაკლებად იძლევა. ულევნი ქართული ტოკ-

შოუები ერთმანეთის მონაცვლეობით იწვევენ პარტიებს მთელი შემადგენლობით და ერთსა და იმავე კითხვებს უსვამენ. ისინიც ერთსა და იმავეს პასუხობენ. განსაკუთრებით ამაღლელებელია, როდესაც ინგა გრიგოლიას გადაჭედებულ სტუდიაში შოუს ბოლოს სათითაოდ იძახებენ ყოჩაღ კანდიდატებს პარტიის ფავორიტი პატრიოტული სიმღერის ჰანგებისა და მქუხარე ოვაციების ფონზე.

„რეაქციაში“ გამართული ერთ-ერთი პირველი პოლიტიკური ბალმასკარადის დროს, რომელიც ბურჯანაძე-კოალიციას მიეძღვნა, შეკრებილმა ნიღბიანმა ჭრელმა საზოგადოებამ და მისმა მრავალშვილიანმა კანდიდატმა დიმიტრი ლორთქიფანიძემ პირობა დადეს, რომ ამ ქალაქში ერთს-ქესიანთა ქორწინება არასდროს არ შედგება და ამის იმედი სულ ტყუილად აქვთ „ნაციონალებსა“ და კოალიცია „ქართულ ოცნებას“... რომლებმაც, თავის მხრივ, მომდევნო გადაცემებში „ხატზე ფიცით“ იგივე პირობა დადეს... საერთოდ ამ არჩევნების ნოუშაუ ამჟამად ყველა მონაწილე კანდიდატის მიერ ერთს-ქესიანთა ქორწინების არდაშვების საზეიმო და საყოველთაო ფიცია, აუცილებლად საგანგებოდ გამოპრანჭულ-დავარცხნილი ოჯახის წევრებისა და ბავშვების თანდასწრებით!

ქალაქში ასეთი ეგზოტიკური ქორწინების მსურველები თითქოს არსად შეინიშნება, მიუხედავად ამისა, უნდა ითქვას, რომ არჩევნების კამპანიის ერთ-ერთი მთავარი ლაიტმოტივი მაინც ერთს-ქესიანთა ქორწინება და ანტიდისკრიმინაციული კანონია. რაოდენ პარადოქსულადაც არ უნდა ჟღერდეს აბსოლუტურად ტრადიციული ორიენტაციის თვითმართველობის არჩევნების ბედს, თავისდაუნებურად და მე ვიტყვოდი თავისდასაუბედუროდ, მნიშვნელოვანწილად ქართველი ჰომოსექსუალები განსაზღვრავენ. საერთოდ ისინი რომ არა, არავინ იცის, რას მოიფიქრებდნენ პიარისთვის ქართველი მერობისა და საკრებულოებში მოხვედრის კანდიდატები. უნდა აღინიშნოს – ყველაზე სექსი არჩევნებია საქართველოს ისტორიაში! იმდენად, რომ კანდიდატების შეფასების მთავარი კრიტერიუმი – წესიერება, გარკვეულწილად, რაღაც ეროტიკულადაც კი ჟღერს.

საერთოდ საქართველოში გამოთქმას – „უნესიერესი კაცი“ ბევრ რამეზე შეუძლია მიგანიშნოთ – მაგალითად, როდესაც ნა-

ფოტოგრაფია: გიორგი ბერიძე

■ არის კიდევ ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი, მე ვიტყვოდი, თითქმის გადამწყვეტი შეფასების კრიტერიუმი... რაც, ჩემი აზრით, ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი უნდა იყოს იმ ადამიანის ღირსებების, რომელიც დედაქალაქის მერობას აპირებს... ეს ძალიან მარტივად რომ ვთქვათ, არის კანდიდატთა ზოგადი კულტურა, რომელსაც საქართველოში არავინ არასოდეს სერიოზულად არ აღიქვამს და, მით უმეტეს, არ მოითხოვს პოლიტიკოსისგან. ჩვენი ეპოქის დიდი ქალაქის მერი არა მოურავი, არამედ ქალაქის დირიჟორი უნდა იყოს, რადგან 21 საუკუნის დედაქალაქი დიდი ორკესტრია და არა ბატონის მამული, რომელსაც მეურნე, გაქნილი მოურავი უვლის.

ციონალები წარადგენენ თავიანთ კანდიდატ ნიკა მელიას და როცა გიგი უგულავა თავგამოდებით ამტკიცებს, რომ ეს „სხვათა შორის უცოლო“ ახალგაზრდა ბატონი ქალაქის ბიუჯეტს ბოლო კაპიკამდე თბილისელებს მოახმარს, ლოგიკური, ერთგვარი „ფროიდისტული“ კითხვა გიჩნდება თავად ყოფილი მერის წესიერებასთან დაკავშირებით... გრძნობ, რომ აშკარად რალაც ანუხებ... და პროკურორების პრეტენზიები გახსენდება. ასევე, როდესაც „ქართული ოცნება“ თავის კანდიდატ ნარმანიას აფასებს, როგორც განსაკუთრებულად წესიერ ადამიანს, რომელიც არასდროს არაფერს მოიპარავს, ფიქრობ, რომ საერთოდ წესიერი ხალხი წესიერებაზე ამდენს არ ლაპარაკობს და გული ისევ რალაც უწესო ეჭვებით გვესება...

კანდიდატების შეფასების კიდევ ერთი მთავარი კრიტერიუმი მათი გულანთებული პატრიოტიზმი და, რა თქმა უნდა, მენეჯერისა და მეურვის დიდი ნიჭია. ამასთან, ყველა უტიფრად არის დარწმუნებული, რომ არჩევნებში აუცილებლად თვითონ გაიმარჯვებს და არავითარ შემთხვევაში ვინმე სხვა!... ეს ეტყობა პიარტექნოლოგებმა ასწავლეს, ამ მეტწილად უსაფუძვლო ოპტიმიზმს, სამსახურის შოვნის იმედით შეკრებილი ალგზნებული მხარდამჭერები, მგზნებარე ოვაციებს უმართავენ. საერთოდ კანდიდატებისა და მათი მხარდამჭერების გამოსვლები ისე წააგავს ერთმანეთს, კაცი იფიქრებს, რომ ყველას ერთი პიარის სპეციალისტი ემსახურება და ერთსა და იმავეს ასწავლის.

სინამდვილეში ყველამ მშვენივრად იცის, ამ არჩევნებში ვინც გაიმარჯვებს. საქართველოში ერთადერთი არჩევნები, რომელიც სიურპრიზით დამთავრდა 2012 წლის არჩევნები იყო და მან ტენდენცია სამწუხაროდ ჯერჯერობით ვერ შექმნა.

დავით ნარმანია უპირობო ფავორიტია. მხოლოდ მითი იმის შესახებ, რომ მას მხოლოდ იმიტომ ირჩევენ, რომ ის აპოლიტიკური და ძალიან მეურნე კაცია, თავად პრემიერმა ლარიბაშვილმა რამდენჯერმე დაამსხვრია.

საორტის სასახლეში გამართული კოალიციის ყრილობაზე ახალგაზრდა პირველმა მინისტრმა მის მიერვე გამოძახებულ და სცენაზე ძუნძულით ასულ ქვეყნის 12 ყველაზე დიდი ქალაქის აქომინებულ მერობის კანდიდატს ხელი ჩამოართვა და ბექმუსიკოსებივით უკან გაამწყრივა, შემდეგ მან

რალაც ალტკინებული კონფერანსის ხმით ნამდვილი მეგა როკვარსკვლავივით გამოიხმო დავით ნარმანია სცენაზე და ისე მაგრად ჩაიკრა გულში, რამდენიმე წლის უნახავი დაბრუნებული „უძლები ღვიძლი ძმა“ გეგონებოდათ! ცოტა ხნით ადრე კი მან ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი განცხადება გააკეთა. ეს მას შემდეგ, რაც აგონიაში მყოფმა თბილისის მერიის აპარატის ნარჩენებმა, საბაგირო გზების პროექტი დაბლოკა. ამ მრავალ ასეულმილიონიანი სისულელით თავზარდაცემულ თბილისელებს ბატონი პრემიერი შეჰპირდა, რომ მათ, ანუ ძველ მერიას, ორი თვე დარჩა, მერე კი ყველაფერი ისე გაკეთდება, როგორც საჭიროა, როგორც ხვდებით მას ეჭვი არ ეპარება, რომ ნარმანია მართლაც ისეთ გადამწყვეტილებებს მიიღებს, როგორც საჭიროა..

მაგრამ როგორი გადამწყვეტილებებია საჭირო? ვინ წყვეტს რა არის საჭირო? საერთოდ როგორი მერი სჭირდება თბილისს? ვის ირჩევს საქართველოს დედაქალაქი, მეურნეს თუ პოლიტიკოსს? ფაქტია, როდესაც ქვეყნის მოსახლეობის მესამედი ერთ ქალაქში ცხოვრობს, იმ ქალაქის მერი მეურნეც უნდა იყოს და პოლიტიკოსიც, მაგრამ ეს პატარძლის წესიერებისა არ იყოს, თავისთავად მოცემულებად უნდა იგულისხმებოდეს და არა რალაც განსაკუთრებულ თვისებად. ამ არჩევნების ძირითადი ნითელი ხაზი, რომ ახალი მერი მეურნე უნდა იყოს და არა პოლიტიკოსი, მტკნარი ტყუილია და წესიერი ხალხი ამას არ უნდა ამბობდეს.

არის კიდევ ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი, მე ვიტყვოდი, თითქმის გადამწყვეტი შეფასების კრიტერიუმი... რაც, ჩემი აზრით, ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი უნდა იყოს იმ ადამიანის ღირსებების, რომელიც დედაქალაქის მერობას აპირებს... ეს ძალიან მარტივად რომ ვთქვათ, არის კანდიდატთა ზოგადი კულტურა, რომელსაც საქართველოში არავინ არასოდეს სერიოზულად არ აღიქვამს და, მით უმეტეს, არ მოითხოვს პოლიტიკოსისგან. ჩვენი ეპოქის დიდი ქალაქის მერი არა მოურავი, არამედ ქალაქის დირიჟორი უნდა იყოს, რადგან 21 საუკუნის დედაქალაქი დიდი ორკესტრია და არა ბატონის მამული, რომელსაც მეურნე, გაქნილი მოურავი უვლის.

ზოგადი კულტურა არის სწორედ ის ძალზედ მნიშვნელოვანი რამ, რაც ასე აკლდა თბილისის ყველა მერს და რაც მიზეზია

იმისა, რომ მათ, შესაძლოა გულწრფელად, მართლაც უკეთესის გაკეთების სურვილით, სახე დაუკარგეს დედაქალაქის იმ უბნებს, რომლებსაც ცვლილებები ყველაზე ნაკლებად ესაჭიროებოდათ. ყველაზე უშნო და უსახო უბნები კი, რომელიც ქალაქის უმეტეს ნაწილს შეადგენს – ხელუხლებელი დატოვეს. ეს გულწრფელობა მათი ზოგადი კულტურის დეფიციტის ბრალაია. რომელიც ასე აკლდათ ქალაქის მერებს, განსაკუთრებით თავგასული რომაელი კონსულივით თავდაჯერებულ ბატონ უგულავას. რადგან არც ერთ მის წინამორბედს არ ჰქონია ამხელა შანსი, რამე გაეკეთებინა თბილისისთვის, რამდენიც მას და მის გუნდს ჰქონდა. სწორედ მათი კულტურის დეფიციტის გამო აშენდა ქალაქის ცენტრში ადმინისტრაციული შენობა – იუსტიციის სახლი, მხოლოდ იმიტომ, რომ მათ ბატონს ასე სურდა. ამ ადმინისტრაციულ სამოთხეში შესაძლოა ცხოვრებაში სულ ორჯერ მოგინიოს მისვლა რაღაც საბუთის ასაღებად... სამაგიეროდ ბევრი წლების განმავლობაში იქ, გაჩეხილ პარკში და კორტებზე ყოველდღე უამრავი ადამიანი დადიოდა.

ან თუნდაც 145 წლის წინ აშენებული მიხეილის საავადმყოფო – ქალაქის სამოქალაქო ცხოვრების იშვიათი მოწმე – ჩვენს ქვეყანაში მედიცინის განვითარების ერთ-ნახევარი საუკუნის განსხვავებული ისტორია... მათ ალბათ არ მიუქცევიათ ყურადღება, რომ ევროპაში კლინიკების კუთვნილი ისტორიული შენობები, ისეთივე ხელშეუხებელია, როგორც ჩვენთან ეკლესიები, რომლებიც რატომღაც ქართველებს ჩვენი ისტორიის ერთადერთი დასტური გვგონია, რადგან სამოქალაქო კულტურის ისტორიის დამადასტურებელი თითქმის აღარაფერი დაგვრჩა. სამშობიაროსაც კი ვერ უჩვენებთ თქვენს შვილს, ან შვილიშვილს, რომელშიც დაიბადეთ; ვერც პარკს, სადაც დედა გასეირნებდათ ეტლით, როცა პატარა იყავით; კინოთეატრს, სადაც თქვენი ყველაზე საყვარელი ფილმები ნახეთ... კარგად თუ ჩაყვებით თქვენი წარსულის ძაფს, აღმოაჩენთ, რომ თქვენი ცხოვრება ალაგ-ალაგ გულმოდგინედ ნაშლილია... ვიღაც მუყაითი მოფუსფუსე კაცუნები ამოშლილ ადგილებზე ასფალტს აგებენ, უშნო სახლებს, ბრიყვულ მონუმენტებს, ესტაკადებს აშენებენ... ისინი, თავის მხრივ, აშენებიდან ექვს თვეში რატომღაც ძველ უშნო და ჭუჭყიან ნაგე-

ბობებს ემსგავსებიან, რომლებიც თითქოს დღედღეზე უნდა დაანგრეონ... ალბათ ასეც მოხდება, მათ სწორედ მაშინ დაანგრევენ, ნაშლიან, როდესაც ისინი ახალი თაობისთვის რაიმე სენტიმენტალურ ღირებულებად გადაიქცევიან და საკუთარ შვილებსაც ხახამშრალს დატოვებენ... ეს მომავალი მუყაითი და თავდადებული წესიერი მერები და უწესიერესი ერთგული საკრებულოები...

ჩემი აზრით, ყველაზე კონცეპტუალური, რაც თბილისში ბოლო ოცი წლის განმავლობაში გაკეთდა აეროპორტის გზაზე პრეზიდენტ ბუშისთვის, პლასტმასის ყვავილებით მორთული ორი საბჭოთა მახინჯი საცხოვრებელი კორპუსის ფასადი იყო. არც მანამდე და არც მერე ოცდამეერთე საუკუნის პირველი ათწლეულის ქართული დეკადანსის ასეთი ძლიერი ვიზუალური მესიჯი არავის გაუკეთებია. ეს იყო ზუსტად ის პოტიომკინური კულტურა, რომელსაც ქალაქის მესვეურნი მთელი ამ წლების განმავლობაში ატარებდნენ. ამ სინთეტიკურად მარად აყვავილებული უშნო ფასადებისთვის ხელი არ უხლიათ. არავის მოსვლია აზრად, რომ ბუშის ნასვლის შემდეგ იმავე ქოთნებში ნამდვილი ყვავილები დაერგო, რომელსაც დროდადრო მხოლოდ წყლის დასხმა სჭირდება. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ამ ორ უზარმაზარ კორპუსში სულ ათი ოჯახი გაბედავდა ყვავილების მოვლას, სახლებს ბევრად უფრო კეთილი სახე მიეცემოდა... იმ ათ ოჯახს ერთი წლის მერე კიდევ რამდენიმე მეზობელი მიბაძავდა, მერე კიდევ რამდენიმე... და დღეს ეს ორი მახინჯი კორპუსი შესაძლოა ისეთივე ლამაზი ყოფილიყო, როგორც უამრავი უშნო და არაფრით გამორჩეული სახლი ევროპაში, რომლებსაც ადამიანები ფსიქოლოგების ვით „აიძულებენ“ ოდნავ უფრო ლამაზები, მოხდენილები გახდნენ... და რომელსაც ისე შევნატრით, თითქოს რაიმე განსაკუთრებული სირთულე იყოს იგივეს გამეორებაში. მაგრამ ამას ბიძგი სჭირდება. ანუ ის, რაც ყველა ქართველ მერს კატასტროფულად აკლდა – კულტურა. სწორედ მისი დეფიციტია დღემდე იმის ვერგაცნობიერების მიზეზი, რომ მერი ქალაქის დირიჟორია და არა აროგანტული მათრახიანი მოურავი... რომლის კომიკურ პერსონაჟსაც ასე უნიჭოდ განასახიერებენ თბილისის მერობის კანდიდატთა უმრავლესობა წინასარჩევნო „ტელესპექტაკლებში“.

■ როდესაც კულტურაზე და განსაკუთრებით სახელმწიფოებრივად მოაზროვნე ადამიანის კულტურაზე ვსაუბრობთ, აუცილებლად გასათვალისწინებელია, რომ შინაგანი კულტურა პრინციპების პირდაპირპროპორციულია და არა ნაკითხული წიგნების რაოდენობისა. პრინციპები კი სწორედ ის არის, რაც ქართველ ჩინოვნიკებსა და პოლიტიკოსებს შორის ძალიან ცოტას გააჩნია, დასაცავიც არაფერი აქვთ. ამიტომაც დაფრინავენ ასე ლალად ერთი პარტიიდან მეორეში, კოალიციიდან ფრაქციაში და ისევ უკან, მარჯვნივ, ან მარცხნივ... საბოლოოდ კი ისევ წინ, მარტორქასავით.

როდესაც კულტურაზე და განსაკუთრებით სახელმწიფოებრივად მოაზროვნე ადამიანის კულტურაზე ვსაუბრობთ, აუცილებლად გასათვალისწინებელია, რომ შინაგანი კულტურა პრინციპების პირდაპირპროპორციულია და არა წაკითხული წიგნების რაოდენობისა. პრინციპები კი სწორედ ის არის, რაც ქართველ ჩინოვნიკებსა და პოლიტიკოსებს შორის ძალიან ცოტას გააჩნია, დასაცავიც არაფერი აქვთ. ამიტომაც დაფრინავენ ასე ლაღად ერთი პარტიიდან მეორეში, კოალიციიდან ფრაქციაში და ისევე უკან, მარჯვნივ, ან მარცხნივ... საბოლოოდ კი ისევ წინ, მარტორქასავით.

გულახდილად რომ ვთქვათ, თბილისის ისტორია მტრისა თუ მოყვრის მიერ, პერმანენტული განადგურებისა და ვილაც ახალი გაბლენძილის ქუჩაზე მისი თავიდან ამეწების ისტორიაა.

ის არასდროს ყოფილა ფლორენცია, მაგრამ რაღაც ურბანული კულტურის ჩანასახები ყოველთვის ჩნდებოდა, თუმცა როგორც კი ცოტათი წამოიზრდებოდა, რადიკალურად იცვლებოდა, ინგრეოდა და თითქოს ყველაფერი ისევ ნულიდან იწყებოდა.

ბოლოს ყველაზე მკვეთრად გამოხატული და შესაძლოა ყველაზე მიმზიდველი ქალაქური კულტურა სამოციანი წლების ბოლოს, მუავანაძის ეპოქის „ახალი“ თბილისელების დიდი დამსახურებით, მოკვდა. დასავლეთში, სექსუალური და კულტურული რევოლუციის პარალელურად, თბილისში პირველი დიდი ბურჟუაზიულ-სნობური „რევოლუცია“, უფრო კი პროვინციასა და ქალაქს შორის განხეთქილება მოხდა. რომელმაც სამოცდაათიანებსა და განსაკუთრებით ოთხმოციანებში თავის აპოგეას მიაღწია. ბოლოს, 90-იანი წლების დასაწყისში კი სამოქალაქო დაპირისპირების, სიძულვილის სისხლიან ინგრედიენტად იქცა.

ნებისმიერი ურბანული კულტურა განუწყვეტელ განახლებად დინამიკაზეა დაფუძნებული. თბილისი, ისევე როგორც ყველა სხვა დედაქალაქი, თავის იმ ქალაქურ კულტურას, რომელსაც დღეს მივტირით, სწორედ პროვინციასა და ქალაქის კულტურულ ჰარმონიას უნდა უმადლოდეს და არა ადგილობრივ წვრილ ბურჟუაზიას, რომელიც გარდა კულტურული კონტექსტისა განსაკუთრებულს არასოდეს არსად არა-

ფოტოგრაფი: ვახტანგ ლომიძე

ფერს ქმნის. თუმცა ეს უკანასკნელი ერთგვარ ნიადაგს წარმოადგენს, სადაც რაღაც ახალი უნდა დაითესოს და გაიზარდოს. რაც, თავის მხრივ, რა თქმა უნდა, საციცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. სწორედ ამიტომაც ჰქვია მას დედაქალაქი. ის კულტურული კონტექსტი, დედის პლაცენტაა, რომელიც გარედან მოხვედრილ მარცვალს ფეტუსად აქცევს, ზრდის, ანაყოფიერებს, ბადებს ჭინთვებსა და ტკივილებში მჩხავანა მშვენიერ თავად გამრავლების უნარიან ნაყოფს...

მსოფლიოს დიდი კულტურის ცენტრებში დღესაც ასეა. ადამიანები იბადებიან, იზრდებიან, სადღაც მიდიან, ბრუნდებიან, მერე ისევ მიდიან, მათ ადგილს სხვები იკავებენ, რომლებიც, თავის მხრივ, რამდენიმე წელიწადში ისევ სადღაც მიდიან...

დიახ... XXI საუკუნეა! არავინ არავის აყვედრის არც წასვლას და არც ჩამოსვლას... აი, თბილისი კი ჯერ კიდევ მუჟანანაძის ეპოქის დროის ტელეგადაცემა „ოქროპირის“ გამარჯვებული სკეჩებით ცხოვრობს „შეგვჭამა სოფელმას“ თემაზე... თბილისელობა რაღაც უძრავი გაქვავებული სტატუსია, რომელსაც კაცმა არ იცის, რა შემადგენლობა

აქვს. მაგალითად, ჩემს თბილისელობაში ეჭვის შეტანა ძალიან ძნელია, მიუხედავად იმისა, რომ თითქმის ნახევარი ცხოვრება სხვა ქალაქში ვცხოვრობ. აი, ნარმანია კი, მართალია თბილისში არ დაბადებულა, მაგრამ იქ 18 წლის ასაკიდან ცხოვრობს, მაინც ზუგდიდელია და ასეთად დარჩება მთელი ცხოვრება... ეს მისი კანდიდატურის ყველაზე მთავარი კომპრომატია და რომც შეეცადო, ვერავინ აგისნის – რატომ. კაცმა არ იცის, რამდენი წლის ასაკში უნდა დასახლდეს თბილისში რომ სრულფასოვანი თბილისელი გერქვას, ასევე არავინ იცის, არის თუ არა ლილოელი, ან თემქელი ისეთივე რანგის თბილისელი, როგორებიც არიან „ნაღდ ქალაქურ უბნებში“ გაზრდილები... ან ეს ნაღდი უბნებიც ვინ დაადგინა, რა კრიტერიუმით დგინდება მათი ნაღდობა... არავინ იცის... მოკლედ ძალიან რთული ქალაქია. გაცილებით ადვილია ამერიკული გრინ ქარდის მოპოვება, ვიდრე – თბილისელის სტატუსისა.

თუმცა ამ გროტესკული სტატუსის მოთხოვნაში არის რაღაც კულტურული ხავსის მაგვარი, რომელსაც წყალნაღებული

■ **დღევანდელ თბილისში ტურისტს ორ დღეზე მეტი ფაქტობრივად არაფერი ესაქმება, რადგან ეკლესიების, გოგირდის აბანოსა და მუზეუმში რამდენიმე ნახატის მეტი სანახავი ფაქტობრივად არაფერია. ჩვენ ვამბობთ რომ ვართ დიდი კულტურის ერი, მაგრამ რაში აისახება ეს, როდესაც ქალაქში სეირნობ? საყოფაცხოვრებო დონეზე საერთოდ კატასტროფაა. არსებობს ათობით პრობლემა, რომელთა ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანდა და რომელიც ბიუჯეტის უკმარისობის კი არა კულტურის დეფიციტის შედეგია, ავტომობილების მოძრაობიდან დაწყებული – ფანჯრებიდან გადმოგდებული ნაგვითა და მზესუმზირას ფურთხებით მოსეირნე ახალგაზრდებით დამთავრებული... ჩვენს ვითომდა მრავალეროვან ქალაქში მულტიკულტურულობა კულინარიის დონეზეც კი არ იგრძნობა და მისი დასტური მხოლოდ საუკუნეების წინ აგებული სინაგოგა და მეჩეთია.**

თბილისელები ეკიდებიან და ვერც გაამტყუნებ. მათ უთხრეს, რომ კატეგორიულად გადაწყვეტილია, მიმდინარე არჩევნებში – ქალაქის მერი უნდა იყოს კარგი მეურნე და არა პოლიტიკური ფიგურა. რა თქმა უნდა, ამის არავის სჯერა. ყველამ მშვენივრად იცის, რომ ნარმანია ზედმინუნით გააკეთებს იმას, რასაც მას პარტია დაავალებს, პარტია კი იმას დაავალებს, რასაც „ზემოთ“ ჩათვლიან საჭიროდ და ეშინათ, მათ შორის იმ ნარჩენების განადგურებისაც, რაც ამ ქალაქს ჯერ კიდევ შემორჩა. ნარმანიას კი არაფერი ეტყობა იმ კაცისა, რომელიც ამ ნარჩენებს გრძნობს. ამიტომ მის მთავარ კომპრომატად მარტივად იქცა მისი თბილისელობა. მერე კი, როდესაც გაახსენდათ, რომ თბილისი ამ დღეში სწორედ „კარენოი“ მერებმა ჩააგდეს, კითხვის ნიშნის ქვეშ მისი მენეჯერული უნარი დადგა. ნარმანიას კულტურულობის ხარისხით არც ისინი დაინტერესებულან. არადა გონივრული იქნებოდა მისი ვერბალური, ან ქცევის კულტურისთვის მაინც მიექციათ ყურადღება – შეამჩნევდნენ რომ მას არა თუ პრინციპები და იდეები, საკუთარი აროგანტულობაც კი არ გააჩნია და დროდადრო „უფროსობას“ ცდილობს დაემსგავსოს მოუქნელი, უხეში გამოთქმებით.

თბილისი, როგორც ჩანს, ვერ გადაურჩება ამ „ფუტურისტულ“ საბაგიროებს, ვერც სასტუმროს ვაკის პარკში, ან რაღაც შუაზოიური სოცრეალიზმის ტიპის საოცრებას მრავალტანჯული პარლამენტის წინ, მხატვრის სახლის ადგილას... ვერც შიშის გამუდმებულ შეგრძნებას გადაურჩება, რომ ქალაქში, სადაც ერთი მუნიციპალური საცურაო აუზიც აღარ არის, გაყიდულ ლაგუნა ვერეს ადგილზე რამე უფრო მომგებიანს არ ააშენებენ... რადგან, როგორც პოეტი ამბობს, აქ „ყველაფერი მოსულა“ განსაკუთრებით ქალაქის განაშენიანებაში. თბილისი, რომელიც ოდესღაც ამოტრიალებულ ჭრელ ქოლგას გავდა, მალე ბავშვის არეული ფერადი კუბების ყუთს დაემსგავსება და ამ კუბებს დაკაცებული მეურნე ბავშვი, გნებავთ მოურავი, ცხადია უფრო ადვილად და ეფექტურად დაალაგებს ისე, როგორც მიუთითებენ.

ყველაფერი დანარჩენი, მილიონი ხე, ეკოლოგია, რეგიონალური კულტურის ცენტრი, რომელსაც ნარმანიას ნაცვლად კამპანიაში

ჩართული ხელოვანები გვპირდებიან, ძალიან სევდისმომგვრელად და ინფანტილურად გამოიყურება, ძალიანაც რომ გინდოდეს თავი მოიტყუო, არაფრით გამოგივა. ამ ყველაფრის გაკეთებას კულტურის მნიშვნელობის გააზრება სჭირდება, რაც ნარმანიას ისევე როგორც სხვა კანდიდატებს, არ გააჩნიათ, რომელიც მათ საარჩევნო კამპანიის დაწყებისას გაახსენდათ და არჩევნების დამთავრების მეორე დღესვე დააფინანსებთ, რადგან მათ არ სჯერათ კულტურის. მათ ჯერ არ გაუაზრებიათ, რომ ისეთი ქალაქის შემოსავალი როგორც თბილისია, მხოლოდ მისი თვითმყოფადი კულტურა შეიძლება იყოს, რადგან სწორედ ეს იზიდავს ტურისტებს ქალაქში... თბილისს კი ძალიან დიდი შანსი გააჩნია იყოს ტურისტული ქალაქი და თავისი თავი თვითონვე დააფინანსოს, დასაქმოს უამრავი ადამიანი და არა მარტო რესტორნებსა და კაფეებში, როგორც დღეს ხდება.

დღევანდელ თბილისში ტურისტს ორ დღეზე მეტი ფაქტობრივად არაფერი ესაქმება, რადგან ეკლესიების, გოგირდის აბანოსა და მუზეუმში რამდენიმე ნახატის მეტი სანახავი ფაქტობრივად არაფერია. ჩვენ ვამბობთ რომ ვართ დიდი კულტურის ერი, მაგრამ რაში აისახება ეს, როდესაც ქალაქში სეირნობ? საყოფაცხოვრებო დონეზე საერთოდ კატასტროფაა. არსებობს ათობით პრობლემა, რომელთა ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანდა და რომელიც ბიუჯეტის უკმარისობის კი არა კულტურის დეფიციტის შედეგია, ავტომობილების მოძრაობიდან დაწყებული – ფანჯრებიდან გადმოგდებული ნაგვითა და მზესუმზირას ფურთხებით მოსეირნე ახალგაზრდებით დამთავრებული... ჩვენს ვითომდა მრავალეროვან ქალაქში მულტიკულტურულობა კულინარიის დონეზეც კი არ იგრძნობა და მისი დასტური მხოლოდ საუკუნეების წინ აგებული სინაგოგა და მეჩეთია.

გასული წლის მონაცემებით საფრანგეთში კულტურის სფეროს კონტრიბუცია მთლიანი შიდა პროდუქციის მაჩვენებელში შვიდჯერ აღემატება საავტომობილო ინდუსტრიისას და 57,8 მილიარდ ევროს შეადგენს.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ საფრანგეთი მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ავტომწარმოებელია, ადვილად მივხვდებით, რომ კულტურა ეკონომიკის ისეთივე მოტორია როგორც მრეწველობა, სოფლის

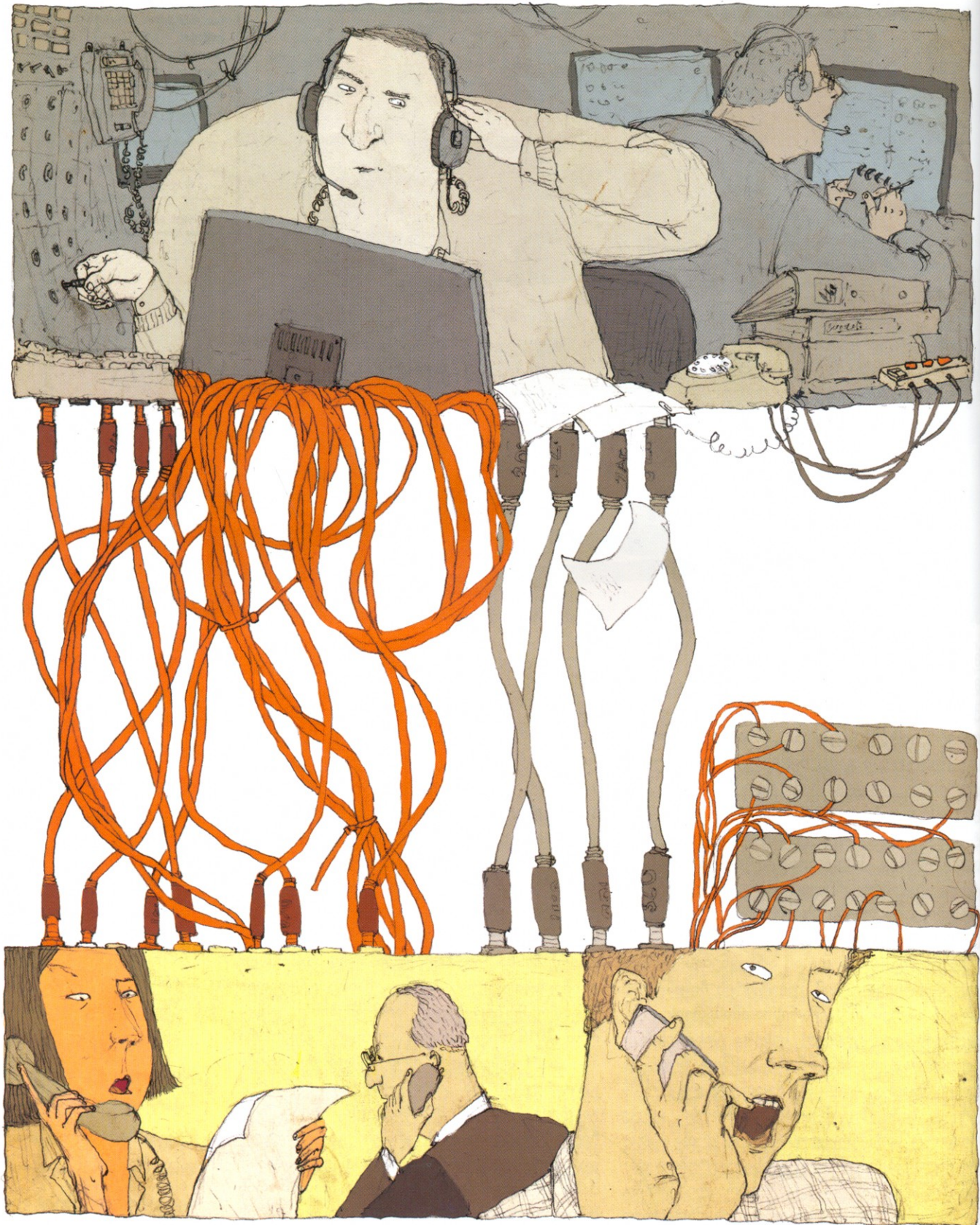
ფოტო: ნინო ჯაფარიძე

მეურნეობა, კომერცია... ისევ საფრანგეთის მაგალითს თუ მოვიტანთ, მისი დედაქალაქის ბიუჯეტი ძირითადად კულტურის წყალობით ივსება, სწორედ მისი თვითმყოფადი კულტურის გამო ჩადის იქ მილიონობით ტურისტი. ამიტომ მისი მერი პირველ რიგში ამ კულტურით ფასდება და მერე სანტექნიკისა და ასფალტის დაგების ცოდნით. დარგობრივი სპეციალისტები დეპარტამენტების ხელმძღვანელებად მუშაობენ, ისევე როგორც ეს ხდება მსოფლიოს ყველა დიდი ქალაქის მერიებში.

ჩვენ მიგვაჩნია და ამ არჩევნების შემდეგაც მივიჩნევთ, რომ კულტურის მინისტრის პოსტი სავსებით საკმარისია იმისათვის, რომ ქალაქის კულტურულ სახეზე პასუხისმგებლობა მას გადავაბაროთ. სამწუხაროდ, ეს დიდი შეცდომაა და ეს შეცდომა თბილისში ყოველ ნაბიჯზე აშკარად იგრძნობა, ისევე როგორც საქართველოს სხვა დიდ და პატარა ქალაქებში. ამიტომ განსაკუთრებით დასანანია, რომ ამ წინასაარჩევნო ალიაქოთში, რომელიც გარკვეულწილად სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბების ერთგვარი ინტენსიური „ტრენინგია“, კულტურა ჯერ

არავის გახსენებია და სავარაუდოდ არც გაახსენდება.

მეტიც... ჩემი აზრით, ამ საქმეს ახლა უკვე ალარაფერი ეშველება. თბილისის ნებისმიერი არჩევნის შემთხვევაში კვლავ არ ეყოლება ისეთი მერი, როგორც მას სჭირდება – დამოუკიდებელი, საკუთარი დასაბუთებული და ლოგიკური კონცეფციების, პრინციპების მქონე, მათი დაცვის, რეალიზების უნარითა და გამბედაობით. მაგრამ საჭიროა ყოველდღიურად ვიზრუნოთ იმისთვის, რომ 15 ივნისს არჩეულმა მერმა ნაკლები გააფუტოს, ვიდრე მისმა წინამორბედმა, რომ საქართველოში ხუთი წლის შემდეგ მაინც გვექონდეს არაპროგნოზირებადი არჩევნების შანსი, რომ 2019 წელს მაინც არ იყოს პრემიერი ასე დარწმუნებული, რომ ყველა რეგიონში გაიმარჯვებს და „აბსოლუტური პრემიერი“ გახდება... ეს იმის მანიშნებელი იქნება, რომ ჩვენს ქვეყანაში დემოკრატია გარდამავლიდან გარდაუვალ სტადიაში გადავა... ამასობაში კი იქნებ ჩვენს ქალაქებს, მათ შორის თბილისის სტაბილური კულტურული სახის ჩამოყალიბებისა და მისი შენარჩუნების ახალი შანსიც გაუჩნდეს. ■

ილუსტრაცია: სურენ კვიციანი / ვიქტორი

ვის ხაზია შენი პიხადი სსოვხების "ბასალაბი"?

ფარული მიყურადება საქართველოში ახალი პრობლემა არ არის. პოლიტიკური ოპონენტები მიყურადებასა და თვალთვალში ჯერ კიდევ „ნაციონალურ მოძრაობას“ ადანაშაულებდნენ. ეს დადასტურდა კიდევ, როცა შსს-ში ათიათასობით ფარული ჩანაწერი აღმოჩნდა. ახალმა ხელისუფლებამ კი პირობა დადო, რომ „საქართველოში ფარული მოსმენების დრო დასრულდა“. თუმცა რამდენიმე კვირის წინ „რუსთავი 2“-ის ხელმძღვანელობამ მათი არსებობის შესახებ განაცხადა და მაყურებელს რამდენიმე მათგანის შემოკლებული ვერსიაც შესთავაზა.

ქეთევან ღვედაშვილი

ხელისუფლების შეცვლის შემდეგ საზოგადოებაში ფარული ჩანაწერების აღმოჩენისა და განადგურების მოლოდინი გაჩნდა. დიდი მსჯელობის შედეგად ფარული ჩანაწერების დიდი ნაწილი არასამთავრობოების, ჟურნალისტებისა და სხვა დაინტერესებული მხარეების თანდასწრებით განადგურდა.

თუმცა პირადი ცხოვრების უსაფრთხოების ილუზია მალე დაიმსხვრა, როცა შინაგან საქმეთა მინისტრმა ალექსანდრე ჭიკაიძემ განაცხადა, რომ ფარული ხარჯებით შესყიდული რამდენიმე მილიონის ტექნიკა სამინისტროდან გაიტანეს და შესაძლოა, ფარული მიყურადებები კვლავ გრძელდებოდეს.

რა მნიშვნელობა აქვს „ტექნიკა გატანილია“ და წინა ხელისუფლების წარმომადგენლები გისმენენ, თუ ტექნიკა სამინისტროშია და შენ წინააღმდეგ კომპრომატებს ამჟამინდელი ხელისუფლება არგოვებს? შედეგი ორივე შემთხვევაში ერთია – შენი პირადი ცხოვრება დაუცველია და შესაძლოა ერთ დღეს შენი ცხოვრება და კარიერა თავდაყირა დადგეს.

ამას ერთი მიზეზი აქვს – სახელმწიფო პირადი ცხოვრების დაცვის რეალურ მექანიზმებს ვერ გვთავაზობს.

საქართველოს მოქალაქეთა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას საქართველოს კონსტიტუციის მეოცე მუხლი იცავს. რაც შეეხება უშუალოდ მიყურადების შესახებ კონკრეტულ საკანონმდებლო ნორმას, საქართველოში ფარული მიყურადების საფუძვლები „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ კანონით რეგულირდება, რომლის მიხედვითაც სამართალდამცავ ორგანოებს, სხვა ღონისძიებებთან ერთად სატელეფონო მოსმენის უფლებაც აქვთ.

თუმცა ეს ნორმა რომ მხოლოდ ჩანაწერად რჩება და პრაქტიკაში მისი იმპლემენტაცია ნაკლებად ხდება. ამის არაერთი მაგალითი ვიხილეთ. გარდა ამისა, ეს კანონი არც დანაშაულის კატეგორიებს აკონკრეტებს და არც იმ პირების ვინაობას, ვისი მოსმენაც დასაშვებად შეიძლება ჩაითვალოს. ამიტომ იგი უკანონო მოსმენისგან დაცვის რეალური მექა-

ბაჰმანი

გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ზუსტად განსაზღვრავს, რა შემთხვევაში შეიძლება განხორციელდეს ფარული მიყურადება და ვინ შეიძლება გახდეს მისი ობიექტი. ასევე განმარტებულია, რომ ფარული მიყურადება მხოლოდ მაშინაა ნებადართული, როცა სხვა საშუალებების გამოყენება ძალიან რთულია, ან ნაკლებია ნარმატების შანსი.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ასევე არეგულირებს ტელეკომუნიკაციების მიყურადებისა და ჩანაწერის შესახებ ბრძანებასთან დაკავშირებულ საკითხებს და ბრძანების ხანგრძლივობას:

„ბრძანება ძალაშია მაქსიმუმ სამი თვის განმავლობაში. მისი გაგრძელება თითო ჯერზე დასაშვებია არაუმეტეს სამი თვის ვადით. ეს იმ შემთხვევაში, თუ ბრძანებაში აღწერილი პირობები კვლავაც ძალაშია, გამოძიებისას მოპოვებული ინფორმაციის გათვალისწინებით“.

საქართველო
საქართველო

პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის კონსტიტუციური უფლება ევროპის ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-8 მუხლითაცაა გარანტირებული. საქართველო მისი ხელმძღვანელი 1999 წელს გახდა.

ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების თავიდან ასაცილებლად ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლომ მინიმალური დაცვის შემდეგი მექანიზმები შეიმუშავა, რომლებიც კანონში უნდა იყოს ჩამოყალიბებული. ეს მექანიზმებია:

1. სამართალდარღვევის ხასიათი, რომელიც შეიძლება მოსმენის შესახებ გაცემული გადაწყვეტილების საფუძველი გახდეს;
2. იმ კატეგორიის ადამიანების განსაზღვრა, რომელთა ტელეფონებიც შესაძლოა ისმინებოდეს;
3. ტელეფონის მოსმენის ხანგრძლივობის ლიმიტი;
4. მიღებული მონაცემების შემოწმების, გამოყენების და შენახვის პროცედურები;
5. სიფრთხილის ზომები, როცა ხდება მონაცემთა სხვა მხარეთათვის გადაცემა;
6. ის გარემოებები, რომლებშიც ჩანაწერები შეიძლება ან უნდა წაიშალოს.

ამასთან, ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლომ დაადგინა, რომ ფარული მიყურადების სამართლებრივი საფუძველები უნდა განსაზღვრავდნენ წესებს, რომლებიც ფარული მიყურადებისგან ადვოკატისა და მისი დაცვის ქვეშ მყოფ პირს შორის საუბრის დაცულობას უზრუნველყოფენ.

ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს ფარული მიყურადების რაიმე ზოგადი მაქსიმალური ხანგრძლივობა განსაზღვრული არ აქვს.

სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ფარული მიყურადება და ჩანერა მხოლოდ ბოლო ინსტანციის ღონისძიება უნდა იყოს და უნდა გამოიყენებოდეს, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა სხვა, კლასიკური საშუალებები ამონურულია ან ფარული მიყურადების გამოყენების გარეშე დანაშაულის გახსნის ალბათობა თითქმის არ არსებობს.

ნიზმი არ არის. შესაბამისად, სამართალდამცავ ორგანოებსა თუ ხელისუფლების წარმომადგენლებს მისი ბოროტად გამოყენება შეუძლიათ.

კანონპროექტი, რომლის მიზანიც არსებულ კანონმდებლობაში ხარვეზული ნორმების გამოსწორება და შეცვლა იყო, პარლამენტში პირველი მოსმენით უკვე გავიდა. იგი ბევრ ისეთ რეგულაციას შეიცავს, რომელიც პროცედურებს უფრო გამჭვირვალესა და კონკრეტულს ხდის.

მაგრამ მთავარი საკითხი – თუ ვის ხელში უნდა იყოს ე.წ. გასაღები, ანუ

შემოთავაზებული კანონპროექტის თანახმად, „გასაღები“ მობილურ ოპერატორებს უნდა გადასცემოდეთ. ანუ მას შემდეგ, რაც სასამართლო სამართალდამცავ ორგანოებს ფარული მიყურადების/თვალთვალის ნებართვას მისცემდა, ისინი მობილურ ოპერატორებთან მივიდოდნენ და მოქალაქეთა საუბრებზე წვდომა მათი მეშვეობით ექნებოდათ.

როგორც კანონპროექტის ერთ-ერთი ავტორი ლაშა ტულუში ამბობს, ეს ევროპაში აპრობირებული მეთოდია და საკმაოდ კარგად მუშაობს.

■ საქართველოს მოქალაქეთა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას კონსტიტუციის მეოცე მუხლი იცავს. რაც შეეხება უშუალოდ მიყურადების შესახებ კონკრეტულ საკანონმდებლო ნორმას, საქართველოში ფარული მიყურადების საფუძველები „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ კანონით რეგულირდება, რომლის მიხედვითაც სამართალდამცავ ორგანოებს, სხვა ღონისძიებებთან ერთად სატელეფონო მოსმენის უფლებაც აქვთ.

მოსმენის ტექნიკური საშუალება, ამ დრომდე გადაუწყვეტელია. საკანონმდებლო ორგანომ მხოლოდ იმ ნაწილს დაუჭირა მხარი, სადაც პროცედურებზე იყო საუბარი, ხოლო აზრთა სხვადასხვაობის გამო „გასაღების“ საკითხი უცვლელად დატოვა და ამის გადასაწყვეტად სპეციალური კომისიის შექმნა გადაწყვიტა.

პრობლემა ისაა, რომ, რაც არ უნდა პროგრესული ცვლილებები შევიდეს კანონში, ვერასოდეს გაკონტროლდება, როგორ ახორციელებენ სამართალდამცავი ორგანოები ამის იმპლემენტაციას, თუკი ე.წ. გასაღები მათ ხელში იქნება, ანუ მათ ჩვენს პირად ცხოვრებაზე პირდაპირი და გაუკონტროლებელი წვდომა ექნებათ.

ამიტომ, შეიძლება ითქვას, რომ კანონპროექტით გათვალისწინებული ცვლილებები მნიშვნელოვან შედეგს ვერ გამოიღებს.

თუმცა განსხვავებული მოსაზრება აქვს საპარლამენტო უმრავლესობის წარმომადგენელ თინა ხიდაშელს, რომელიც მიიჩნევს, რომ რიგ შემთხვევებში მობილური ოპერატორებისთვის „გასაღების“ გადაცემა უფრო ცუდ შედეგს გამოიღებს, ვიდრე ახლა, როცა ის ძალოვან უწყებებს აქვთ.

ლაშა ტულუში ფიქრობს, რომ ეს ერთი შეხედვით რეალური არგუმენტია, სინამდვილეში კი საქმე სხვაგვარადაა. მას პარლამენტის არგუმენტები არადაამაჯერებლად მიაჩნია. თუმცა იმასაც აღნიშნავს, რომ საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებაში ეს კანონპროექტი დიდი დებატების საგანი იყო, სამართალდამცავ ორგანოებს ძალიან ხისტი პოზიცია ჰქონდათ და პარლამენტმა ეს წინააღმდეგობა ვერ დაძლია.

**ბაჰიტიანებაში
საბეჭდო**

საგამოძიებო უფლებამოსილებების შესახებ კანონის თანახმად, ფარული მიყურადების შესახებ ნებართვის მისაღებად აუცილებელია შემდეგი საფუძვლები:

ა. ეროვნული უსაფრთხოების ინტერესები;

ბ. მძიმე დანაშაულის პრევენციის ან მიკვლევის მიზანი;

გ. გავრთიანებული სამეფოს ეკონომიკური კეთილდღეობის დაცვა;

დ. იმ მიზნისა და გარემოებათა არსებობის შემთხვევაში, რომლებიც პრემიერ-მინისტრის აზრით მძიმე დანაშაულის პრევენციის ან მიკვლევის მიზნის ექვივალენტური იქნებოდა.

მიყურადების პროცესზე საბოლოო ზედამხედველობა ევალება სპეციალურ ოფიცერს, რომელსაც პრემიერ-მინისტრი ნიშნავს. ეს უნდა იყოს პირი, რომელსაც უკავია ან ეკავა თანამდებობა სასამართლო ხელისუფლებაში. კანონდარღვევის ფაქტი ოფიცერმა პრემიერ-მინისტრს უნდა მოახსენოს. ოფიცერი პრემიერ-მინისტრს მისი საქმიანობის შესახებ წლიურ ანგარიშსაც წარუდგენს.

„ეს იმ ძალების პოლიტიკურ სისუსტეზე მეტყველებს, რომლებსაც ქვეყანაში რეფორმის განხორციელება უნდათ. რადგან ის, რასაც ჩვენ ვთავაზობთ რეფორმაა და არა კანონის ერთი მუხლის შეცვლა. თუმცა ცხადია, რომ რეფორმისთვის ყველა მზად არ არის“, – გვითხრა ლაშა ტულუშმა.

იგი ვარაუდობს, რომ საერთაშორისო ექსპერტებით დაკომპლექტებული კომისია კანონპროექტის ამჟამინდელ ვერსიას დაეთანხმება. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ სახელმწიფო რამდენიმე თვეს ტყუილად დაკარგავს, თანაც იმ ფონზე, როცა ამ კანონპროექტის განხილვა ისედაც 1 წლის განმავლობაში ყოვნდებოდა.

ტულუშისთვის გაუგებარია, რატომ არ უნდა გადავდგათ ნაბიჯი წინ, როცა ამის შესაძლებლობა ნამდვი-

ლად გვაქვს: „პრობლემა ისაა, რომ თანმიმდევრული ნაბიჯებისთვის არ აღმოჩნდით მზად“.

კანონპროექტის ავტორი მიიჩნევს, რომ თუკი რაიმე საკითხი ტექნიკურად მოსაგვარებელი იყო, ჯობდა ჯერ კანონი მიგველო, პრობლემა პრინციპულად გადაგვეწყვიტა და ტექნიკური ნაწილის დახვეწაზე მერე გვეფიქრა.

„იმის გამო, რომ ვილატებს არ უნდათ ამის შეცვლა, იმიტომ, რომ სხვანაირად მუშაობა არ შეუძლიათ, იმიტომ, რომ ძველებურად მუშაობა უნდათ და ასე გაგრძელება სურთ, ეს ჯანსაღი არგუმენტი არ არის“.

მსგავსი მოსაზრება აქვს საპარლამენტო უმცირესობის წარმომადგენელ სერგო რატიანსაც. „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ მოსმენების შესახებ კანონპროექტს პირველი მოსმენისას დაუჭირა მხარი. მაგრამ მათთვის მიუღებელია ის, რომ „გასაღების“ საკითხი კანონში უცვლელად დარჩა. მისი თქმით, ამ უცხვით მმართველმა ძალამ განაცხადი გააკეთა, რომ ისინი მოსმენას გააგრძელებენ. საპარლამენტო უმცირესობისთვის სიტუაცია არსებითად არ შეცვლილა და არაფერი გამოსწორებულა.

„ამ მუხლის არშეცვლით, მთავრობამ გამოგვიცხადა, რომ მოსმენებს გააგრძელებს. მთავარი ხომ ისაა, რომ გასაღები შინაგან საქმეთა სამინისტროშია და მას აქვს უკონტროლო და უპრობლემო წვდომა. ერთი საკითხია სასამართლო პროცედურები, მაგრამ მეორეა, რომ შენ გავს გასაღები და ამას პრინციპულად ვერავინ გააკონტროლებს“, – განმარტა „ლიბერალთან“ საუბრისას სერგო რატიანმა.

საპარლამენტო უმცირესობის წარმომადგენელი „რუსთავი 2“-ის მიერ გავრცელებულ კადრებზე და კანონში „გასაღების“ ნაწილის უცვლელად დატოვებაზე პასუხისმგებლობას ირაკლი ღარიბაშვილს აკისრებს.

თინა ხიდაშელი კი განმარტავს, რომ ე.წ. გასაღების საკითხის მოგვარება მათი ამოცანაა და იმედოვნებს, რომ საერთაშორისო ექსპერტების

დახმარებით ეს შესაძლებელი იქნება.

ამ საკითხის დასარეგულირებლად ვადა 1 ნოემბრამდეა განსაზღვრული. ჯერჯერობით უცნობია, რა ფორმით და როდის შეიქმნება კომისია.

თუმცა ერთი რამ ცხადია, მოსმენების შესახებ კანონპროექტი ერთი წლის განმავლობაში თაროზე იყო შემოდებული და მისი ყველაზე საკვანძო ნაწილის მიღების კიდევ ერთხელ გადადება კარგის მომასწავებელი არ არის. მით უფრო, რომ უახლოეს წარსულში ყველას გვახსოვს ანტიდისკრიმინაციული კანონის ირგვლივ მიმდინარე მოვლენები როგორ დავიდა კონკრეტული რეგულაციებისა და სანქციების მქონე კანონი ფორმალურ საკანონმდებლო ნორმებამდე.

**მოცხოვის
ჩხსუბლია**

კანონში ჩამოთვლილია ის დანაშაულები, რომლებიც ექვემდებარება მოსმენას. ეს ეხება მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმის გამოძიებას.

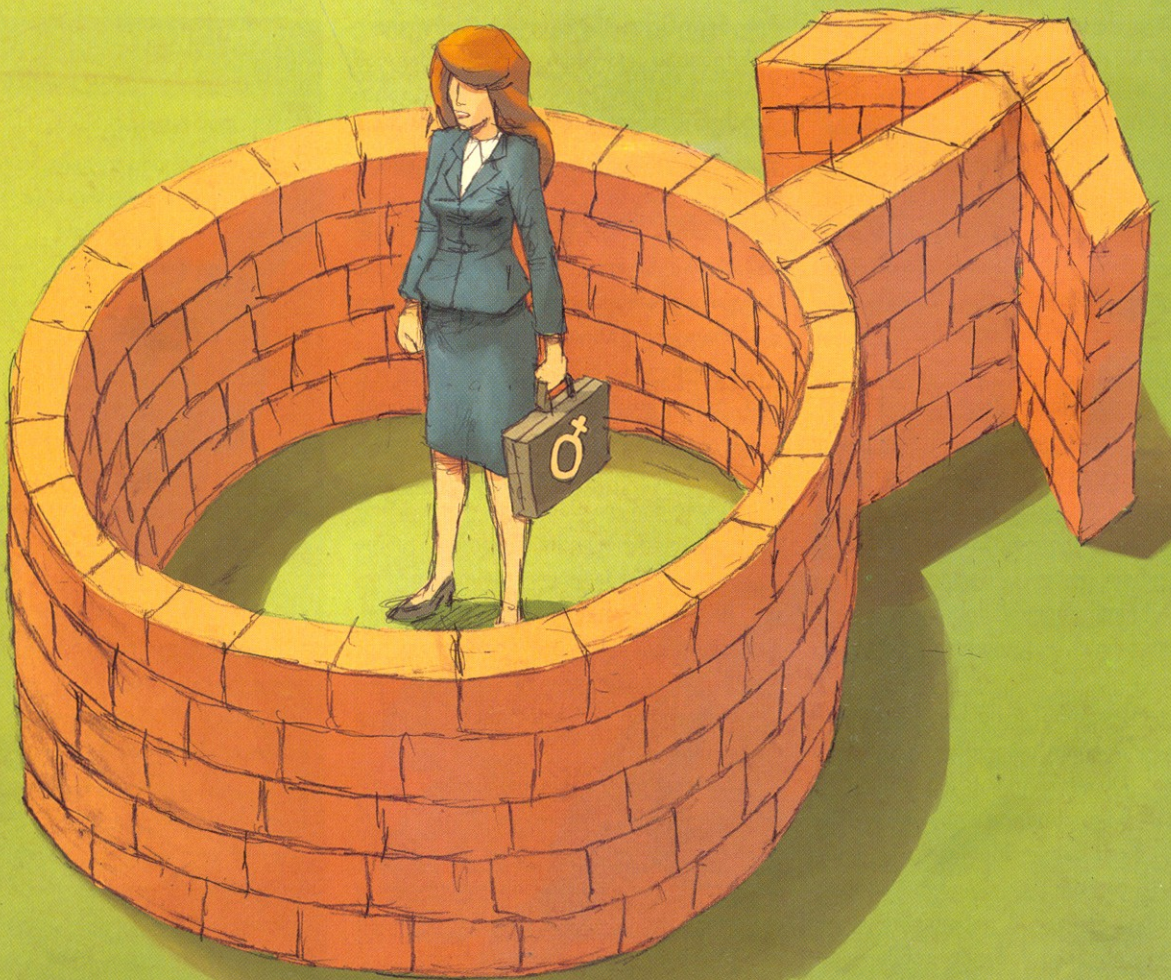
საგანგებო საგამოძიებო ღონისძიებები შეიძლება გატარდეს 30-დღიანი პერიოდის განმავლობაში და დასაბუთების არსებობის შემთხვევაში, გაგრძელდეს ექვს თვემდე ვადით. ამის შემდეგ საგანგებო საგამოძიებო ღონისძიების შესახებ იმავე საფუძველით და იმავე თემაზე განმეორებითი ნებართვის გაცემა აკრძალულია.

რაც შეეხება კონტროლს, სპეციალური საგამოძიებო საქმიანობის განმახორციელებელი ორგანო ვალდებულია, ყოველი წლის 15 იანვრამდე გენერალურ პროკურორს წარუდგინოს სპეციალური გამოძიების ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს განხორციელებული მოსმენების შესახებ დეტალურ ინფორმაციას.

გენერალური პროკურორი ყოველი წლის 15 თებერვლამდე ეროვნული უსაფრთხოების, თავდაცვისა და საზოგადოებრივი წესრიგის უზრუნველყოფის ოფიცერს წარუდგენს ოპერატიული-საგამოძიებო საქმიანობის საბოლოო ანგარიშს.

ქანები ბადანყვებირებებს მირმა

ეკა მალაღდაძე, თათია ხალიანი

ილუსტრაცია რუსულან ბერიძე

პარლამენტში ქალთა წარმომადგენლობით საქართველო მსოფლიოს ქვეყნებს შორის 109-ე, მთავრობაში კი – 42-ე ადგილს იკავებს. დღეს ქალები საქართველოს პარლამენტის მხოლოდ 11%-ს შეადგენენ. ქვეყანაში მომუშავე ქალთა ორგანიზაციები ქალებისთვის არსებულ წინააღმდეგობებზე საუბრობენ და პრაქტიკულად ერთხმად ამბობენ, რომ გამოსავალი სტერეოტიპული მიდგომების შეცვლა და გენდერული კვოტების შემოღებაა. კვოტების, რომლებიც პოლიტიკურ პარტიებს დაავალდებულებს, საარჩევნო სიების 30% მაინც ქალებით დააკომპლექტონ.

ხათუნა მაჭავარიანი ქუთაისის მერობის კანდიდატია. „ქალთა პარტიის“ ლიდერი და ახლობით ხუთი წელია, რაც პარტიის წევრი და ახლა უკვე მისი ხელმძღვანელია.

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორმა პოლიტიკაში წასვლა დაახლოებით 8 წლის წინ გადაწყვიტა. ამბობს, რომ გადაწყვეტილების მიღებამდე და შემდეგაც ბევრი ბარიერის გადალახვა მოუწია. ორი შვილის დედის პოლიტიკაში წასვლას მეუღლე არ შეინაღმდეგებია, მამამაც მხარი დაუჭირა – „იცის, რასაც აკეთებო“. როგორც თვითონ ამბობს, ოჯახური ტვირთი შეუმსუბუქეს და ხელი ამით შეუწყვეს. მაგრამ იცის, რომ ბევრი ქალისთვის ოჯახი გადაულახავი ბარიერია. საოჯახო საქმე, ფინანსების სიმცირე და დამკვიდრებული შეხედულებები პოლიტიკისკენ გზას ბევრ ქალს უღობავს.

გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ თავისი ინტერესების შესაბამისი პარტიის ძებნა დაიწყო. იცოდა, რომ „დიდ პოლიტიკაში“ პარტიის გარეშე ვერ მოხვდებოდა, რადგან დამოუკიდებელი კანდიდატი ქალისთვის გამარჯვება პრაქტიკულად შეუძლებელი იქნებოდა. ეძებდა პარტიას, რომელიც თავადაც მოეწონებოდა, და რომელშიც მიიღებდნენ. 2008 წელს ახალდაარსებულ „ქალთა პარტიაში“ განეწვრიანდა. ამბობს, რომ ყველა ის საფეხური გაიარა, რაც თავმჯდომარეობამდე იყო საჭირო — მეტროსადგურებთან ხელმონერების შეგროვებიდან დასავლეთის რეგიონის კოორდინატორობამდე.

მოგვიანებით ქალთა პარტიის მაშინდელი ლიდერი გუგული მალრაძე „ქართული ოცნების“ წევრი გახდა.

„გუგული მალრაძე ნამდვილად ცდილო-

ბდა, რომ კოალიციაში მთლიანად „ქალთა პარტია“ შესულიყო, მაგრამ ეს არ მოხერხდა, „დიდ პოლიტიკაში“ ქალთა პარტიის ადგილი არ მოიძებნა. სამწუხაროა, რომ ამ პარტიას არ უყურებენ, როგორც სერიოზულ ძალას, არც ის უნდათ მაინცდამაინც, რომ ქალები იყვნენ პოლიტიკაში, ამ ყველაფრის მიზეზი კი განათლებაში, კულტურასა და ტრადიციებში უნდა ვეძებოთ“, – ამბობს პარტიის ახლანდელი თავმჯდომარე.

„ქალთა პარტია – სამართლიანობისა და თანასწორობისთვის“ ოფიციალურად 2008 წელს დარეგისტრირდა. თუმცა, როგორც ხათუნა ამბობს, 2014 წლის თვითმმართველობის არჩევნებისთვის ხელმონერების შეგროვება და დროულად დარეგისტრირება ვერ მოხერხდა, ამიტომ „ქალთა პარტია“,

ბენდიქჯილი ხვობაჲი სხჳანსხჳა ჰჳყენაჲში

ბელგია – 50%, მაკედონია – ყოველ მესამე ადგილზე მინიმუმ ერთი განსხვავებული სქესის წარმომადგენელი, პოლონეთი – 30%, სლოვენია – 2010 – 30% – 2014 – 40%, უზბეკეთი – 30%, ინდოეთი – 33% (კონსტიტუცია) – 50% (ზოგიერთი შტატი), რუანდა – 30%, პერუ – 30%.

კვოტების შემოღების შედეგად, ბელგიაში ქალთა წარმომადგენლობა გაიზარდა 12,7%-დან (1995) 35,5%-მდე (2007), მაკედონიაში 6,6%-დან (1995) 35,3%-მდე (2007), ესპანეთში 26,6%-დან (1997) 36,3%-მდე (2008), საფრანგეთში კი 10,9%-დან (1997) 18,9 %-მდე (2007).

■ საკრებულოებში ქალ დეპუტატთა წარმომადგენლობით ყველაზე მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი თეთრწყაროშია - 8 ქალი. ქარელში, გარდაბანში, სიღნაღსა და წყალტუბოს საკრებულოებში ქალები მხოლოდ 4%-ს შეადგენენ. ქალი დეპუტატები საერთოდ არ ჰყავთ მცხეთაში, ახალქალაქში, დედოფლისწყაროსა და ხონში. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 38 წევრიდან კი ქალი მხოლოდ ერთია.

როგორც საარჩევნო სუბიექტი, არჩევნებში არ მონაწილეობს. თავად ხათუნა ქუთაისის მერობის კანდიდატია ბლოკიდან „თვითმმართველობა ხალხს“.

დეკრეტული შვებულებები, შრომითი უფლებები, სახელმწიფოს მხრიდან ქალების საქმიანობის ხელშეწყობა – მაჭავარიანის აზრით, ეს ის თემებია, რომლებიც შესაბამის გადანყვეტას საჭიროებს, ამიტომ პოლიტიკაში ქალების რაოდენობის გაზრდა „ქალთა პარტიის“ ერთ-ერთი ძირითადი მიზანია.

ჯერ კიდევ შორს გინდერული პარიტატისგან

ამომრჩეველთა ერთიან სიაში რეგისტრირებულთა 53% ქალები არიან. თუმცა მოსახლეობის დემოგრაფიული განაწილება საკანონმდებლო, აღმასრულებელ თუ ადგილობრივ ხელისუფლებაში არა თუ იმავე თანაფარდობით, ნახევარი პროპორციითაც კი არ არის ასახული.

დღეს ქალები თვითმმართველობებშიც 11%-ით არიან წარმოდგენილი. 2014 წლის თებერვლის მდგომარეობით, საქართველოს 59 მუნიციპალიტეტისა და 5 თვითმმართველი ქალაქის საკრებულოს დეპუტატების 89% მამაკაცია. „სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების“ კვლევის მიხედვით, საკრებულოებში ქალ დეპუტატთა წარმომადგენლობით ყველაზე მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი თეთრწყაროშია – 8 ქალი. ქარელში, გარდაბანში, სიღნაღსა და წყალტუბოს საკრებულოებში ქალები მხოლოდ 4%-ს შეადგენენ. ქალი დეპუტატები საერთოდ არ ჰყავთ მცხეთაში, ახალქალაქში, დედოფლისწყაროსა და ხონში. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 38 წევრიდან კი ქალი მხოლოდ ერთია.

„ფემინისტთა დამოუკიდებელი ჯგუფის“ წევრი ბაია პატარაია ფიქრობს, რომ მდგომარეობა დიდად არც 15 ივნისის თვითმმართველობის არჩევნების შემდეგ შეიცვლება, რადგან წარმოდგენილ კანდიდატებშიც მამაკაცები ქალებს ბევრად სჭარბობენ.

„ახალი თვითმმართველი ორგანოების არჩევის შემდეგ, დავინახავთ, რომ ქალების წარმომადგენლობა 10%-ზე მეტი ისევ არ იქნება, რაც ნიშნავს, რომ ამ მიმართულებით პროგრესი არ გვაქვს და ყველა ის ღონისძიება, რასაც აქამდე ქვეყანა ქალთა პოლიტიკაში ჩართვისთვის აკეთებდა, არაეფექტურია“, – ამბობს პატარაია.

1998 წლიდან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებში ქალთა რაოდენობის დინამიკა კლებულობს. თუკი მამინ ქალების რაოდენობა 14% იყო, 2002 წელს ეს რიცხვი 11,9%-მდე შემცირდა, 2006 წელს - 11,5%, 2010 წელს კი 10,2% შეადგინა.

2014 წელს თვითმმართველ ქალაქებში მერობის კანდიდატ ქალთა რაოდენობა 10,96%-ს შეადგენს, რაც შეეხება გამგებლობის კანდიდატთა გენდერულ დაყოფას, მათგან მხოლოდ 3,8%-ია ქალი.

2006 წელს პარლამენტის თავმჯდომარესთან არსებული გენდერული თანასწორობის დროებითი საკონსულტაციო საბჭო შეიქმნა, რომელიც 2009 წელს მუდმივ ორგანოდ გადაიქცა. 2012 წლის ნოემბრიდან პარლამენტის თავმჯდომარემ გენდერული თანასწორობის საბჭოს ახალი შემადგენლობის პირველი მოადგილის მანანა კობახიძის ხელმძღვანელობით დაამტკიცა. საბჭოს შემადგენლობაში გენდერული ბალანსი დაცულია – 6 ქალი და 6 მამაკაცი პარლამენტარი. ორგანომ დაარსებისთანავე გენდერის საკითხებში პირველადი დოკუმენტი და სამოქმედო გეგმა მიიღო, რომლის განხორციელების ზედამხედველობაც მისსავე ფუნქციებში შედის.

თუმცა „ფემინისტების დამოუკიდებელი ჯგუფის“ წევრი ბაია პატარაია მიიჩნევს, რომ გენდერული თანასწორობის საბჭო სრულიად უფუნქციო ორგანოდ გადაიქცა, რადგან ბოლო ორი წლის განმავლობაში მას არათუ სამოქმედო გეგმის შესრულების ანგარიში წარმოუდგენია, არამედ საბჭოს წევრები არც კი შეკრებილან.

რატომ უნდა იყვნენ ქალები პოლიტიკაში

ექსპერტი გენდერის საკითხებში, თამარ ბაგრატია ფიქრობს, რომ მეტი ქალი პოლიტიკაში ნიშნავს უფრო პრინციპულ პოლიტიკას, ნაკლებ კორუფციულ გარიგებებს და ნაწილობრივ, უკეთეს სოციალურ პოლიტიკას, რადგან პრობლემების დიდი ნაწილი ქალს სოციუმში თავად გამოცდილი აქვს.

„სამი არგუმენტი იმისა, თუ რატომ უნდა იყოს ქალი პოლიტიკაში: რაოდენობრივი – მოსახლეობის 53% გადანყვეტილების მიმღებ ორგანოებში აუცილებლად უნდა იყოს წარმოდგენილი; ინტერესთა – რადგან ქალებსა და მამაკაცებს განსხვავებული ინტერესები აქვთ; და გამოცდილების – რადგან გამოცდილებაც განსხვავებულია. რაც უფრო

მრავალფეროვანი იქნება გადაწყვეტილების მიმღები ჯგუფი, მით უფრო ახლოს იქნება ის სამართლიან გადაწყვეტილებასთან“, – ამბობს ბაგრატი.

ექსპერტი მიიჩნევს, რომ ქალი დეპუტატი დამაკავშირებელი რგოლი უნდა იყოს ამომრჩეველ ქალებსა და მიღებულ გადაწყვეტილებებს შორის. სწორედ ქალ პოლიტიკოსებს შეუძლიათ მონაწილეობა მიიღონ და დადებითი ზეგავლენა მოახდინონ იმ გადაწყვეტილებებზე, რომლებითაც ამომრჩეველმა, ამ შემთხვევაში კი ქალმა ამომრჩეველმა, სარგებელი უნდა მიიღოს.

„მას შეუძლია მხარი არ დაუჭიროს თუნდაც კონკრეტული ბიუჯეტის დამტკიცებას, რომელშიც ქალთა საჭიროებები არ იქნება ასახული. სწორედ ამიტომ უნდა იყოს ქალი გადაწყვეტილების მიმღებ ორგანოებში, რადგან უკეთესად ესმის ჩვენი პრობლემები. ნორვეგიაში თვითმმართველობებში ქალების რაოდენობის გაზრდის შემდეგ საბავშვო მოვლის ცენტრების დაფინანსება 20%-ით გაიზარდა. სწორედ ამას ფუნდებთ ინტერესთა და გამოცდილების არგუმენტს“, – განმარტავს თამარ ბაგრატი.

სტარაოტიკაჰის კაღლი - ბარიაჰის კასკადი ქალაქისთვის

გაეროს ქალთა ორგანიზაციის წარმომადგენელი საქართველოში ერიკა კვაპილოვა ამბობს, რომ პოლიტიკაში ქალების დაბალი მონაწილეობის მიზეზები ყოველთვის კომ-

პლექსურია. მაგრამ ძირითად ბარიერად, როგორც წესი, მაინც გავრცელებული გენდერული სტერეოტიპებია.

„დამკვიდრებული შეხედულებების მიხედვით, ქალის მთავარი როლი ოჯახში დედისა და მეუღლის ფუნქციით შემოიფარგლება და არ გულისხმობს საზოგადოებრივ საქმიანობას. ამ უკანასკნელისთვის ქალებს არ აქვთ საკმარისი პირობები. მათ არ რჩებათ დრო ოჯახს გარეთ საქმეებისთვის. არის ნაკლებობა კონსტიტუციური, საკანონმდებლო ან ნებაყოფლობითი პარტიული კვოტებისა“, – ამბობს კვაპილოვა.

USAID-ის მიერ 2012 წელს ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ქალების მთავარ ფუნქციაზე საუბრისას არც ერთი რესპოდენტი ქალის მთავარ ფუნქციად მის პოლიტიკურ-სოციალურ როლს არ ასახელებს. ისინი ამბობენ, რომ ტრადიციულ მენტალიტეტთან ერთად, რომლის მიხედვითაც ქალის მთავარი ფუნქცია ოჯახის მოვლაა, ქალი პოლიტიკას თავს სათანადოდ ვერ გაართმევს და ეს კაცის საქმეა.

თუმცა მიუხედავად ამისა, გამოკითხულთა აზრით, საარჩევნო კანდიდატისთვის აუცილებელი თვისებები – დიპლომატიურობა, ნაკლებად აგრესიულობა, სანდოობა, პატიოსნება და ნაკლებად კორუმპირებულობა ქალებს უფრო ახასიათებთ, ვიდრე კაცებს.

„ქალთა საინფორმაციო ცენტრის“ ხელმძღვანელი ელენე რუსეცკაია ამბობს, რომ

ახალ მიქელანჯის ნაჩილი

„მოქალაქენო, საქართველო ისტორიულად არ იყო ჩვეული ქალთა მონობას... ქართველი ხალხის ცოლქმრობა ამხანაგური ხასიათისა იყო, რისიც გამომხატველია, თუ ჩვენი დღევანდელი ცხოვრება არა, ჩვენი უძველესი დედაენა, რომელმაც ასეთ კავშირს სახელად მეუღლეობა უწოდა. ქართველი ქალი არც საზოგადო მოღვაწეობას იყო მონყვეტილი და იმ დროს, როცა ჩვენი გმირი მამა-პაპანი ფარ-ხმალს ალესდნენ მტრის მოსაგერიებლად ჩვენი ძველი დედები სამოქალაქო ცხოვრებას ჭირისუფლობდნენ. ავრცელებდნენ სწავლა-განათლებას, სარწმუნოებას, ექიმობას, აშენებდნენ მტრისაგან აოხრებულ ტაძრებს, ციხე-სიმაგრეებს და სხვა. არც პოლიტიკურ საქმეებს უდგნენ ქართველი ქალები განზე და თავიანთი უნარით და გონიერი მეცადინეობით, არაერთხელ შეუერთებიათ დანაწილებული კუთხეები საქართველოს...“

ხმა ქართველი ქალისა N32, 4 დეკემბერი, 19176.

■ „სამი არგუმენტი იმისა, თუ რატომ უნდა იყოს ქალი პოლიტიკაში: რაოდენობრივი – მოსახლეობის 53% გადანაცვების მიმღებ ორგანოებში აუცილებლად უნდა იყოს წარმოდგენილი; ინტერესთა – რადგან ქალებსა და მამაკაცებს განსხვავებული ინტერესები აქვთ; და გამოცდილების - რადგან გამოცდილება განსხვავებულია. რაც უფრო მრავალფეროვანი იქნება გადანაცვების მიმღები ჯგუფი, მით უფრო ახლოს იქნება ის სამართლიან გადანაცვებისთანა“, – ამბობს ბაგრატი.

ქალებს პოლიტიკაში მოსვლამდეც და პოლიტიკაში ყოფნის დროსაც მამაკაცებზე მეტი წინააღმდეგობების გადალახვა უნევთ.

„თავიდან ქალებს უჭირთ გადანაცვება, ნავიდნენ თუ არა პოლიტიკაში. პირველი და მთავარი ბარიერი ოჯახია, აუცილებელი მორალური, ეკონომიკური თუ სხვაგვარი მხარდაჭერა. ამასთან საარჩევნო გარემოს კვლევები აჩვენებს, რომ ეს გარემო დიდწილად ძალადობრივია. არსებობს მოსაზრებაც, რომ „პოლიტიკა ბინძური საქმეა“ ამჟამადაც ერთ-ერთ რეგიონში 15 ქალი ემზადებოდა პოლიტიკაში მოსასვლელად, თუმცა საბოლოოდ მათგან მხოლოდ 3 კანდიდატი დარჩა“, – ამბობს რუსეცკაია.

სტერეოტიპებთან ერთად, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემა, თამარ ბაგრატიას აზრით, ისაა, რომ მთელი სოციალური, კულტურული და ეკონომიკური კაპიტალი მამაკაცების მიერაა მონოპოლიზებული და ამ კაპიტალის გარეშე ქალებისთვის პოლიტიკაში მოსვლა ძალიან რთულია.

„ოპონენტებს ხშირად ავინყვებათ, რომ ქალს პოლიტიკაში მოსასვლელად და მამაკაცის თანაბარი კვალიფიკაციის მოსაპოვებლად მეტი მუშაობა სჭირდება. და ესეც იმიტია განპირობებული, რომ ოჯახური ფუნქციები არათანაბრადაა გადანაწილებული. ეკონომიკური შემოსავალიც განსხვავებულია. ეს ყველაფერი ქალს განვითარებაში ხელს უშლის“, – ამბობს ბაგრატი.

მამაკაცების ნაწილი აცხადებს, რომ პოლიტიკაში ქალების დაბალი წარმომადგენლობა ქალებისავე მოუმზადებლობითაა გამოწვეული.

„რატომღაც მომზადების და კვალიფიკაციის არგუმენტი მხოლოდ ქალების შემთხვევაში არსებობს და იგივე მოთხოვნები მამაკაცებზე აღარ ვრცელდება. თუმცა, მაშინაც კი, როცა ჩვენ პარტიებს მომზადებული ქალები შევთავაზებთ, ესეც უშედეგოდ დამთავრდა, როგორც ჩანს, მოუმზადებლობა, არც ისე საფუძვლიანი არგუმენტი“, – ამბობს ბაგრატი.

არსებული გამოცდილებით, ქალებისთვის პროპორციული სისტემა უფრო ხელსაყრელია, ვიდრე მაჟორიტარულ და დამოუკიდებელ კანდიდატად კენჭისყრა.

2006 წელს პროპორციული სიით ქალების 15% მოვიდა თვითმმართველობებში, პარტიის მიერ წარდგენილი მაჟორიტარული სისტემით – 8%-მა გაიმარჯვა. დამოუკიდებ-

ბელი საინიციატივო ჯგუფის წარდგენილი კანდიდატებიდან კი ქალების მხოლოდ 4% გახდა დეპუტატი.

ასეთ პირობებში კიდევ უფრო რთულია პოლიტიკაში მოსვლა, როცა პარტიების შიგნით დანაწილების ბუნდოვანი და არადემოკრატიული სისტემა მოქმედებს.

„ქალები პოლიტიკური პარტიების საქმიანობის მხოლოდ დაბალ დონეებზე არიან ჩართულები და ვერ მონაწილეობენ შედარებით სერიოზული გადანაცვების მიღებაში. ქალები ხშირად ჩივიან, რომ მიუხედავად აქტიური ჩართულობისა, პარტიული ელიტა, რომელიც კაცებითაა დაკომპლექტებული, როგორც წესი, ქალებს მაინც არ აწინაურებს“, – ამბობს ბაგრატი.

ქალები ქალის წინააღმდეგ

NDI-ის 2013 წლის საზოგადოებრივი აზრის კვლევის მიხედვით, თანაბარი კვალიფიკაციის ქალ და მამაკაც კანდიდატებიდან გამოკითხულთა 39% მხარს მამაკაცს დაუჭერდა, ქალს კი მხოლოდ – 14%. საინტერესოა, რომ მათგან, ვინც მამაკაცს მისცემდა ხმას, 31% პროცენტი ქალია.

ქალთა ორგანიზაციების წარმომადგენლებს პრეტენზიები აქვთ იმ ქალებთანაც, რომლებიც ამჟამად საკანონმდებლო ან აღმასრულებელ ხელისუფლებაში არიან და ამბობენ, რომ ისინი არ არიან ქალთა საჭიროებებზე, ქალების უფლებებზე ორიენტირებული ცვლილებების ინიციატორები.

„ჩვენ არ მოგვისმენია ამ ქალების განცხადებები და პოზიციები ბოლო დროს გახშირებულ მკვლევობებთან და ძალადობის ფაქტებთან დაკავშირებით. არც ერთ მათგანს არ დაუგმია ოჯახში ქალთა მიმართ ძალადობა. ჩვენ გვჭირდება გენდერულად მგრძობიარე ქალები, რომლებიც ამომრჩეველ ქალთა უფლებებს დაიცავენ და აუცილებელი ცვლილებების განხორციელებას შეუწყობენ ხელს“, – ამბობს ბაგრატი.

ქალები საკუთარი უფლებებისთვის – სუსტი „დაკვეთა ქვემოდან“

იმას, რომ გადანაცვლების მიმღები პირები მოსახლეობის 53%-ის ინტერესებს არასაკმარისად ითვალისწინებენ, ისიც განაპირობებს, რომ „დაკვეთა ქვემოდან“ საკმაოდ სუსტია.

თუკი წინასაარჩევნო კამპანიების დროს ხშირად ვხვდებით სხვადასხვა სოციალურ-

-დემოგრაფიულ ჯგუფზე მორგებულ დაპირებებს, ამგვარ განცხადებებს ფაქტობრივად ვერ ვისმენთ ქალი ამომრჩევლების მისამართით.

„ქალების ცალკე სოციალური ჯგუფი რომ არსებობს, ამის განცდა თვითონ ქალებსაც არ აქვთ. მათ უფრო ძლიერი მორალური ბმა ეთნოსთან, რელიგიასთან და სხვა იდენტობებთან აქვთ, ვიდრე საკუთარ გენდერთან. ეს ბუნებრივია პატრიარქალურ საზოგადოებაში, რადგან ამ საზოგადოებას არ სჭირდება კონსოლიდირებული და გენდერული ნიშნის გარშემო გაერთიანებული ქალები. თუკი ქალები შეძლებენ თვითორგანიზებას, ისინი სერიოზული და ანგარიშგასანევი ძალა გახდებიან, მით უფრო, რომ რაოდენობრივად ისინი უმრავლესობას წარმოადგენენ“, – ამბობს ფემინისტთა დამოუკიდებელი ჯგუფის წევრი ბაია პატარაია.

ქვეყანაში პრაქტიკულად არ არსებობს ერთიანი ქალთა მოძრაობა, რომელიც კონკრეტულ ინიციატივებს წარმოადგენდა, შემდეგ მათ ლობირებას დაიწყებდა და „აიძულებდა“ გადაწყვეტილების მიმღებ ორგანოებსა და პირებს, დაეკმაყოფილებინათ მათი მოთხოვნები. ფემინისტებისა თუ უფლებადამცველების აქციები და ღონისძიებები ეპიზოდური და ფრაგმენტული ხასიათისაა. ამიტომ საბო-

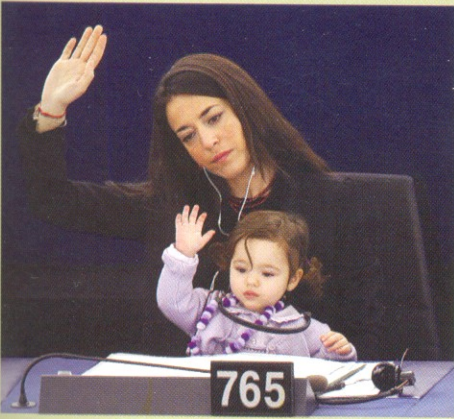
ლოოდ იმ ქალთა ინტერესები ზარალდება, რომლებზეც არც გადაწყვეტილების მიმღებმა იფიქრეს.

განდარული კვთა, როგორც გამოსავალი

2013 წლის 29 ივლისს საარჩევნო კოდექსში შესული ცვლილებით, თუკი პარტიების მიერ წარდგენილ სიაში (ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებზე – ყველა პარტიულ სიაში) კანდიდატთა ყოველათეულში განსხვავებული სქესი სულ მცირე 30%-ით იქნება წარმოდგენილი, ეს პარტია 30%-ით მეტ დაფინანსებას მიიღებს.

თუმცა ქალთა უფლებადამცველების შეფასებით, შიდაპარტიულმა კვოტამ არ გამართლა. როგორც გამოცდილებამ აჩვენა, მმართველი პარტიები დამატებითი დაფინანსების მოტივაციის არქონის გამო, კვოტირების სისტემას არ იყენებენ. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე არც „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ და არც კოალიცია „ქართულმა ოცნებამ“ გენდერული კვოტები არ დააკმაყოფილა. 2014 წლის თვითმმართველობის არჩევნებისთვის კი ნებაყოფლობითი კვოტირების სისტემა, „ქართული ოცნებისგან“ განსხვავებით, გამოიყენა „ერთიანმა ნაციონალურმა მოძრაობამ“. მაგრამ საინ-

ლიცია ხონჯაძი, ეპიკრიტიკის ინიციატივის დაფუძნებელი

ლიცია ხონჯაძი პარლამენტში ექვსი კვირის შვილთან ერთად პირველად ფოტოგრაფებმა 2010 წლის სექტემბერში დააფიქსირეს. დეპუტატი სხეულზე მიკრული ახალშობილით პარლამენტში გამოცხადდა და კენჭისყრაში მიიღო მონაწილეობა. მას შემდეგ 3 წელზე მეტი გავიდა და ლიცია სტრასბურგში მიმდინარე სხდომებს შვილთან ერთად საკმაოდ ხშირად ესწრება.

„დედობა მარტივია, როდესაც ხარ 37 წლის და ბავშვის აღზრდისა და მოვლისთვის ხელშემწყობი გარემო გაქვს. ბავშვს კი მისთვის აუცილებელი ყურადღება არ

აკლია“, – განუცხადა დედამ ჟურნალ “MEP“-ს. ევროპარლამენტარის ამგვარი საქციელი მალევე გახდა განსჯის საგანი. თუმცა განმარტებების გარეშეც აშკარა იყო, რომ დეპუტატი ასე ქალთა უფლებების მხარდასაჭერად იქცეოდა. ის მხარს უჭერდა ქალების შრომითი უფლებების გაუმჯობესებას, დეკრეტული შვებულებების სამართლიან პრინციპებზე დამყარებას, მთლიანობაში კი ოჯახური და სამსახურებრივი საქმიანობის შესათავსებლად აუცილებელი პირობების შექმნას.

ანა ჰიდალგო - პარიზის მუხი

ნელს, გაზაფხულზე, პირველად პარიზის ისტორიაში ქალაქის მერი ქალი გახდა. გამარჯვებული კანდიდატი ესპანური წარმოშობის, 54 წლის მემარცხენე ანა ჰიდალგოა. ყოფილი მერის მოადგილემ ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების მეორე ტური მოიგო და 91 163 ხმა დააგროვა. მას მხარი კომუნისტებთან ერთად მწვანეებმაც დაუჭირეს. საინტერესოა, რომ სოციალისტების გარდა, მემარჯვებულსაც ქალი კანდიდატი ჰყავდათ წარმოდგენილი. ნიკოლა სარკოზის ყოფილი პირადი წარმომადგენელი და ენერჯეტიკის ყოფილი მინისტრი ნატალი კოსტიუშკო-მორიზე ჰიდალგოსთან ხმების 45.5%-ით დამარცხდა.

ტერესია, რომ ნაციონალურ მოძრაობასაც ქალები ათეულში კრიტიკულ, არაგამსვლელ ადგილებში ჰყავს, იქ სადაც გამარჯვების შანსი ნაკლებადაა.

„ის, რომ მმართველმა პარტიამ ოპოზიციური პარტიისგან განსხვავებით გენდერული კვოტა არ გამოიყენა, აჩვენებს, რომ კვოტირების სისტემა პარტიებისთვის მხოლოდ ფინანსური დანამატის მიღების საშუალებად განიხილება და სხვა ინტერესი ქალებთან დაკავშირებით არ არსებობს. თავისუფლად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეს არის თავის მოტყუება და ნებაყოფლობითი კვოტირების სისტემა არ მუშაობს“, – ამბობს ბაია პატარაია.

ექსპერტები თანხმდებიან, რომ ასეთ ვითარებაში ერთადერთი რეალური და ეფექტური საშუალება სავალდებულო კვოტირების სისტემის დანერგვაა. პატარაიას აზრით, „ამის შემდეგ პარტიები იძულებულნი გახდებიან წევრი ქალები გადანყვეტილების მიმღებ თანამდებობაზე გამოაჩინონ“.

თამარ ბაგრატია ფიქრობს, რომ სავალდებულო კვოტირების სისტემას ბევრი მოწინააღმდეგე ეყოლება. პროცესი ხანგრძლივი და რთული იქნება, თუმცა გრძელვადიან პერსპექტივაში შედეგის მიღწევა შესაძლებელია. ამ ეტაპზე სასურველი შედეგი კი მინიმუმ 30%-იანი წარმომადგენლობაა, რომელიც ექსპერტის შეფასებით, ე.წ. „კრიტიკულ მასას“ შექმნის.

„გენდერული თანასწორობა არ არის მხოლოდ თანაბარი უფლება, ეს არის თანაბარი შესაძლებლობა და თანაბარი პასუხისმგებლობა და ჩვენ ვიზიარებთ ამ პასუხისმგებლობასაც“, – ამბობს ბაგრატია.

პოლიტიკოსების ნაწილი, მათ შორის ქალებიც ამბობენ, რომ გენდერული კვოტა პოზიტიური დისკრიმინაციის გამოხატულებაა. თუმცა მეორე ნაწილის აზრით, კვოტა არა დისკრიმინაციული, არამედ მაკომპენსირებელი საშუალებაა.

გაეროს ქალთა ორგანიზაციის წარმომადგენელი საქართველოში ერიკა კვაპილოვა ამბობს, რომ გენდერული კვოტები მსოფლიოში აპრობირებული მეთოდია და ქალების პოლიტიკაში მონაწილეობის გასაზრდელად ყველაზე ეფექტური მექანიზმია.

„უფრო ღრმა და კონსტრუქციული დისკუსია ამგვარი კვოტების შესახებ საქართველოს წამდვილად დაეხმარება, რომ ჰქონდეს გენდერულად მეტად დაბალანსებული გადანყვეტილების მიღების პროცესი და, შესაბამისად, მეტად დემოკრატიული საზოგადოება“, – ამბობს კვაპილოვა.

2014 წლის ივლისში ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კომიტეტი (CEDAW) მთავრობების ანგარიშებს განიხილავს და შეაფასებს, რას მიაღწიეს ქვეყნებმა გენდერული თანასწორობის კუთხით.

„ველოდებით, რომ კომიტეტის რეკომენდაციები წახალისებს საქართველოს მთავრობას, რომ გადანყვეტილების მიღების პროცესში ქალთა მონაწილეობის გასაზრდელად უფრო შესაფერისი გზები მოძებნოს“, – ამბობს კვაპილოვა.

მანამდე კი, 15 ივნისს თვითმმართველობის არჩევნები გაიმართება. ხათუნა მაჭავარიანი აპირებს ქუთაისში პირველი, არჩეული ქალი მერი გახდეს. ■

■ NDI-ის 2013 წლის საზოგადოებრივი აზრის კვლევის მიხედვით, თანაბარი კვალიფიკაციის ქალ და მამაკაც კანდიდატებიდან გამოკითხულთა 39% მხარს მამაკაცს დაუჭერდა, ქალს კი მხოლოდ – 14%. საინტერესოა, რომ მათგან, ვინც მამაკაცს მისცემდა ხმას, 31% პროცენტი ქალია.

Pheasant's Tears

სიღნაღი, შარათაძევილის ქ.18
თბილისი, გ.ჭავჭავაძის ქ.15

www.pheasantstears.com

ჰახიაჩაძის ოჯახის სინონი და ფემინიზმი, თუ (და/ან) ჰემანიზმი?

„რატომ მაინცდამაინც ფემინიზმი? მხოლოდ ქალების უფლებებს იცავთ და კაცები ფეხებზე გკიდიათ? არ შეგიძლიათ უბრალოდ ჰუმანიზმი დაარქვათ თქვენს მოძრაობას თუ იდეოლოგიას და ყველაფერი გააერთიანოთ?“ – აი, ასეთი შენიშვნა მისცეს ფემინისტების დამოუკიდებელი ჯგუფის წევრებსა და პატრიზან გოგონებს „ფეისბუქზე“.

გიორგი ძნელაძე

24 მაისს სახელმწიფო კანცელარიის წინ გამართულ აქციაზე - „არა ქალებზე ძალადობას!“ - დაახლოებით ორმოცი ადამიანი მოვიდა, ფეისბუქის ოფიციალურ გვერდზე კი დასწრების სურვილი სამასზე მეტმა გამოთქვა. ეს გვერდიც „დახუნძლული“ იყო შემდეგი კომენტარებით: „მხოლოდ ქალების მკვლელობას რატომ აპროტესტებთ?“ „ასე რამდენი დანაშაულიც მოხდება, ყველაფერზე ქუჩაში ვირბინოთ?“ „საქართველოში ძირითადად ქალების უფლებები არ ირღვევა“ (კომენტარების სტილი დაცულია). ამ აქციას ცოლებისა და ყოფილი ცოლების ხოცვის მრავალი თვე უძლოდა წინ, თუმცა (ზემოხსენებული ორმოციოდე ადამიანის გარდა) ეს მკვლელობები არავინ გააპროტესტა. სამარადისოდ შედუღაბებულმა და ერთარსებად ქცეულმა ერმა და ბერმა ქალებზე ძალადობის წინააღმდეგ ხმა არ აღიმალა. ამბიონებიდან ეს მამაკაცები არ შეურისხავთ. ქმრისგან ნანამებმა და დაჩეხილმა თეა მეტრეველმა; „ბაზის ბანკის“ წინ ყოფილი ქმრისგან ხანჯლით აკუნულმა (იმის გამო, რომ ის ლამის კლუბში დადიოდა და ბავშვს ყურადღებას არ აქცევდა) ახალგაზრდა ქალმა; ყოფილი ქმრისგან დაცხრილულმა 27 წლის სოფომ; ოჩხამურში ცუდით დაჩეხილმა რუსუდანმა და სხვებმა, ვერც მრავალრიცხოვანი საზოგადოების თანაგრძნობა დაიმსახურეს და ვერც სამღვდელოების. თეა მეტრეველი და ის ქალები, მისი ბედი

რომ გაიზიარეს, ვერასოდეს გახდებიან საკრალურ-ნაციონალურ-კლერიკალურ-პატრიარქალური ემპათიის ღირსნი; წინაპართა სისხლით მორწყულ მინაზე მათ გამო მრავალათასიანი აქცია არ გაიმართება, რადგან სამარცხვინო დედები იყვნენ. არაქართველები. არაოთარანთქერივისეულები.

აღსანიშნავია, რომ ეს საზარელი მკვლელობები სწორედ ოჯახში მოხდა და არა სხვაგან, მაგრამ ეს ქალები ვერასოდეს მოხვდებიან პატრიარქის იმ სააღდგომო (ან საშობაო) ეპისტოლეებში, ოჯახს რომ ეხება. ქართული ეკლესიის წინამძღოლი ვრცლად ისაუბრებს ქალის წმიდათაწმიდა მოვალეობებზე, თუმცა იმას არ აღნიშნავს, რომ „ქალის კულტის“ ქვეყანაში ყოველი მესამე ქალი ძალადობის მსხვერპლია; გაეროს მოსახლეობის ფონდის მიერ 2009 წელს ჩატარებული კვლევის მიხედვით, ქალთა 50,1% ფიქრობს, რომ კარგი ცოლი ქმარს უნდა უჯერებდეს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ არ ეთანხმება მას. ქალთა 34,1% კი ქმრის მიერ ცოლის ცემას გარკვეულ შემთხვევებში ამართლებს. 44,9% ფიქრობს, რომ აუცილებელია, მამაკაცმა ცოლს/პარტნიორს დაანახოს, თუ ვინ არის ოჯახის უფროსი. „გაეროს განვითარების პროგრამის“ დაკვეთით ჩატარებული კვლევების თანახმად კი, „ნებისმიერი ცოლი უნდა იყოს ქმრის მორჩილი, ნებისმიერი ხასიათის მამაკაცი უნდა აიტანოს ქართველმა ქალმა“.

გამოკითხულებმა „ქართველი ქალის“ სანიშნურო თვისებებზე დაასახელეს: „ოჯახისთვის თავდადებულება“, „კარგი დიასახლისობა“, „მორჩილება“, „დამყოლობა“, „მომთმენის უნარი“, „გამძლეობა“, „ყურადღებანიობა“. გამოკითხულთა 63%-ის აზრით, კარგი ცოლი უნდა ემორჩილებოდეს მეუღლეს მაშინაც კი, როცა არ ეთანხმება მას.

„სუსტი“ სქესისთვის ყველაზე სახიფათო სივრცე სწორედ ოჯახია. ასეთია ქართული მითოლოგიზებული-ქალის-კულტისეული რეალობა. საპატრიარქოსა და სრულიად სამღვდელოებას, რომელმაც 17 მაისი ოჯახის სიმყარისა და სინწინდის დღედ გამოაცხადა, ერთი მოკლე განცხადება, ერთი ქადაგებაც კი არ მიუძღვნია ოჯახში ნაცემი, დასახიჩრებული, ყელგამოლადრული და დახოცილი ქალებისათვის. არც კი უხსენებიათ ამ „სინწინდემი“ განზავებული და ყოველდღიურ რეალობად ქცეული მამაკაცური ძალადობის ზემი. საქართველოში ოჯახის სინწინდეს ამგვარად აღნიშნავენ, ევროპაში კი (მაგალითად, საფრანგეთში) უხვად შეხვდებით გადაცემებს, კონფერენციებსა და ფორუმებს, სადაც ოჯახში ძალადობის გადანყვეტის გზებზე მსჯელობენ და გვიჩვენებენ გადიდებული შრიფტით დაბეჭდილ ცხელი ხაზის ნომერს, რომელზეც ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია დარეკვა. ქართული ოჯახის „სინწინდის“ დაცვის ერთ-ერთი „გამოძახილია“ ის კომენტარები, რომ-

ლებიც „ბაზის ბანკის“ წინ ხმლით დაჩეხილი, ყურმოჭრილი, სახედასახიჩრებული და მუხლებგადამტვრეული ქალის ისტორიის ქვეშ ბევრმა ინტერნეტმომხმარებელმა დაწერა:

1) „მძიმე ისტორიაა. მერნმუნეთ, არც ცალსახად გასამართლებელია ამ კაცის მდგომარეობა, მაგრამ ქალმაც ხო უნდა იცოდეს საზღვარი? ქალს, თან ქართველ ქალს გაცილებით მეტი მოეთხოვება, ვიდრე ზოგიერთებს გგონიათ. ქალბატონებო, ღამის კლუბში დედა არ უნდა დადიოდეს! შვილს ვის უტოვებს მაგ დროს, რა არანორმალურობაა?“

2) „ისევ იმ კაცს მიუბრუნდები. ძალიან მეცოდება ასეთი განსაცდელი რომ მოუვლინა ცხოვრებამ, ღმერთმა გააძლიეროს და მოანანიებინოს ჩადენილი. ხანდახან იცოდეთ ეშმაკი სხვას შემოგვიჩენს, რომ რალაც ცუდი გავგაკეთებინოს და რაც უფრო მართალი და წესიერი ხარ ადამიანი, მით მეტად გებრძვის. ყველა ადამიანი კიდეც ვერ უძლებს ამდენ ცდუნებას: ქალბატონებო, ძალიან აიშვით, დედას გეფიცებით რა. თქვენს გულელებში ჩაიხედეთ და ნუ დაძინებთ ლანძღვას. დაწყნარდით, ილოცეთ, ქვეყანას მომავალი გაუზარდეთ და ნუ მოუსპობთ. ყოველივე ამას კლუბებში სიარულით ნამდვილად ვერ მიაღწევთ. ეხლა ეს კაცი ციხეში ჩაჯდება და მაგით ვინ დარჩება მოგებული? ცოლს რომ არ მიეყვანა ამ საქციელამდე და რომ არ გაემწარებინა, მაგას ხო არ ჩაიდენდა? აბა ამაზე დაფიქრდით. ამდენს ვნერ და ზოგი იტყვის ნეტა ამას მოსცლიათო. ღმერთმა დაგლოცოთ და გაგაძლიეროთ“.

3) „ბიჯო, რო იძახით და არ მოგნონთ მაგ კაცის საქციელი, თქვენ მის ადგილზე ის მოგწონებოდათ, რო თქვენი 2 წლის შვილის დედა გასართობად და რა ვიცი კიდე რისთვის ღამის კლუბებში დადიოდეს? თქვენზე მეტი სიყვარული მაგ კაცს გააჩნდა თავისი ცოლის მიმართ და მაგ ცოლმა თავისი საქციელით დაიმსახურა, რაც მოუვიდა. ბოდიში მარა ვერ გავამტყუნებ მაგ კაცს ჩადენილი საქციელის გამო“.

ერთ მუშტად შეკრული ერი მხოლოდ და მხოლოდ მამაკაცის დამცირებასა და ხელყოფას აპროტესტებს, ღამეს დედის გინებასა და ღრიალში ათენებს

და ქუჩა-ქუჩა დარბის, ქალების ხოცვას კი მართლმადიდებლური სულით, ქართული სისხლით, ნაციონალური ეგოთი, თავმოყვარეობით, შელახული მამაკაცური ღირსების აღდგენის სურვილითა და ქალის „უზნეობით“ ამართლებს. „მკვლელობა ცუდია, მაგრამ...“ ეს მისტიკური, ყოვლისშემძლე, ორმარცვლიანი „მაგრამ“ ყველა დაბკოლებას წამის უსწრაფესად გადალახავს, ადამიანის სიცოცხლის ხელშეუხებლობის ყოველდელსაც გააცამტვერებს და ყელმოღერებით განაცხადებს: „ცუდია, მაგრამ ის ქალი გარყვნილი იყო!“; „მაგრამ იმ გოგოსაც უნდა შეეგნო რალაც!“; „მაგრამ ვერ გავამტყუნებ იმ კაცს!“; „მაგრამ ბავშვს რომ მიატოვებს, ის რა ქალია?!“; „საწყალი კაცი, რა დღეში ჩაადგო!“; „ღმერთმა გააძლიეროს!“

სამართლიანობა მოითხოვს, აღინიშნოს, რომ ოჯახის სინმინდის დამცველი ადამიანები ასეთ შემწყნარებლობასა და სიმპათიას მამაკაცის, ან ბავშვის მკვლელების მიმართ არასოდეს გამოიჩენენ. ალტაცებანარევი შეძახილები, თითქმის ვნებიანი კვნესა და „შენს მარჯვენას ვენაცვალე!“ მხოლოდ მამინ აღმოხდებათ, როცა ეკლესიისა და სახელმწიფოს მიერ სამარადისო მბრძანებლად, ოჯახისა და ქალის თავ-კისრად შერაცხული მამაკაცი ცოლს „მუხლებში გადაამტვრევს“, კისერს მოუგრებს, ჭკუას ასწავლის, საკადრისად დასჯის, გონზე მოიყვანს, სწორ გზაზე დააყენებს, გამოაფხიზლებს და აჩვენებს, „ვინაა აქ ბატონი“; მან თავის „მეორე ნახევარს“ უნდა დაუმტკიცოს, რომ ქალისა და მამაკაცის თანასწორობა შეუძლებელია; რომ

ოჯახს ორი თავი ვერ ექნება და თუკი ქალი თავობას მონდომებს, ეს თავი ძირშივე ნასძვრება; რომ ქალი ქმარს უნდა ემორჩილებოდეს და საღამოობით ფეხსაც ბანდეს. ბავშვის მკვლეელი ცოცხლად უნდა დაინვას, ჩაიქოლოს და აიკუნოს, ცოლის მკვლეელი კი ღმერთმა უნდა დალოცოს, გააძლიეროს და ეს განსაცდელი გადაატანინოს. მან უნდა მოინმინდოს ის ჩირქი, ბინძურმა დედაკაცმა რომ მოსცხო. საბრალო კაცი. ქალი ხომ ფიზიკურადაა მკვდარი, ის კი სულიერად?! სულიერ სიკვდილზე დიდი საშინელება რა უნდა იყოს?! ნამდვილი ქალი ღამის კლუბებში არ დადის. მას არ „ეგართობება“, როცა პატრიარქალური, მაჩოსისტური და უკიდურესად ქალთმოძულე საზოგადოების მთავარ „დაკვეთას“ ასრულებს – სამშობლოს შვილებს უზრდის. ეს მისი წმიდათანმიდა ფუნქციაა. პატრიარქის სიტყვებით რომ ვთქვათ: სამწუხაროდ, არის შემთხვევები, როცა ცოლი და ქმარი სცილდებიან ერთმანეთს, როცა დედას არ აქვს ის თვისებები, რომელიც უნდა ჰქონდეს ნამდვილ დედას. დედობა ესაა დიდი პასუხისმგებლობა ღვთისა და ერის წინაშე (...) ახლა მიღებულია ასეთი ტერმინი, რომ ცოლი და ქმარი თანასწორუფლებიანია. საღმრთო წერილი ამბობს, რომ ოჯახში მთავარი არის ქმარი. ოჯახი ესაა ერთი სხეული და არ შეიძლება ერთ სხეულზე იყოს ორი თავი. ეს შეუძლებელია. ბედნიერია ის ოჯახი, სადაც დედა და ცოლი წირავს თავს ოჯახს, ზრდის თავის შვილებს, ზრდის სარწმუნოებრივად... როცა ქმარი მოდის სამსახურიდან, შენ უნდა შესთავაზო დასვენება, უნდა შესთავაზო ფეხების დაბანა, შესთავაზო საჭმელი, სიტბო უნდა აჩვენო შენს ქმარს. მინდა კიდევ ერთხელ დაფიქრდეთ თქვენს მოვალეობაზე. დაფიქრდით თქვენს მოვალეობაზე“.

ნამდვილმა ქალმა არ იცის, რას ნიშნავს სიტყვა „მე მინდა“. ქმარს არ ადარდებს, მას რა უნდა; ცოლი თავის „მინდას“ უნდა შეაჩვიოს. ცოლმა მხოლოდ ის იცის, კაცს რა სურს. როგორ უნდა დაემსგავსოს ამ „იდელს“? ნამდვილი ქალის „რეცეპტს“ მას რელიგიაც „უხვად“ შესთავაზებს, მედიაც, საზოგადოებაც, ლიტერატურაც, პოლიტიკური

იდეოლოგიაც, მითოლოგიაც, ისტორიაც და წინაპართაგან დიდი რუღუნებითა და კრძალვით შემონახული ადათ-წესებიც. პატრიარქის სიტყვები მოგვაგონებს იმას, რაც სიმონ დე ბოეუარმა თავის უკვდავ ფემინისტურ ნაშრომში, „მეორე სქესში“, აღწერა. მისი თქმით, „ჭეშმარიტი“ და „მარადი ქალის“ მითი ასეთია: ქედმოხრილი, მონურად მორჩილი, პასიური მდედრი, რომელიც მართალია, ჭკუა-გონებით არ ბრწყინავს, მაგრამ დღეღამე ქმარ-შვილზე ზრუნავს; ეს ოჯახის ბურჯი საკუთარი თავისთვის ფულს არასოდეს გაიმეტებს. ჩინებულად იცის, რა სურს მის მბრძანებლებს – თანამეცხედრესა და შვილებს. მისი სანთელი ღამით არ ქრება, ქსოვს, კერავს, სახლს ალაგებს, რეცხავს, ოჯახის წევრებს თავს დაჰკანკალებს, მუდამდღე მჭმუნვარე იერით დააბიჯებს და, რაც მთავარია, თმასა და სახეს თავშლით იფარავს. ამ მომთმენი, თავდახრილი, მორცხვი, ხელშეუხებელი და სპეტაკი ქალისათვის, სკის მოფუსფუსე ამ „დედოფალი ფუტურისათვის“, ქმრის სიტყვა უზუნაესი კანონია. „მარადიული ქალის“ მითის გარდა, პატრიარქალურმა წყობამ კიდევ მრავალი მითი შეთითხნა, მაგალითად, „ზნედაცემული ქალის“, რომელიც „ნამდვილის“ სრული ანტიპოდა: ახირებული, ხარბი, უზნეო, სულსწრაფი, მოუხელთებელი, ამპარტავანი, ვნებიანი, დაუმორჩილებელი, ავხორცი და მომხვეჭლობის უნით შეპყრობილი. ანდროცენტრულ წყობას როგორც წმინდა, სპეტაკი და „ჭეშმარიტი“, ასევე „ბინძური“ და „ზნედაცემული“ ქალიც სჭირდებოდა. მამაკაცი საკუთარ თავს სრულყოფილ, აღმატებულ ადამიანად, აბსოლუტური ჭეშმარიტების განსახიერებად მიიჩნევს, ქალს კი მეორეხარისხოვან ქმნილებად, სხვად რაცხავს. ქალი ისეთი უნდა ყოფილიყო, როგორც კაცს უნდოდა და არა ისეთი, როგორც სინამდვილეში იყო. „მარადი ქალის“ მითს ჯერ კიდევ მრავალი გულანთებული მომხრე ჰყავს. მამაკაცები ოხრავენ: „ქალები გადაშენდნენ“. ზოგი განსწავლული აცხადებს: „ჩვენი ეპოქის ქალები ჭეშმარიტი ქალები არ არიან!“ დაუღალავად შეგვაგონებენ: „ქალებს დაემსგავსეთ! სიკვდილამდე ქალებად

დარჩით! დაქალდით! სიტყვა „მამაკაცი“ ყოველივე პოზიტივის, დადებითისა და ნეიტრალურის განსახიერებაა. ფრანგულად სიტყვა „ჰომმე“ მამაკაცსაც ნიშნავს და ადამიანსაც, სიტყვა ქალს კი ეს დატვირთვა არ აქვს. ქალი ნეგატივია, სხვაა (...) ის ითვლება სხვად, ობიექტად, მეორეხარისხოვან არსებად, მამაკაცი კი – სუბიექტად“. „ქალი? ო, ის ხომ ასეთი მარტივი არსებაა?! უბრალო მატრიცა, ჩვეულებრივი კვერცხუჯრუდი“, – ამბობენ მარტივი ფორმულების მოყვარული მამაკაცები; მდედრი – ეს სიტყვა მთლიანად განსაზღვრავს „მეორე სქესს“. მამაკაცი სიტყვა „ქალს“ შეურაცხყოფადაც კი აღიქვამს“.

„მეორე სქესში“ აღწერილ მითებს ქართულ პატრიარქალურ სინამდვილეში თითქმის ყოველდღე შეხვდებით. „ნამდვილი ქალის“ მითის კატეგორიაში შედიან ძაძით მოსილი ქვრივები, დაღუპული ჯარისკაცის დედები, სპეტაკი ოთარანთ ქვრივები და ხორცშესხმული ქართლის დედები, რომელთათვისაც სრულიად უცხოა ყოველგვარი „მინიერი სიმდაბლე და უზნეობა“. ეს საკრალური არსება შარავანდედითაა შემოსილი. აი, რაც შეეხება „მეორე ტიპის“ ქალს, რომელიც „ჭეშმარიტისაგან“ რადიკალურად განსხვავდება, შეიძლება იყოს თვა მეტრეველიც, თიკო საღმრთოშვილიც, ქეთა თოფურიაც, შორენა ბეგაშვილიც, ია ფარულავაც, ე.წ. „კარვის ქალებიც“, „მდედრონიც“, 16 000 უკრაინელი „ნაშაც“, სლაფური წარმოშობის ლამაზმანებიც (რომლებსაც ქართველი კაცები 36 მანეთად „ხმარობდნენ“), ამერიკელი „ბოზებიც“ და ევროპაში მცხოვრები „ძუკნებიც“. მარადევეგირებული ქართული ფალოსის კონსტიტუციურ-ეროვნულ-შოვინისტურ-სჯულისკანონური ვალია, ისინი კედელზე ააკრას და მამაპაპურად მიაჟიმ-მიაბინძურ-მიბილნოს. „ეროვნული ფრონტი“ მაშინ გააფთრდა, როცა ამ მოვალეობის აღსრულებას – ქალის „ტყუნას“ (ანუ, სულხან-საბას მიხედვით, კაცთაგან ქალის დამდაბლება), გადაულახავი ბარიერი აღუდგანინ – თურქული საროსკიპო. მართლმადიდებლურმა ლიბიდომ და მოუთოკავმა აგრესიულ-მასკულიზმურმა ენერგიამ ნიაღვრად ამოხეთქა და „გადამთიელე-

ბისა“ და „უსჯულოების“ ბინძურ ბუნაგს ღრიალით, მაშხალების ქნევითა და დედის გინებით მიანყდა. „თურქ კაცებს ატყენიანებთ ქართველ ქალებს და ქართველ კაცებს შიგნით არ გვიშვებთ?!“ ვინც გასაჟიმია, უნდა გაიჟიმოს, ვინც მოსატყენავია, უნდა მოიტყენას, ვინც გამოსაფატრავია, უნდა გამოიფატროს. ასეთია ნესი და კანონი.

ნაციონალურ-მართლმადიდებლური ლიბიდო კიდევ ერთხელ ამოხეთქავს (ოლონდ, უფრო გამაყრუებელი ბლავილითა და ყიჟინით) სულ მალე, ალბათ, აგვისტოში, როცა „კაზანტიზზე“

ტანული სულისკვეთებით გაჟღენთილი, ცხოველმყოფელი ქართული სპერმით დაბინძურებულ-მოთხვრილი. ჰო, ნავა, მაგრამ ამ საარაკო ეროვნულ-მაჩოისტურ ტრიუმფთა მოგონება საოჯახო რელიკვიასავით გადაეცემა მომავალ თაობებს. მხოლოდ გივი სიხარულიძეს ხომ არ ესროლეს ქალი? მხოლოდ მის ლეგენდარულ 25-სანტიმეტრიანს არ გაუნაყოფიერებია დიადი დედა რუსეთი. ვესტერნიზებული „გივი სიხარულიძეები“ „კაზანტიზს“ შტურმით აიღებენ, ამძუვნებულ მდედრებს დაიმორჩილებენ და ლაგამს ამოსდებენ. შთამომავლობა-

მტყუან-მართლის გამრჩევის მოვალეობა აკისრია, მოძალადესა და მის ამფსონებს (იმ „ძმაკაცებსა“ და „კაცურ კაცებს“, რომლებიც მას გოგონას მოტაცებაში ეხმარებოდნენ) პატიმრობას არ მიუსჯის და განაცხადებს, რომ ძალადობა არ ყოფილა. მიუხედავად იმისა, რომ ექსპერტიზის თანახმად, გოგონას სხეულზე ძალადობის კვალი, სისხლჩაქცევები, სილურჯეები და ნაჟღენთები ატყვია, ძალადობა არ მომხდარა; კაცია და კაცის მიმართ სოლიდარობას გამოიჩენს; კაცური ღირსების საქმეა მაინც. თვალუბახვეული თემიდა აქ რა მოსატანია. თან, ისიც ქალი იყო. საქართველოში ქალებზე არ ძალადობენ; ჯერ კიდევ მეთორმეტე საუკუნეში თამარი გვყავდა; განა დედოფალი?! არა, მეფე. ლეკვი ლომისა ტყიური ევროპელებისაგან არ გვესწავლება. ის თანამზრახველები, რომლებიც 16 წლის გოგონას ხელებს უგრებდნენ და მის გაუპატიურებას სიცილით-ხარხარით უყურებდნენ, დიდი, დაუწინაარი მამაკაცური გამარჯვების მომსწრენი გახდნენ; ქალის დამარცხებისა და კაცი აღზევების მომსწრენი. სასჯელი არც იმ ცოლ-ქმარს ემუქრება, 16 წლის გოგონას რომ ძალით ათხოვებდნენ. მიზანს ვერ მიაღწიეს, რადგან მან თავში ტყვია დაიხალა. თვითმკვლელობამდე მიყვანა სისხლის სამართლის დანაშაულია, მაგრამ ოჯახის „სინმინდე“ ამჯერადაც მონოდების სიმალღეზე დგას, კანონსაც „გადაფარავს“, ძალადობასაც, იძულებით ქორწინებასაც და გოგონას სისხლსაც. მათ არაფერი ემუქრებათ. შეუძლიათ, მშვიდად განაგრძონ ერის გამრავლება, გენოფონდზე თავდადებით ზრუნვა, ოჯახის სინმინდისათვის ლოცვა და სხვა გოგონების გაუბედურება. მათ ციხეში არავინ უკრავს თავს. ასეთ გულგრილობასა და უპასუხისმგებლობას იჩენენ ის პოლიციელები, რომელთაც სამართლიანობის დამკვიდრება და მოქალაქეების (ქალებისა და მამაკაცების) ძალადობისაგან დაცვა ევალებათ. კარდენახში 70 წლის ქალი 78 წლის კაცმა მოიტაცა, მაგრამ საზოგადოებამ მაშინაც გადაიკისკისა და გადაიხარხარა, სამართალდამცავებმა მოძალადე არათუ დასაჯეს, არამედ ღვინით სავსე ჭიქით დალოცეს კიდევ

■ სამართლიანობა მოითხოვს, აღინიშნოს, რომ ოჯახის სინმინდის დამცველი ადამიანები ასეთ შემწყნარებლობასა და სიმპათიას მამაკაცის, ან ბავშვის მკვლელების მიმართ არასოდეს გამოიჩენენ. ალტაცებანარევი შეძახილები, თითქმის ვნებიანი კვნესა და „შენს მარჯვენას ვენაცვალე!“ მხოლოდ მაშინ აღმოხდებათ, როცა ეკლესიისა და სახელმწიფოს მიერ სამარადისო მბრძანებლად, ოჯახისა და ქალის თავ-კისრად შერაცხული მამაკაცი ცოლს „მუხლებში გადაამტვრევს“, კისერს მოუგრებს, ჭკუას ასწავლის, საკადრისად დასჯის, გონზე მოიყვანს, სწორ გზაზე დააყენებს, გამოაფხიზლებს და აჩვენებს, „ვინაა აქ ბატონი“; მან თავის „მეორე ნახევარს“ უნდა დაუმტკიცოს, რომ ქალისა და მამაკაცის თანასწორობა შეუძლებელია; რომ ოჯახს ორი თავი ვერ ექნება და თუკი ქალი თავობას მოინდომებს, ეს თავი ძირშივე წასძვრება; რომ ქალი ქმარს უნდა ემორჩილებოდეს და სალამოობით ფეხებსაც ბანდეს.

16000 უკრაინელი „ნაშა“ ჩამოვა. თუკი გივი სიხარულიძეს ვენდობით, „ეს 16 000 გოგო მთელ საქართველოს ეყოფა ბედნიერებისთვის“. ქართული ოჯახის სინმინდის დაცვის სურვილით გულანთებული და გენოფონდზე ფიქრით დამაშვრალი ჟურნალისტი კი ასეთ შეკითხვას უსვამს მას: „როგორ ფიქრობთ, ამ 16 000 გოგონადან რამდენი იქნება ისეთი, რომელიც ქართულ ოჯახს შეეფერება?“ რა დროს ნანამები ქალებია, რა დროს პროტესტი და ქალთა უფლებებზე ენჯეოშნიკურ-პოლიტიკორექტულ-ფემინისტური წუნუნია, როცა ამდენი გადასაჟიმ-დასამდაბლებელ-მოსატყენავ-ჩასათესლ-გასაუბრატიურებელი მდედრი ჩამოვა ივერიის წმინდა მინაზე? როგორც ჩამოვა, ისე ნავა. სპარ-

მაც ხომ უნდა იცოდეს, როგორ დაამყარეს მამებმა, უფროსმა ძმებმა, ბიძებმა და ძმბიჭებმა მასკულინური წესრიგი და როგორ გახედნეს ეროტიკულ სათამაშოებად და სექსობიექტებად ქცეული ქალები? დიდი ეროვნული ონანიზმი ალბათ ზამთრამდე გასტანს. ზოგი ქალი აეროპორტშივე უნდა გაჟიმო, იქვე, ქალების ტუალეტში, ზოგი – მანქანაში. მასკულინური ძალა აღზევდა. ამ მოზიემე შიზოფრენიაში არავის გაახსენდება ის გაუპატიურებული თუ ძალისძალად გათხოვილი გოგონები, თავი რომ მოიკლეს; არავის გაახსენდება ის 16 წლის გოგონა, რომელსაც თანატოლი ბიჭი ყოველდამე აუპატიურებდა მანქანაში, რადგან „ცოლად უნდოდა“. მოსამართლე კაცი კი, რომელსაც

ერთი წმინდა ქართული ოჯახი, აღფრთოვანებულმა პუბლიკამ კი ბედნიერება უსურვა. იხარეთ, იმრავლეთ. დიდი ამბავი. ქალი მოიტაცეს. ქალის (პატივის) ცემა ქართველებს არ გვემლება; და საერთოდ, ქალი „ბუნებით“ მაზოხისტია და მოძალადეს მიეღობა; „ევასება, კაცის ძალას რო გრძნობს“, გაუპატიურებაც სიამოვნებს და „რტყმეცაც“.

ანტიკური სამყაროდან დღემდე სატირიკოსები, მორალისტები, თუ ეკლესიის მამები დიდი ხალისითა და ქილიკით აღწერენ ქალთა „სისუსტეს“, „სიჩლუნგეს“ და „სიბრიყვეს“. რომის სამართალი ქალებს უფლებებს უზღუდავდა და ამის მიზეზად მათ „სისულელესა და სისუსტეს“ ასახელებდა. მათ იცოდნენ, რომ თუკი ოჯახის ინსტიტუტი შესუსტდებოდა, ქალი მონობას თავს დააღწევდა. მამაკაცებმა „ქალური ბუნება“ ემპიკისეულ „წარმონაქმნად“ მიიჩნიეს. ადამის პირველი ცოლი, ლილითი, რომელმაც ქმრის მორჩილებაზე უარი თქვა, გველთან, უწმინდურებასა და სიბიძურესთან ასოცირდება. პატრიარქატმა მისი დემონიზება მოახერხა. ლილითი სახეა უხსოვარ ხანაში, მატრიარქატში მცხოვრები იმ უსახლვროდ თავისუფალი და სუვერენი ქალებისა, რომელთა ძალმოხილებაც მამაკაცებს შიშს ჰგვრის. ლილითი ადამმა უარყო, ღმერთმა სამოთხიდან გააძევა, უთხრა, რომ ის ზეცაში ველარასოდეს დაივანებდა და ზღვის ფსკერზე შთანთქა.

„ლილითი კოლექტიური არაცნობიერის სიღრმეშია დაღეკილი; მისი სამოთხიდან გაძევების მითი ევას „შეცოდებას“ მოგვაგონებს. ქალმა დაკარგა ძველებური „სინმინდე“ და ცოდვათადაცემის, ცდუნების სიმბოლოდ და მამაკაცის მტრად გადაიქცა. პატრიარქალური წყობა სწორედ ამ მითების წყალობით ამართლებდა მამაკაცთა დომინაცია-სა და ქალთა ჩაგვრას; სამ უმთავრეს დომინანტურ რელიგიას ერთი რამ აერთიანებს: ქალის სიძულვილი და მისი დამორჩილებისა და გაკონტროლების დაუოკებელი სურვილი. პირველი უდიდესი ქალი-მზე მთვარის მკრთალ შუქში გახვეულ საზიზღარ დემონად იქცა. მამაკაცთა ფანტაზიებში, ლილითი და კალი შავი ქალები/შავი მთვარის პირ-

მმონი იყვნენ. აი, ასე „დაკარგა“ ქალმა სული“, – წერს ჟან-ბერნარ კაბანიე თავის სამეცნიერო სტატიაში „წმინდა ქალი, ანუ დაკარგული ერთობის ძიებაში“. („სულის დაკარგვაში“ ავტორი გულისხმობს იმას, რომ წმინდა მამები დიდხანს ბჭობდნენ იმაზე, ჰქონდა, თუ არა, ქალს სული).

„დალილა და ივდითი, ასპაზია და ლუკრეცია, პანდორა და ათენა, ევა და მარიამი... პატრიარქალურ მითებში ქალი ღვთაებაცაა, კაცის მხევალიც, სიცოცხლის წყაროც და შიშის მომგვრელი, ყოვლისშემძლე წყვდიადის სამყაროც (...) იგი ყბედი მატყუარაცაა და ფლიდი არსებაც; მკურნალიც, ჯადოქარიც და მისანიც; მამაკაცის ტყვეც, მისი დანაკარგიც და დაღუპვის სანინდარიც“, – წერს სიმონ დე ბოჟუარი.

ქრისტიანობაც ამ ქალთმობილეს რიტორიკის განუყოფელი ნაწილია; მან საბოლოოდ აუკრძალა ქალებს ღვთისმსახურება; საკურთხეველში „ბიძური“ და „სისხლმდინარი“ ქალის ადგილი არაა; ათონის მთაზე ევას მოდგმა ვერ გაიჭაჭანებს. ამ სარწმუნოების წიაღში ვიპოვით უამრავ თეორიას, რომელიც ქალს ცოდვათადაცემის მიზეზად წარმოაჩენს. ამ მაცდურმა მამაკაცს აკრძალული ნაყოფი აგემებინა. ამიტომაც მას ღვთიური წყევლა-კრულვის ნიაღვარი დაატყდა თავს. რა თქმა უნდა. ქალი მამაკაცის ნეკნია, დანამატი, შემთხვევითი არსება და „მის გაჩენაში ღმერთის ხელი არ ურევია“. სწორედ მის გამო ისევბა კაცობრიობა/ქალობრიობა. ამიტომაც „სატანჯველს გაგიმრავლებ და გაგიძნელებ ორსულობას, ტანჯვით შობ შვილებს. ქმრისკენ გექნება ლტოლვა, ის კი იბატონებს შენზე“ (დაბადება 3:16) მან მორჩილებითა და სიყრუე-სიმუხვე-სიბრმავით უნდა „ზღოს“. კაცობრიობის/ქალობრიობის არსებობის მანძილზე ცისქვეშეთში ყველა დანაშაულს მოექებნა გამართლება, ყველას უპოვეს რალაც მიზეზი და „მსჯავრდებულები“ „შეინყალეს“. ქალს კი ვაშლის შეჭმა არ და ვერ ეპატია. ის მარადიული დამნაშავეა, რომლის ცოდვასაც ვერაფერი „გამოსიყიდის“ და ამიტომ კაცის მუშტში, მუშტის ქვეშ თუ მუშტთან ახლოს ყოფნა მიესაჯა. ჩვენ, დედამიწელები, „შე-

ცდენილი“, საბრალო ადამის „ხათრით“, მავანის ცოლის ჩალურჯებულ და ტირილით დასიებულ თვალებზეც დავსუჭავთ თვალს. ჩვენ ადამს თანავუგრძნობთ, რადგან ქალის, ანუ გველის გამო სამოთხიდან გამოაძევეს. ახლა ადამის შურისძიების დროა: ევა უნდა „დააწოქოს“. ადამიანს ადამ-იანი ეწოდა და არა – ევა-იანი. ადამის მოდგმა „ვართ“ და არა – ცოდვილი ევასი. ჯვარცმული მაცხოვრის სისხლიც მხოლოდ ადამის საფლავს დაეწვეთა და იგი შენდობილია. ევას ასეთი წყალობა არ ელირსა. ამიტომაც ფრთა-მუშტის პერმანენტული საფრთხის წინაშე უნდა იყოს, ასე ვთქვათ, ლაგამი მაგრად ეკეთოს, რომ „დაუკრეფავში“ არ გადავიდეს და კაცმა იქით მიუქციოს/მოუქციოს/მოუღრიცოს თავი/კისერი, საითაც მოესურვება.

მერი მეოცე საუკუნეში დაიბადა. ორმოცდაათიანების დასაწყისში. „გაგანა“ საბჭოთა კავშირში. პროვინციაში. მხიარული, ლალი და ხალასი გოგო იყო. თავიდან სკოლაშიც კარგად სწავლობდა და ქიმიკოსობა უნდოდა. მარია კიურივით უნდა გავითქვა სახელიო, ამბობდა კისკისით. ასე კისკის-კისკისით ეწაფებოდა ქიმიას, ალკანებს, ალკენებს და კიდევ ბევრ რამეს, მაგრამ კვილი-კვილით ჩატენეს მანქანაში მთავარმა მოძალადემ და მისმა ამფსონებმა. 16 წლისაც არ იყო. სკოლის ჩანთა ეჭირა. წიგნებით სავსე. მომავალი ქმრის „ძმაცაცის“ სოფელში წაიყვანეს. ატყდა ნიოკი. ვაი-ვიში. მეზობელი ქალები გადმოვიდნენ. დაწყნარდი, შვილოო. ვის არ მოსვლიაო. რამდენი გოგო მოუტაცებიათო. შენ ხომ არა ხარ პირველიო. არც უკანასკნელიო. ჩვენც ასე ვიყავითო. მაგრამ ბედს შევეგუეთო. რას იზამ, ქმარია და უნდა აიტანიო, როგორცააო. ასეთია ცხოვრებაო. გაივლის დროო. შვილები გეყოლებაო. ისიც შეგიყვარდებაო. ჩამოვიდნენ მერის მშობლები. დაიწყო ოჯახური ქოთქოთი. მერი იქ დატოვეს. შინ არ წაიყვანეს. ლამე განათევიანო. რას იტყვის ხალხიო. ის უკვე მომხდარიაო. დატოვეს. 16 წლის ბავშვი. სკოლადაუმთავრებელი. უპერსპექტივო. ძალიან ბევრი მერი დააბიჯებს. ყველა

ქალაქში. განუწყვეტლივ. ყველა ქუჩის კუთხეში გადავანყდები ხოლმე. მაგრამ მაინც: რატომ არ არსებობდნენ გენიოსი ქალები? არ მესმის. ალბათ, ქალის ტვინი ნაკლები. ჰო, აბა, სხვა რა მიზეზი უნდა იყოს?

მანანა ჩემი მეგობარი იყო. მეოცე საუკუნის მინურულს დაიბადა. 1990 წელს. ერთ სადარბაზოში ვცხოვრობდით. ერთ სართულზე. თითქმის, სულ ერთად ვიყავით. დედაჩემი ხშირად სიცლით ეუბნებოდა, ჩემი გიორგი დედისერთა არაა, შენც ჩემი შვილი ხარო. ერთსა და იმავე რომანებს ვკითხულო-

და გულამოსკვნილი. ნამნამებზე ტუში ნაესვა და სულ შავი ცრემლი სდიოდა. მგზავრები უყურებდნენ, მაგრამ ის ყურადღებას არ აქცევდა. ტიროდა. ტიროდა გულამოსკვნილი. ქმარმა ჩემი ფულით ნაყიდი კაბა ტანზე შემომახაო. ეს რა გაცვია, მარცხვენ, შენი დედაო. შენი ჯიშოო. შენი ჯილაგიო. შენი გამომცემელიო. და ნიხლები დამიშინაო. დედამისთან ჩავედით. მანანას ჩემოდნები ეჭირა. ტანსაცმლით სავსე. იმან ჯერ ეს უთხრა, მერე ის, ქიციც და ქიცმაცურიც, მაგრამ არაფერმა გაჭრა. მანანა ამბობდა, არ ნავალო. ბოლოს დედამისმა დაუყვირა,

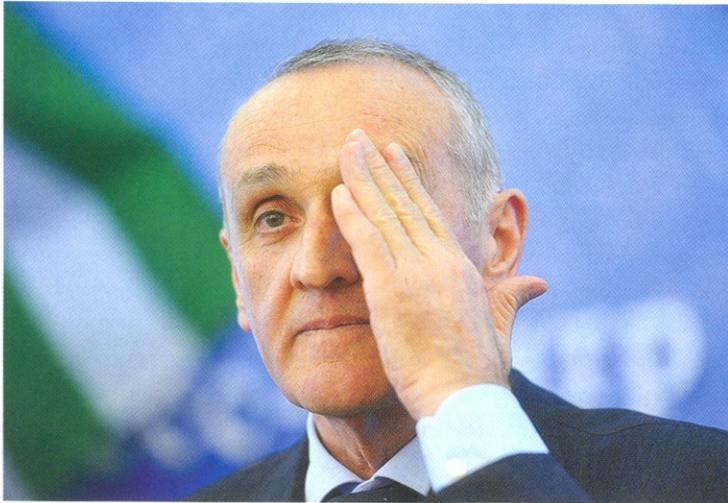
ლაპარაკება. ალარ. „ანა კარენინა“ შორს დარჩა. უსაზღვროდ შორს. ბავშვობაში კი მუდამ მბარებდა. სიასაც კი მიწერდა, ეს და ეს ნიგნები მინდაო და ლაქნასმულ ფრჩხილს ადებდა ლურჯი მელნით დათხაზილ ფურცელს. 12-ფურცლიანი რვეულიდან ამოხეულს. რა ქნას, ქმარი ისეთი „გაქაჩული“ ტიპია, ძალადობის გამო ვერავინ შეედავება. ვერავინ გამოესარჩლება. მოხელის ცოლია. ხანდახან თვალს თუ ჩაულურჯებს, დიდი ამბავი. მთავარია, ქვეყანას ემსახუროს და ოჯახის სინმინდე დაიცვას. მაგრამ მაინც: რატომ არ არსებობდნენ გენიოსი ქალები? არ მესმის. ალბათ, ქალის ტვინი ნაკლები. ჰო, აბა, სხვა რა მიზეზი უნდა იყოს?

■ ანტიკური სამყაროდან დღემდე, სატირიკოსები, მორალისტები, თუ ეკლესიის მამები დიდი ხალისითა და ქილიკით აღწერენ ქალთა „სისუსტეს“, „სიჩლუნგეს“ და „სიბრიყვეს“. რომის სამართალი ქალებს უფლებებს უზღუდავდა და ამის მიზეზად მათ „სისუსტესა და სისუსტეს“ ასახელებდა. მათ იცოდნენ, რომ თუკი ოჯახის ინსტიტუტი შესუსტდებოდა, ქალი მონობას თავს დააღწევდა. მამაკაცებმა „ქალური ბუნება“ ემპაკისეულ „ნარმონაქმნად“ მიიჩნიეს. ადამის პირველი ცოლი, ლილითი, რომელმაც ქმრის მორჩილებაზე უარი თქვა, გველთან, უწმინდურებასა და სიბინძურესთან ასოცირდება. პატრიარქატმა მისი დემონიზება მოახერხა. ლილითი სახეა უხსოვარ ხანაში, მატრიარქატში მცხოვრები იმ უსაზღვროდ თავისუფალი და სუვერენი ქალებისა, რომელთა ძალმოსილება მამაკაცებს შიშს ჰკვრივს. ლილითი ადამმა უარყო, ღმერთმა სამოთხიდან გააძევა, უთხრა, რომ ის ზეცაში ველარასოდეს დაივანებდა და ზღვის ფსკერზე შთანთქა.

ბდით. „ანა კარენინა“ განსაკუთრებით გვიყვარდა. ბავშვობაში, საღამოობით, საშინელებათა ფილმებს ვუყურებდით ხოლმე. მერე სადარბაზოში გასვლასაც კი ვერ ბედავდა და ჩვენთან იძინებდა. სამედიცინო უნივერსიტეტში ჩაბარება უნდოდა. მახსოვს, როგორ ვემზადებოდით ერთად გამოცდებისთვის და როგორ ვსწავლობდით „შუშანიკის ნამებას“, შორს იყოს კუბასტიც და ასტამიც და მანანა გათხოვდა. მიყვარს და გავყევით. ბედნიერები ვართო. თან ძალიანო. შენ უკეთ იცი, მანანა-მეთქი. მხოლოდ ეს ვუთხარი. ერთი წელი რომ გავიდა, ქმარმა შეაგინა, მერე ხელი მოუქნია, მერე ნიხლებით შესდგა. მახსოვს, როგორ ტიროდა მანანა „მარშუტკაში“. რეგიონში მივდიოდით. ტიროდა. ტირო-

ახლავე გამშორდი აქედანო. შე უნამუსოო. არ გაბედოო. ქმარია და აიტანეო. ხან გიყვირებს და ხან შეგაგინებსო. აბა, როგორ გინდაო. მე როგორ გავუძელი მამამენსო. ასე რომ დამენგრია ოჯახი, შენ და შენი ძმა კი არ მეყოლებოდიო. ასეთია ოჯახური ცხოვრებაო. კენწეროში გატკბილდებო. ბავშვი აზრს მოგცემსო. ცხოვრების აზრსო. მანანა გახევედა. ყელში ბურთი გაეჩხრა. ვიცი, როგორ თენდება მანანასათვის ყოველი დილა. ძალიან კარგად ვიცი. ნარმოდგენაც არ მინდა. როცა ალიონზე თვალს გავახელებ, სადღაც, ჯერ კიდევ წყვდიადში შთანთქმულ ოთახში ვაკრთება მისი ხატება. ვცდილობ, არ ვიფიქრო, როგორ იწყება მისი დღე. იშვიათად გადავეყრებით ერთმანეთს. მაგრამ ნიგნებზე აღარ მე-

სიმონ დე ბოვუარიც „იქით იყოს“, ოჯახში ძალადობაც, საფრანგეთიც, დაჩეხილი და ყელგამოდარული ქართველი ქალებიც, მანანაც და მერიც. მალე 16 000 ამტყუნებული ნაშა ჩამოვა უკრაინიდან და გადავიძვენ ქართველი ბიჭები. ძუენები. მაგათ მხოლოდ ცხენი თუ დაანყნარებს. გაივლის დრო. ვიღაც ყოფილი ქმარი ისევ მოკლავს და აჩეხავს ქალს. ძალადობა ცუდია, მაგრამ. უზნეოდ დედა. შვილებს როგორ არ უფლიდა. უფრო ადრე უნდა აეფატრა. ხო მოუგრიხა კისერი?! ღმერთმა დაგლოცოთ! ოჯახის სინმინდისა და სიმყარის დღეს ისევ აღვნიშნავთ. ჩვენთან ქალის უფლებები ძირითადად არ ირღვევა. ქალის კულტი გვექონდა. არავისგან არ გვესწავლება. მანდილოსნის სადღეგრძელო. დედის გინება. განა ყველა ქალი ქალია?! ქალური ბედნიერება. ოჯახი არ დაანგრიო. ქალი მოკლეს. დაჩეხეს, მაგრამ მაინც რა ეშველება რვა ანგელოს? ბავშვები დააობლეს. ღმერთო, უშველე ბავშვებს. მკვლელიცა ცუდია, მაგრამ იმ გოგოსაც უნდა შეეგნო რალაც. ის კაცი ისედაც საცოდავია. მისი გაჭირვება ეყოფა. მკვლელიცა ჩაადენინა ცოლმა. დაანებეთ თავი. ღმერთმა გააძლიეროს და ეს განსაცდელი გადაატანინოს. იმ ქალს რომ არ გაეგიჟებინა, ხომ არ მოკლავდა? ტაში. ივერია. მესია. ბაზალეთის ტბის ძირას მწოლი ყრმა. ღმერთმა დაგლოცოთ. ქალს რომ არ გაეგიჟებინა, ხო არ მოკლავდა? ღმერთმა დაგლოცოთოოოოოოოოოოოოოოოოოო... [A]

აფხაზეთი, მსიხა ჰაუზის შიშა

ავტორი: ქეთი ქანთარია, ფოტო: ანჟელა უჩუბერია

მაისის ბოლოს სოხუმში ერთი ბავშვი გაჩნდა და რომელიღაც აფხაზმა ფეისბუქზე იხუმრა, ეგებ „რევოლუცია“ დაგერქმიათო, თუმცა ბოლო ხანებში იქ სიტყვა „კონსტიტუცია“ კიდევ უფრო ხშირად გაისმის, ვიდრე სხვა დანარჩენი სიტყვები. აფხაზეთის მოვლენები არაერთმა შეადარა კიევის მიადანსაც, მაგრამ ეს შედარება, პირველ რიგში, თავად აფხაზებს არ მოსწონთ. აფხაზეთმა პოსტსაბჭოთა სივრცისათვის იშვიათი რამ მოახერხა: მათ არათუ უსისხლოდ, გარკვეულწილად საზოგადოების გაუხლეჩავად, სოციალური კაეშირების დაუზიანებლად გადააყენეს არასასურველი ხელისუფლება, და თან, აქ, კიევისგან განსხვავებით, დეკლარირებული საგარეო კურსის შეცვლას არც ერთი მხარე არ აპირებდა.

საზოგადოების ერთი, უფრო მცირე ნაწილი, თავს შეურცხყოფილად, მომხდარს კი საკუთარი არჩევანისა და კონსტიტუციის უფლებელყოფის საშიშ პრეცედენტად მიიჩნევს. მოსალოდნელი იყო და რუსულ პრესაში გაჩნდა კიდევ კიდევ ერთი ტერმინი. „მანდარინების რევოლუცია“ – სახელმძღვანელო მხარე, მისთვის დამახასიათებელი სუბტრო-

პიკული ვნებების გათვალისწინებით, ძალიან პროგნოზირებადია, ოღონდ ტერმინოლოგიაში იმპერიული ქედმაღლობის ამგვარი „გაპარვა“ ცოტა სასაცილოა: საეჭვოა, რუსეთის ხილვად მომავალში პოლიტიკური კულტურის ასეთი მაგალითი ვიხილოთ, ან საზოგადოებამ დამოკიდებულებათა ნაირგვარობის მოუხედავად ეთნიკური ერთიანობის შენარჩუნება მოახერხოს. სამწუხაროდ, მეოცე საუკუნიდან აფხაზები, ქართველებისათვის ყველაზე, ოდესღაც ყველაზე ახლობელი და პატივსაცემი ხალხი, ჩვენთვის თანდათანობით შავი ზღვის ნაპირას მცხოვრებ იმ ელემენტად იქცა, რომელიც ყველაფერს გვიშლიდა: დასვენებას, დამოუკიდებლობის გამოცხადებას, ნერვებს ბოლოს და ბოლოს. ცოდნა ამ საზოგადოების შემკრავი შინაგანი მექანიზმების შესახებ, რომელიც თაობიდან თაობას სახალხო სამართლის და ეთიკის ნორმებად გადაეცემოდა და რომლის გამოც, ასევე თაობიდან თაობაში, აფხაზებისადმი განსაკუთრებული პატივისცემა მოგვეყვებოდა, თითქმის დაგუარგეთ.

ასეა თუ ისე, საზოგადოების ყველა სეგმენტმა შვება იგრძნო, როცა

პოლიტიკური კრიზისის ეს ეტაპი ასე გონიერულად და დინჯად დასრულდა. პრეზიდენტმა ლირსეული და თან ყველა თვალსაზრისით პრაგმატული გადწყვეტილება მიიღო. მაისის ბოლოს აფხაზეთში ყველას 2004 წლის ავადსახსენებელი მოვლენები ჰქონდა გუნებაში, როცა საარჩევნო დაპირისპირებამ, ერთი მხრივ, ხაჯიმბას, ვლადისლავ არძინბას ხაზის გამგრძელებელს და, მეორე მხრივ კი, ბალაფშისა და ანჟეპის მხარდამჭერებს შორის (არჩევნებში გამარჯვებული ბალაფშის მხარდამჭერების მიერ სამთავრობო შენობების დაკავების მცდელობამ) ცნობილი უფლებათა დამცველის, თამარა შაკრილის სიცოცხლე შეინირა. მაშინ ბალაფში და ხაჯიმბა მოსკოვში შეარჩევს, თუმცა იმ წლის რუსული პრესა აფხაზეთისთვის მოსალოდნელი ხიფათის კვალს ინახავს. ორ ბანაკს შორის ეს საშიში კონფრონტაცია რომ გაგრძელებულიყო, მოსკოვი სხვანაირ ჩარევაზეც არ იტყოდა უარს. მაშინ რფ-ს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალურმა წარმომადგენელმა „ეხო მოსკვის“ ეთერში განაცხადა, რომ, თუკი აფხაზეთში ვითარება დამძიმდებოდა, რუსული მხარე იძულებული

იქნებოდა, თავისი ინტერესების (!) დასაცავად აუცილებელი ზომები მიეღო. ნებისმიერი არასასურველი ჩარევა უფრო მტკივნეულად აღიქმება დღეს, თუნდაც რუსეთის მიერ, დამოუკიდებლობის აღიარებიდან მეშვიდე წელს.

...ალექსანდრ ანქევაბის ოპოზიცია საბოლოო სახით შარშან, წლის მეორე ნახევარში ჩამოყალიბდა, როცა მას ხელისუფლების მხარდამჭერი „ედინაია აფხაზიაც“ შეუერთდა... მაისის პირველ რიცხვებში ოპოზიცია 27 მაისს სახალხო კრების მოწვევის შესახებ იწყებოდა.

რა არის სახალხო კრება აფხაზეთისთვის? ეს არ არის ჩვეულებრივი მიტინგი. შეკრების ამ ფორმას აფხაზურ ტრადიციულ სამართალში განსაკუთრებულ ვითარებაში მიიჩნევენ საჭიროდ. მასზე საზოგადოების ყველა წევრს შეუძლია აზრის გამოხატვა, კრების გადწყვეტილებასაც ასევე მისი ყველა წევრი ემორჩილება. მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისიდან დაახლოებით თხუთმეტი ასეთი კრება მხოლოდ მოწვეული და ის იმ სახალხო დემოკრატიის დამახასიათებელ ელემენტად ითვლება, რომელმაც აფხაზურ საზოგადოებაში საყოველთაო კონსენსუსისა და ერთმანეთის შეხედულებებისადმი ანგარიშის განების, მოფრთხილების მოთხოვნილება ჩამოაყალიბა.

მოდრაობა „ახაცას“ ერთ-ერთი ლიდერი ახრა ბჟანია სახალხო უკმაყოფილებისა და სახალხო კრების მოწვევის მიზეზად სამ მიზეზს ასახელებდა: სისტემურ კრიზისს, შეპირებული რეფორმების კურსიდან გადახვევას და ხელისუფლე-

ბის დაზურულობას, ანუ საზოგადოებასთან დიალოგისაგან გაქცევას. სხვები ალბათ ავტორიტარულობის ბრალდებასაც დაამატებდნენ და ბოლოს, გალის და ორ მიმდებარე რეგიონში ეთნიკური ქართველებისათვის აფხაზური კანონების ავლით პასპორტების გაცემას. ეს ნადვილად იყო ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი, მაგრამ არა ერთადერთი და უმთავრესი პრეტენზია.

მაისის ბოლოს საკოორდინაციო საბჭომ დროებითი სახალხო საბჭოს შექმნის შესახებ გააკეთა განცხადება. იმავე დღეს, 29 მაისს, პარლამენტმა პრეზიდენტ ანქევაბს გადადგომის მოთხოვნით მიმართა. ამ დღეების განმავლობაში პრეზიდენტის რეზიდენციასთან შეკრებილთა ოდენობამ 15-20 ათასს მიაღწია. მომხრეები, თუმცა არა ამდენი, პრეზიდენტსაც ჰყავდა. 2 ივლისს ისინი კიდევ ერთი, საკუთარი სახალხო კრების მოწყობას აპირებდნენ, მაგრამ 1 ივლისს ალექსანდრ ანქევაბმა აფხაზ ხალხს მიმართა და თანამდებობიდან გადადგომის შესახებ საჯარო განცხადება გააკეთა. ოპოზიციის შეფასებით, მის განცხადებაში არ იკითხება საკუთარი შეცდომების აღიარების მცდელობა. ანქევაბი კი ოპოზიციას ძალაუფლების მძიებელობაში ადანაშაულებს.

არჩევნები 25 აგვისტოსთვისაა დანიშნული. 5 მაისის მონაცემებით, ჯერ არც ერთ პოლიტიკურ პარტიას არ ჰყავდა დასახელებული საკუთარი კანდიდატი. ვარაუდობენ, რომ არჩევანი სულ სამოთხ პოლიტიკურ ფიგურას შორის

იქნება გასაკეთებელი. პრეზიდენტთან ერთად, რომლის მოვალეობას პარლამენტის სპიკერი ვალერი ბლანბა ასრულებს, მისი ადმინისტრაციის მეთაური და უშიშროების მდივანიც გადადგა. შეიცვალა პრემიერიც, მის ადგილას ფინანსთა მინისტრი ვლადიმირ დელბა დაინიშნა.

როგორც ვთქვით, აფხაზეთის საგარეო კურსი არ იცვლება. შეფასებების გარეშე – მოცემულობა ასეთია – მის უმთავრეს სტრატეგიულ პარტნიორად კვლავ რუსეთი რჩება. რუსეთი ის ქვეყანაა, რომელსაც აქ ქართული აგრესიის შემკავებელ ძალად აღიქვამენ. აფხაზეთში რუსეთთან (საქართველოზე აღარ არის ლაპარაკი) შეერთების მომხრე, ტარას შამბას და მისი მცირე დაჯგუფების გარდა, რომელშიც ალბათ მისი ძმაც მოიაზრება, მხოლოდ უპასუხისმგებლო, ხეირის მადევარი რიგითი მოქალაქეები არიან. თვალსაჩინოებისთვის ვთქვათ, რომ ასეთები საქართველოში გაცილებით მეტნიც კი იქნებიან. აქ ადამიანები მიიჩნევენ, რომ დამოუკიდებლობაზე უარის თქმა იმ ყოველი მეთაე თუ მეთორმეტე აფხაზის ხსოვნის ღალატი იქნება, ვინც ამ დამოუკიდებლობისთვის დაიღუპა. ამიტომ მიტინგებზე რუსული დროშების ფრიალი, აღმატებით ხარისხშიც მოხსენიება და გადამეტებული ყურადღების სხვა ნიშნები, უარეს შემთხვევაში მხოლოდ შესტია იმ ქვეყნის მიმართ, რომელმაც აფხაზეთის დამოუკიდებლობა პირველმა აღიარა და ამ დამოუკიდებლობას ფინანსურად კვებავს.

29 მაისს, როცა რუსეთთან ასოცირების (ტარას შამბა) იდეა კიდევ ერთხელ დატრიალდა ჰაერში, ოპოზიციის ერთ-ერთმა ახალგაზრდა ლიდერმა, თენგიზ აგრამამ ფეისბუქზე დაწერა: „ერთმანეთში ნუ აგერევათ, ჩვენ ყველა თვალსაზრისით რუსეთის მოკავშირეები ვართ, მაგრამ რუსეთის ფედერაციასთან ჩვენი „ასოცირებულობა“ უკვე ყველა დასაშვებ ზღვარს გადასცდა... აუცილებელია, და ჩვენი უმთავრესი ამოცანაა, დამოუკიდებლად თავის გატანა ვისწავლოთ, თუნდაც ცუდად, მაგრამ საკუთარი ძალისხმევით... ყველას აზრს პატივს ვცემ, მაგრამ გულახდილად ვაცხადებ: ამაზე მეტად რუსეთთან ასოცირების ყველა მცდელობა იმას მოიტანს, რომ საზოგადოების ერთი ნაწილი და, მათ შორის, მეც ტყვეებში გავალთ, და ჩრდილოეთ კავკასიის მსგავსად, ექსტრემიზმთან ბრძოლა დაიწყება. ამიტომ მხოლოდ მეტ დამოუკიდებლობაზე უნდა ვიფიქროთ – მორჩა, ნურავის შევეთქვიფებით, ნურც ევროპას, ნურც საქართველოს, ნურც ამ სხვადასხვა „ასოცირებულობას“. ჩვენ ვერვებით, და ამიტომ ჩვენი მთავარი ამოცანა აფხაზი ხალხის, მისი ენის და კულტურის გადარჩენაა.. ნუ გვაქცევთ „ბასავევებად“. ჩვენ მშვიდობა და მეგობრული ურთიერთობა გვინდა, მაგრამ მხოლოდ მეტი დამოუკიდებლობის გზაზე შემდგარებს...“

ზოგადად, ეს გამოსვლები მხოლოდ აფხაზეთის საქმეებში ძალიან ჩაუხედავ ადამიანს შეიძლება მოეჩვენოს მოულოდნელად, ან რუსეთის მიერ ინსპი-

რირებულად. მაისის ბოლოს ქართული შეფასებების ზედაპირულობა უკვე აღშფოთებას იწვევდა. აქ ძალიან ბევრი რამ დგას ორ – აფხაზურ და რუსულ – საყრდენზე. სანამ, ხელი ხელს ბანს, ეს ორმაგობა ხელს არაფერს უშლის, მაგრამ განსჯისას მისი გათვალისწინება აუცილებელია.

მაგალითად, გადადგა თუ არა ანქვაბი, მეორე დღესვე, აფხაზეთის წმინდა მიტროპოლიის (როგორც ქართული, ისე რუსული მართლმადიდებლური ეკლესიისაგან გამოყოფილი დამოუკიდებელი ჯგუფი) მეთაური მამა დოროთეოსი (დოროფეი) წერდა, რომ მას აფხაზეთის მართლმადიდებლური ეკლესიის (რუსეთის მეს- გავლენის ქვეშ დარჩენილი) „ელჩობა“ ესტუმრა და ანმ-ს (აფხაზეთის წმინდა მიტროპოლია) დაშლა, სოხუმ-ბიჭვინთის ეპარქიის წიაღში დაბრუნება, ან ახალი ათონის მონასტრის დაცლა მოსთხოვა. შთაბეჭდილება იქმნებოდა, რომ ეს დაჯგუფება ანქვაბის (რომელიც მხარს დამოუკიდებელ მიტროპოლიას უჭერდა) ხელისუფლებიდან წასვლას ელოდებოდა. მაგრამ გავიდა ორი დღე და მამა დოროფეის ახალი პუბლიკაციით “ოპოზიციის ნაწილი რუსეთის მართლმადიდებლური ეკლესიის ინტერესებს ემსახურება“. ნათელი გახდა, რომ მარტში თავად ანქვაბმა უკანა მიტროპოლიას და საკუთარი მოქმედებების რმე-სთან შეთანხმება სთხოვა. დოროფეი დბარი წერს, რომ ის თავად დადიოდა ოპოზიციურ სახალხო კრებაზე, პრეზიდენტის რე-

ზიდენტისასთან, მაგრამ იმ არაკონსტიტუციური, ძალადობრივი მეთოდების წინააღმდეგი იყო, რომელიც მან პრეზიდენტზე ზენოლისას გამოიყენა. და იქვე დასძენს.. „ჯერ ერთი, დავაზუსტებ, რომ ოპოზიციას, რომელიც დღეს აფხაზეთის ხელისუფლებაში მოვიდა, მთლიანად პრორუსული არ ეთქმის. ლაპარაკია ოპოზიციონერთა ერთ გარკვეულ წრეზე, რომლებიც რუსეთთან „ურთიერთობის დასაღაგებლად“, რბილად რომ ვთქვათ, ურთიერთობის „ახალი ფორმატისთვის“ არის განწყობილი. მგონი ეს ეპიზოდი კარგად უჩვენებს, როგორი საფრთხილია ცალსახა დასკვნების კეთება. თუმცა იმაზეც შეიძლება მიუთითებდეს, რომ ანქვაბი რუსეთის მხრიდან ზენოლის გამო გახდა იძულებული, მიტროპოლიის მფარველობაზე უარი ეთქვა.

სხვა საქმეა, როგორ გამოიყენებს რუსეთი მის შედეგებს. მაგალითად, ფეისბუქზე მინიმუმ ბოლო ორი წელი სრული შთაბეჭდილება იქმნებოდა, რომ აფხაზური საზოგადოება პრეზიდენტის მმართველობით უკმაყოფილო ან პრინციპულად მდუმარე ადამიანებისგან შედგებოდა. მდუმარების უკან უფრო ხშირად, ჩემი აზრით, მისი შეცდომების აღიარებასთან ერთად, ანქვაბის მმართველობის – სიმტკიცისა და მშვიდი, მოზომილი სტილის ამ უცნაური ნაზავის მიმართ პატივისცემა იდგა. ამ ყველაფერთან ერთად იდგა (აფხაზური ფორმულირებთვე მომაქვს) აფხაზეთის მყიფე სახელმწიფოებრი-

ბის დაკარგვის შიში, მისი მოფრთხილების სურვილი.

რა იქნებოდა ოპტიმალური? ოპტიმალური იქნებოდა, ისეთ ქმედით და ჯერ კიდევ საღ, სისხლსასვეს ქართულ მთავრობას, როგორც იყო ნაციონალური მოძრაობა, ხელისუფლებაში მოსვლიდან პირველი რამდენიმე წლის განმავლობაში (რასაკვირველია, ახალ ხელისუფლებასაც, მაგრამ სამუხაროდ, არც ერთი მსგავსი ეპითეტი მისთვის დღეს არ შემეტება) ლამის საყოველთაო პოპულარობის ტალღაზე, აფხაზეთთან სრულიად ახალი, რევოლუციური პოლიტიკა წამოეწყო. მით უფრო, რომ ეს არ იყო ნაციონალისტური ძალა, აფხაზეთში მისგან მართლაც მოელოდნენ რაღაც ახალს, უბრალოდ არ არსებობდა მობეზრება და აპათია მუდმივად განმეორებადი „ქართულის“ მიმართ. ჩეხური სააგენტო „მედლიუმ-ორიენტის“ მონაცემებით, 2013 წელს აფხაზეთის მოსახლეობის 59% – დამოუკიდებლობის შენარჩუნებას, 28% კი რუსეთთან შეერთებას ემხრობოდა. ეთნიკური ჯგუფების მიხედვით მონაცემები ასეთია: პრორუსული ორიენტაციისაა ადგილობრივი რუსების 60%, აბაზების 50%, სომხების 46%, ქართველების 23% და აფხაზების 18%.

ჯობს, სხვა დროს, ცალკე ვისაუბროთ ისეთი საერთო ხედვის გამომუშავებაზე, რომელიც ორივე მხრისგან გარიყულ გაღვლეებს სასიკეთოდ გამოადგებათ. დღევანდლამდე გაკეთებული განცხადებები მონმობს, რომ ოპოზი-

ციური ხელისუფლების მიერ გაღვლეების გამოსახლების საფრთხე არ არსებობს. თუმცა ვეტერანთა ორგანიზაცია „არუას“ ლიდერმა ვიტალი გაბნიამ ერთგან განაცხადა, რომ აგვისტოში გაღვლეების ბიულეტენების შეზღუდული რაოდენობა გაიგზავნება, რადგან პასპორტიზაციის პროცესის კანონიერების შემსწავლელი კომისია ჯერ მუშაობს და საეჭვო პასპორტების მქონე არჩევნების ბედს ვერ განსაზღვრავენ. საგანგებოდ „ლიბერალისტის“ „არუას“ ლიდერმა ასეთი კომენტარი გააკეთა: „ჩვენ გაღვლეების ადაპტაციის პროგრამა, ამ რაიონებში წესრიგის დამყარება და სოციალური დახმარების საკითხზე ფიქრი გვჭირდება. გაღვლეები აქამდე მხოლოდ ელექტორატი იყო, ხუთ წელიწადში ერთხელ ხდებოდნენ ხელისუფლებისთვის საინტერესონი. აფხაზები მეგრელებს ყოველთვის დაეჭვებით მოეკიდებიან, სანამ მათ უფლება ექნებათ ისე გადაწყვიტონ ქვეყნისათვის უმნიშვნელოვანესი საკითხები, რომ რეფერენდუმებზე აფხაზეთის რესპუბლიკის ინტერესები არ გაიზარონ. მეგრელებსა და აფხაზებს შორის ზენაციონალური ურთიერთგაგება უნდა ჩამოყალიბდეს... მეგრელებს ძლიერი ეროვნული თვითშეგნება აქვთ, რომელზეც ვერც ქართველები და ვერც აფხაზები ვერ მოახდენენ გავლენას! ამაზე დროის ხარჯვა არ ღირს. ერთ სახელმწიფოში უნდა გამოვიმუშაოთ ერთობლივი თანაცხოვრების გასაგები წესები და აღვკვეთოთ უნდობლობის გამომწვევი მიზეზები.

მოქალაქე ადამიანი ძალად, მესამე ძალის სურვილით ვერ გახდება, მხოლოდ შეგნებულად შეიძლება იმ ღირებულებების გაზიარება, რომლებიც ქვეყნის ძირითად კანონში – კონსტიტუციაშია დეკლარირებული. ჯერჯერობით კი მეგრელები მხოლოდ თავის გადარჩენაზე ფიქრობენ. უნდათ, ხვალინდელ დღეს ოპტიმიზმით უყურებდნენ და ჩვენ ამაში ხელი არ უნდა შევუშალოთ. არადა ვუშლით, როცა შიდაპოლიტიკური ძალების ინსტრუმენტად აღვიქვამთ. უნდა მოხდეს მეგრელების დეპოლიტიზაცია და შედეგებიც არ დააყოვნებს“.

რასაკვირველია, აფხაზებს მაინც მოუწევთ იმაზე დაფიქრება, რომ ეთნიკური ჯგუფის თვითიდენტიფიკაციაში თვითნებურად ჩარევაც ადამიანის უფლებათა სფეროს საკითხია, მაგრამ ამაზე სხვა დროს იყოს. სხვას გაღვლეების მოფრთხილებას როგორ მოსთხოვ, როცა ქართული მხარე წლების განმავლობაში ყველაფერს აკეთებდა, რათა აფხაზურ საზოგადოებაში მათი ინტეგრაცია არ მომხდარიყო. უპასუხისმგებლო განცხადებებით ამ დღეებშიც შეძლოთ ზიანის მიყენება. ყველაფერს ვერ იტყვი, გარკვეული მიზეზების გამო... არც ტელევიზია „კავკასიის“ წამყვანის გამოგნებულ რეპლიკაზე შევჩერდები – რატომღაც მგონია, რომ თავადაც ნანობს წამოცდენას. წამყვანის მეუღლეს, ბატონ აქუბარდიას კი ალბათ უნდა ვთხოვოთ, რომ მნიშვნელოვან საკითხებზე საუბრისას უფრო მეტი გონიერება გამოიჩინოს... ■

ბატალიონ „ვოსტოკის“ პრორუსული მებრძოლები იკავებენ პოზიციებს, დონეცკი, 29 მაისი 2014

ჩხიდილოხავხასიელები უხაინაში

ვინ და რატომ უნევს რეკლამას ჩეჩნურ ბრენდს უკრაინაში

ვალერი ძუცუვი

დიდი ხანია გაჩნდა ინფორმაცია, რომ აღმოსავლეთ უკრაინაში პრორუსული ძალების მხარეზე, ჩრდილოკავკასიელები, უმთავრესად, ჩეჩენები იბრძვიან. რეგიონში ჩეჩენების ყოფნის ყველაზე აშკარა დემონსტრირება 25 მაისს, დონეცკში მოხდა, როცა ქალაქში გამართულ

მიტინგს სამხედრო ტექნიკაზე „ამხედრებული“ შეირაღებული პირები შეუერთდნენ. დამკვირვებლების ყურადღება ერთ-ერთ ჯავშანმანქანაზე გაკეთებულმა ნარწერამ – „ბატალიონი „ვოსტოკი“ და ჩაცმულობის კავკასიელებისათვის დამახასიათებელმა ელემენტებმა მიიპყრო. უკვე

26 მაისი იყო, როცა დონეცკში ჩატარებული ანტიტერორისტული ოპერაციის შემდეგ უკრაინული მასმედიის საშუალებებმა ცნობა გაავრცელეს, რომ მოწინააღმდეგე მხარეს დაღუპულთა შორის ათობით ჩრდილოკავკასიელი აღმოჩნდა.

ბატალიონი „ვოსტოკი“ კი ჯერ კი-

დეკ 2008 წელს დაიშალა, რუსულ-ქართული კონფლიქტის დასრულებიდან ძალიან მალევე. დონეცკში ამგვარწარწერიანი ჯავშანმანქანის გამოჩენას, უპირველეს ყოვლისა, ორი მიზეზი ჰქონდა. ჩეჩნების გამოჩენას ადგილობრივი ფორმირებებისათვის — საომარი სულისკვეთება, ხოლო ოფიციალური კიევისათვის შიში უნდა შთაენერგა. როგორც ჩანს, უფრო გრძელვადიანი გათვლაც იყო: უკრაინულ ქალაქში „ვოსტოკის“ შესვლას კიევი ჩეჩნეთის მიმართ მტრული განწყობა უნდა გაელვივებინა, რათა ოდესმე, თუკი ჩეჩნეთი დამოუკიდებლობაზე განაცხადს ისევ გააკეთებდა, უკრაინაში მისი მხარდაჭერის სურვილი არავის გასჩენოდა. სიტუაცია ძალიან ჰგავდა იმას, რაც 90-იანების დასაწყისში ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის დროს ხდებოდა. ჩეჩნები იმ ომში მოწინააღმდეგის ძალის უმნიშვნელო სეგმენტს შეადგენდნენ. მაგრამ რუსული მედიასაშუალებები ლამის მხოლოდ ჩეჩნებზე წერდნენ და ამით ჩეჩნეთის საქართველოსაგან იზოლაციის საფუძველს ამზადებდნენ.

იმის მიუხედავად, რომ ადგილობრივი მმართველი ძალა თითქოს სულ სხვა განწყობების არსებობაში არწმუნებს რუსეთის ფედერაციის ხელისუფლებას, მოსკოვში ჯერ კიდევ არსებობს ჩეჩნეთის რუსეთისაგან შესაძლო გამოყოფის შიში.

ჩრდილოკავკასიელები რომ უკრაინაში გამოჩნდნენ, ამაში მათი ლიდერების დემონსტრაციულად ცენტრისკენული, პირფერული პოლიტიკაც თამაშობს როლს. ჩეჩნეთის ლიდერის, რამზან კადიროვის გავლენა კვლავ გასცდა რუსეთის საზღვრებს, ამჯერად დასავლეთის მიმართულებით.

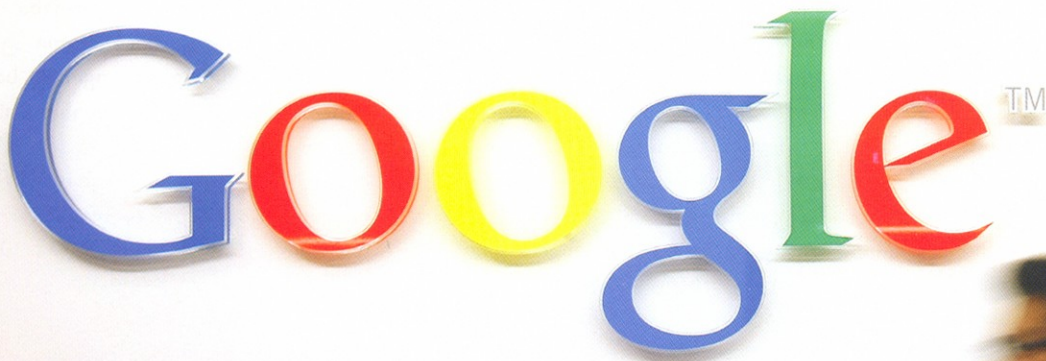
23 მაისს კადიროვმა მისივე ინსტიგრამის მეშვეობით მოულოდნელად გააკეთა განცხადება, რომ „ლაიფნიუზის“ რუსი ჟურნალისტების, ოლეგ სიდიაკინის და მარატ საიჩენკოს გასათავისუფლებლად დაწყებული საიდუმლო მოლაპარაკებები წარმატებით დასრულდა. ეს ჟურნალისტები

უკრაინაში 18 მაისს დააკავეს. სიდიაკინი და საიჩენკო ტერორისტული აქტის მზადებაში იყვნენ ეჭვმიტანილები. ჩეჩნეთის მეთაური თავისი გამარჯვების შესახებ ვითომდა თავმდაბლად, მაგრამ მეტყველად წერდა: „ჟურნალისტებისა და ჩეჩნეთის ყველა მკვიდრის სახელით, სიდიაკინისა და საიჩენკოს გადარჩენისთვის უზარმაზარი მადლობა მინდა გადავუხადო ჩვენს ეროვნულ ლიდერს, ვლადიმერ პუტინს! მარატი და ოლეგი დილამდე გროზნოში დაისვენებენ, ხვალ კი მოსკოვში ოჯახის წევრებს, ახლობლებსა და კოლეგებს შეხვდებიან“. უკრაინის ხელისუფლებამ უარყო ინფორმაცია იმის შესახებ, თითქოს რუსი ჟურნალისტების თაობაზე რაიმე სახის მოლაპარაკება შედგა, ან გამოსასყიდი იქნა გადახდილი, თუმცა ორი ჟურნალისტის გათავისუფლებიდან სულ რამდენიმე დღე იყო გასული, როცა რუსული ტელეარხი HTB სერიოზულად აცხადებდა, თითქოს „ლაიფნიუზის“ ჟურნალისტებისა და უკრაინელი სამხედრო ტყვეების ურთიერთგაცვლის საკითხზე ეგრეთ წოდებულ დონეცკის სახალხო რესპუბლიკასა და კიევის ხელისუფლებაში ინტენსიური მუშაობა მიმდინარეობდა.

საინტერესოა, რომ უკრაინის მოვლენებში ასეთი ხალისით „შეჭრას“ ჩრდილოეთ კავკასიის ვერც ერთი ლიდერი ვერ დაიკვებინს. რუსეთის მიერ აღიარებული სამხრეთ ოსეთიცა და აფხაზეთიც დიდი სიფრთხილით ეკიდებიან ამ პრობლემას. თუმცა არსებობს ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ შესაძლოა, სამხრეთ ოსეთიდან გამგზავრებული თხუთმეტიოდე მოხალისე აღმოსავლეთ უკრაინის ტერიტორიაზე იმყოფებოდეს. 19 მაისს ცხინვალის ყოფილი მერი, ალან კოტაევი აცხადებდა, რომ მის მოწოდებას უკრაინაში მოხალისეებად წასვლის თაობაზე 50-ზე მეტი ადამიანი გამოეხმაურა. ორგანიზატორებს იმედი ჰქონდათ, რომ მაისის ბოლომდე მათი რაოდენობა ასს მიაღწევდა და 1 ივნისისთვის დონეცკში ერთი ოსური რაზმი გაიგზავნებოდა. თუმცა 23

ნოემბერს სამხრეთ ოსეთის პრეზიდენტმა ლეონიდ თიბილოვმა მოულოდნელად გალიზიანებული ტონით მოითხოვა, შეწყვეტილიყო ამ საკითხის პოლიტიკური დივიდენდების დასაწერად გამოყენება. ადგილობრივი საინფორმაციო სააგენტოს, „რეს“-ის ინფორმაციით, თიბილოვმა განაცხადა: „მსგავსი პოპულისტური მონოდებები სამხრეთ ოსეთისა და რუსეთის სახელმწიფო ინტერესებს ვნებს, რადგან ეს შეიძლება უკრაინის შიდა საქმეებში ჩარევის მცდელობად იქნას შეფასებული“.

მაშ, რალატომ ცდილობს რამზან კადიროვი პუტინისთვის ლოიალობის ასე დამტკიცებას, ლეონიდ თიბილოვი კი აღმოსავლეთ უკრაინაში მიმდინარე მცოცავ რუსულ ინტერვენციაში მონაწილეობისგან თავს იკავებს? ერთ-ერთი აშკარა მიზეზი ისიცაა, რომ ჩეჩენი მეომრის „ბრენდი“ მსოფლიოში უფრო ცნობადია, ვიდრე ოსი მეომრისა. დონეცკში „ოსური წარწერებით“ ჯავშნიანი ტანკის გამოჩენა არაფრისმთქმელი ფაქტი იქნება. ანუ ოს მეომრებზე „მოთხოვნა“ აღმოსავლეთ უკრაინაში სიმბოლურად დაბალია. მეორე, ნაკლებად ცნობილი მიზეზი ისაა, რომ ჩეჩნეთის პრეზიდენტის პოლიტიკური ფიგურა მთლიანად კრემლის მთავარი ბინადრის თამაშს თამაშობს, მაშინ, როცა სამხრეთ ოსეთი და აფხაზეთი დასავლეთის არალიარების მიუხედავად, თეორიულად მაინც ინარჩუნებენ გარე სამყაროსთან გარკვეული ურთიერთობის შანსს. როგორც ჩანს, რაკი მოსკოვი არანაირ სარგებელს არ ელის უკრაინაში ოსი მებრძოლების გამოჩენით, ცხინვალმა გადაწყვიტა, იგნორირება გაუკეთოს რუსულ-უკრაინულ კონფლიქტს, რომლისკენაც ახლა მიმართულია დასავლეთის მთელი ყურადღება. სამხრეთ ოსეთის ხელმძღვანელობას ხელს არ აძლევს რუსულ-უკრაინულ დაპირისპირებაში აქტიური მონაწილეობის მიღება. რესპუბლიკას ეს რაიმე გამოკვეთილ სარგებელს არ მოუტანს, პრობლემების შემატება კი სავსებით მოსალოდნელია. ■

ბოსოვ, დაბიჯინყო

ნინო ნატროშვილი

16 წლის წინ ესპანელ ადვოკატს, მარიო კოსტეხა გონსალესს ვალების გამო სახლი აუქციონზე გაუყიდეს. გარდა იმისა, რომ გონსალესმა სახლი ველარ დაიბრუნა, წლების შემდეგ Google-ს საძიებო სისტემაში ამ თემაზე დაწერილი სტატია საპატიო ადგილას, შედეგების პირველივე გვერდზე აღმოაჩინა. ადვოკატმა ჩათვალა, რომ ეს ფაქტი მის რეპუტაციას და კონფიდენციალურობის უფლებას ზიანს აყენებდა, სტატიას კი აქტუალობა უკვე დიდი ხანია დაკარგული ჰქონდა. გონსალესმა დასახმარებლად ესპანეთის მონაცემთა დაცვის სააგენტოს მიმართა.

გაზეთმა La Vanguardia-მ, რომლის საიტზეც ინფორმაცია იყო განთავსებული, მოთხოვნის მიუხედავად სტატია დატოვა, ამიტომ უწყებამ იმ ბმულების წაშლა, რომლებსაც მომხმარებელი გაზეთის ვებგვერდზე გადაჰყავდა, Google-ს სთხოვა. ინტერნეტგაგანტმა სასამართლოში იჩივლა, ესპანეთის უზენაესმა სასამართლომ კი დავა ევროპის სასამართლოს გადასცა.

გონსალესის საქმეზე გადაწყვეტილება 13 მაისს გამოცხადდა და ის მოულოდნელი არა მარტო Google-სთვის, არამედ მთლიანად ევროპელი ინტერნეტმომხმარებლებისთვის აღმოჩნდა. ეს პირველი შემთხვევა იყო, როდესაც ევროპის სასამართლომ Google ოფიციალურად დაავალდებულა, ნებისმიერი ადამიანის მოთხოვნის საფუძველზე წაეშალა მის შესახებ არსებული საძიებო შედეგები, თუმცა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ამ ადამიანის აზრით, ბმულები სინამდვილეს არ შეესაბამებოდა, ან უბრალოდ მოძველებულ ინფორმაციას შეიცავდა.

ამ გადაწყვეტილებით თავად კონტენტი, ცხადია, არ იშლება და ხელმისაწვდომი რჩება, უბრალოდ ის საძიებო შედეგებიდან ქრება და მისი ნახვის საშუალება იზღუდება. მოკლედ, მომხმარებლებს ვირტუალურ სივრცეში პირველად მიეცათ „დავინყების უფლება“.

მართალია, მხოლოდ ევროპის ქვეყნებში, თუმცა მაინც ცალსახად ითქვა, რომ „დავინყების უფლება“ ადამიანის პირადი მონაცემების დაცვის ნაწილია. დადგენილების მნიშვნელობის უკეთ ნარმოსაჩენად, უნდა ითქვას, რომ აქამდე საძიებო არქივების განმედიის პრეცედენტი ინტერნეტგაგანტმა მხოლოდ ორჯერ დაუშვა და ორივეჯერ სასამართლოს გადაწყვეტილებით: პირველად

გერმანიაში მან იმ კონტენტზე გამსვლელი ბმულები დაბლოკა, რომელიც ფაშისტური პრინციპებისა და სიმბოლიკის პროპაგანდას შეიცავდა. მეორედ კი Youtube-დან იტალიური საქველმოქმედო ფონდის საჩივრის გამო ვიდეო წაშალა. ვიდეოში დაუნის სინდრომის მქონე ბავშვს თანატოლები დასცინოდნენ. ფონდმა დაამტკიცა, რომ პორტალი ბავშვის პირად ცხოვრებას არღვევდა, თუმცა ეს მაინც მხოლოდ ერთეული შემთხვევა იყო და არა რეგულარული მოთხოვნები კონტენტის წაშლის შესახებ.

Google ყოველთვის ამბობდა, რომ ის უბრალოდ ინფორმაციის დისტრიბუტორია, მხოლოდ ბმულს წარადგენს და პასუხს იმ ვებგვერდის მფლობელი აგებს, რომელზეც ეს კონტენტი განთავსებული. ზუსტად ასე მოხდა წლების წინ გონსალესის თანამემამულის

პლასტიკური ქირურგის, ჰუგო რუსოს შემთხვევაშიც. ჰუგოს ერთ-ერთ პაციენტს, რომელმაც მკერდის კორექციის ოპერაცია გაიკეთა, გართულება დაენო. ადგილობრივმა გაზეთმა ამ ინციდენტის შესახებ დაწერა და ექიმი არც თუ სასიამოვნო კონტექსტში მოიხსენა. მოგვიანებით ჰუგო სასამართლომ პაციენტთან დაკავშირებულ საქმეზე გაამართლა. წლები გავიდა, გაზეთიც არქივში დაიკარგა და ამ ამბავს არც არავინ გაიხსენებდა, რომ არა Google. საძიებო სისტემა ჰუგო რუსოს ჩანერისას მომხმარებელს პირველივე გვერდზე სწორედ ამ სტატიას სთავაზობდა, რაც, ბუნებრივია, არც ქირურგს და არც მის პოტენციურ კლიენტებს ნამდვილად არ მოსწონდათ.

ცხადია, რუსომ სტატიის ნაშლა მოინდომა. ესპანეთის მონაცემთა დაცვის სააგენტომ მხარი მასაც დაუჭირა და კომპანიას არქივების განმენდა სთხოვა, მაგრამ ინტერნეტგიგანტი არ დათანხმდა. Google-მა განაცხადა, რომ სააგენტომ საკუთარ უფლებამოსილებას გადააჭარბა. მოკლედ, მოგვიანებით ეს საქმეც სასამართლოში გაგრძელდა, თუმცა ბმული არ ნაშლილა და რუსოს შესახებ სტატიის ნაკითხვა ახლაც არის შესაძლებელი.

Google-მა ევროპის სასამართლოს გადაწყვეტილება გონსალესის შემთხვევაშიც გააპროტესტა და მას ცენზურისკენ გადადგმული ნაბიჯი უწოდა. კომპანიის აღმასრულებელმა დირექტორმა ერიკ შმიდტმა აქციონერების შეკრებაზე აღნიშნა, რომ ევროსასამართლო შეცდა, რადგან მისი დადგენილებით ადამიანების დაინიცების უფლებასა და ცოდნის უფლებას შორის არსებული ბალანსი დაირღვა. ინტერნეტგიგანტის ერთ-ერთმა დამფუძნებელმა ლარი პეიჯმა კი განაცხადა, რომ გადაწყვეტილებამ შესაძლოა ინტერნეტზე კონტროლის გასაძლიერებლად დამატებითი შესაძლებლობები, ინოვაციებისთვის კი, პირიქით, საფრთხეები შექმნას. Google-ს დამფუძნებელი მიიჩნევს, რომ ევროპის სასამართლოს დადგენილება შესაძლოა ნეგატიური მიზნებისთვის ავტორიტარულმა მთავრობებმაც გამოიყენონ.

მიუხედავად ამისა, ინტერნეტგიგანტი გადაწყვეტილებას მაინც ასრულებს. 30 მაისს Google-ს ახალი სერვისი დაემატა: გამოჩნდა ონლაინფორმა, რომლის დახმარებითაც კომპანიაში არასასურველი ბმულების ნაშლის შესახებ მოთხოვნის გაგზავნა შესაძლებელია. support.google.com-ზე აუცილებელია საკუთარი ვინაობის, ქვეყნის, ელექტრონული ფოსტის მისამართის, ნასაშლელი ბმულების და მოთხოვნის მიზეზების მითითება. სერვისით ბოროტად სარგებლობის გამოსარიცხად, კომპანია განმცხადებლის პირადობის მონიშვნას ან პასპორტს ითხოვს.

Google არ აკონკრეტებს მოთხოვნის წარდგენიდან რამდენ ხანში იშლება ბმულები და რა დრო სჭირდება ერთი მოთხოვნის დამუშავებას, თუმცა ცნობილია, რომ მომხმარებლები განაცხადის განხილვის დაწყების შესახებ შეტყობინებას მიიღებენ. უცნობია ისიც, რა კრიტერიუმებით გადაწყვეტს კომპანია საძიებო შედეგების ნაშლის მიზანშეწონილობას, თუმცა მისი წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ თითოეულ მოთხოვნას ინდივიდუალურად განიხილავენ და შეეცდებიან მომხმარებლის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლებასთან ერთად საზოგადოების ინფორმაციის მიღებისა და გავრცელების უფლებაც დაიცვან.

„დაინიცების უფლების“ არაკეთილსინდისიერად გამოყენების საფრთხე მართლაც არსებობს, ამიტომ Google-მა გადაწყვიტა, ყველა განაცხადი არა პროგრამამ, არამედ ადამიანებმა დაამუშაონ და მათ შეაფასონ, არის თუ არა ინფორმაცია მნიშვნელოვანი და რა არის მისი ნაშლის მოთხოვნის ნამდვილი მოტივი. იმ მომხმარებლებს კი, რომლებიც განაცხადზე უარს მიიღებენ, შეუძლიათ Google-ის გადაწყვეტილება სასამართლოში გაასაჩივრონ. კომპანია საბოლოო პროცედურებზე მუშაობას და მათ დახვეწას კვლავაც აგრძელებს. ის მჭიდრო თანამშრომლობას გეგმავს მონაცემთა დაცვის ორგანოებთანაც. სხვათა შორის, მარეგულირებლებიც მიიჩნევენ, რომ თითოეულ ბმულს აუცილებლად უნდა დაერთოს განმარ-

ტება მისი ნაშლის მიზანშეწონილობის შესახებ.

მოკლედ, ამ ცლილებისთვის Google-ც მოუმზადებელი აღმოჩნდა და თავად ევროპაც. ივნისში მარეგულირებელი ორგანოები კიდევ ერთხელ შეიკრიბებიან და იმსჯელებენ, თუ სად გადის ზღვარი პირადი მონაცემების შემცველ საძიებო მოთხოვნებსა და იმ მოთხოვნებს შორის, რომელთა ცოდნის უფლებაც საზოგადოებას ნამდვილად აქვს. გერმანიის ხელისუფლება კი უკვე ახალ ინიციატივაზე ფიქრობს, რომელიც სპეციალური კიბერსასამართლოების შექმნას გულისხმობს. კიბერსასამართლოებმა სწორედ ტექნოლოგიურ კომპანიებსა და მოქალაქეებს შორის პერსონალური მონაცემების დაცვასთან დაკავშირებული საქმეები უნდა განიხილონ. გერმანიის შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიაჩნია, რომ საძიებო სისტემასა და მომხმარებლებს შორის შესაძლო დავები მხოლოდ ინტერნეტგიგანტის ალგორითმის იმედად არ უნდა დარჩეს, ვინაიდან შესაძლოა ადამიანებმა იმ ინფორმაციის ნაშლაც მოინდომონ, რომელიც საზოგადოებისთვის ძალიან საინტერესოა.

ორგანიზაციის „რეპორტიორი საზღვრებს გარეშე“ გერმანული განყოფილების ხელმძღვანელი კრისტიან მირი მიიჩნევს, რომ ევროპის სასამართლოს გადაწყვეტილებამ შესაძლოა ნეგატიური გავლენა იქონიოს სიტყვისა და პრესის თავისუფლებაზე: „პირადი ინფორმაციის დაცვამ არ უნდა მიგვიყვანოს საზოგადოების ინტერესების უგულბე-ლყოფამდე. საძიებო შედეგების ნაშლა მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილებით უნდა მოხდეს“, – აღნიშნავს ის.

საბოლოო ჯამში, ყველაზე კმაყოფილი მომხმარებელი რჩება, რომელთა გამოხმაურება და აქტივობა ძალიან მაღალია. სასამართლოს დადგენილების გამოტანიდან პირველივე დღეს Google-ს ბმულების ნაშლის მოთხოვნით 12 000-მა ადამიანმა მიმართა. კომპანიაში იმდენად ბევრ განაცხადს იღებენ, რომ დამუშავებას უბრალოდ ვერ ასწრებენ. „ციფრული მოგონებების“ ნაშლა უამრავი ინტერნეტმომხმარებლის სურვილია. □

იოსებ გრიშაშვილი

ლია ბახათიანი

იოსებ გრიშაშვილის ხოცაუსიიდან

ერთი ჩვეულებრივი ობოლი ბიჭი, თბილისის ერთ-ერთ კოლორიტულ უბანში დაბადებული და გაზრდილი, შრომისმოყვარე, მიზანსწრაფული, თამამი ადამიანი, რომელმაც თავად გამოჰყვდა საკუთარი ბედი. ისტორიაში შევიდა, როგორც შესანიშნავი პოეტი, თბილისზე უბადლოდ შეყვარებული ადამიანი. ასეთად იცნობს იოსებ გრიშაშვილს ქართველების უმეტესობა. ასეთად ვიცნობდი მას მეც, სანამ პირველად ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკის მესამე კორპუსში მივიდოდი, რომელსაც იოსებ გრიშაშვილის ბიბლიოთეკა-მუზეუმი ჰქვია.

ამ უნიკალურ სახლში სულ სხვა ადამიანმა მიმასპინძლა. მე ის ხელახლა გავიცანი. ეს იყო ერთი შეხედვით ბოჰემური ცხოვრების მიღევარი და მოტრფიალე ადამიანი, თუმცა ამ საფარქვეშ თავისი ტკივილითა და სიხარულით, თავდადებითა და თავდაუზოგავი შრომით დატვირთული პიროვნება იმალებოდა, რომელმაც მარტომ კოლოსალური სამუშაო შეასრულა და შთამომავლობას თბილისის ისტორიისა და ყოფის განუმეორებელი სურათები შემოუნახა. ადამიანი, რომელმაც მთელი სიცოცხლე თავისი ქვეყნის, ქალაქის სიყვარულში გაატარა.

ეს სახლი, რომელიც ერთ დროს მხოლოდ გრიშაშვილის მიერ პირადად შეგროვილი წიგნების ბიბლიოთეკა – 40000 წიგნი – ინახებოდა, დღეს უამრავ წივთს იტევს. აქ ინახება თბილისური ყოფის ამსახველი ნივთების კოლექცია, ჰამქრის ხელოსანთა იარაღები; მუსიკალური საკრავების, მინიატურული წიგნების, თეატრალური აფიშების და პროგრამების, მუსიკალური ნაწარმოებების ნოტების, ფირფიტების, სახელოვან მოღვაწეთა პორტრეტების, თბილისის უნიკალური ხედების, საფოსტო ბარათების უზარმაზარი კოლექციები. გამორჩეულად შევჩერდები ბიბლიოთეკაზე. ცალკე კოლექციად შეიძლება განვიხილოთ ქართველ მწერალთა ავტოგრაფები, რომლებიც მათ გრიშაშვილისათვის ნაჩუქარ წიგნებზე აქვთ გაკეთებული, აქ ინახება მწერალთა და პოეტთა არქივები. ბიბლიოთეკაში ისეთი უნიკალური წიგნებია შემონახული, რომლებსაც საქართველოში ვერსად ნახავთ და რომელთა ორი შეკვრა ორ აბაზად ყოველდღიურად მოჰქონდა იოსებს. ასე გადაარჩინა უამრავი იშვიათი წიგნი განადგურებას და, ზოგ შემთხვევაში, საერთოდ გაქრობასაც მისმა თავდადებულმა შრომამ და თანამედროვეთათვის უცნაურმა ჩვევამ – დასტა-დასტა შეეძინა წიგნები.

ათვლიერებ ბიბლიოთეკა-მუზეუმს და ხვდები, რომ კოლექციონერობა ამ კაცის ახირება კი არ იყო, მას უბრალოდ სხვანაირად არ შეეძლო, რადგან თავად იყო მის სახლში თავმოყრილი ნივთების სული, ყველა ნივთში მისივე ყოფა იყო გადმოცემული, თვითონ იყო თბილისის გული და ყოველდღიურობა, პირადად იცნობდა ხელოსნებს, მუსიკოსებს, რიგით მოქალაქეებს და მათი ცხოვრებით ცხოვრობდა. სწორედ ამითაა გრიშაშვილი უნიკალური პიროვნება, სწორედ ამიტომ, რომ საფოსტო ბარათების უმეტესობაზეც კი იოსების ხელითაა მიწერილი კინტოების, მუსიკოსების, ხელოსნების სახელები...

125 წელი გავიდა ამ იშვიათი ადამიანის დაბადებიდან და რაც დრო გადის მისი შემოქმედება და მისი კოლექციები უფრო მეტ ღირებულებას იძენენ. დღეს წარმოგიდგენთ რამდენიმე საფოსტო ბარათს იოსებ გრიშაშვილის კოლექციიდან.

ნინო პავლიაშვილი

Кавказские типы.—Types de Caucase. № 21.
Нахетинская арба для перевозки саману.

ტიპური ორთვლიანი კავკასიური/ქართული ურემი (საქართველოში ოთხთვლიანი ურემი არ გვხვდება), ტრადიციული გამწვევი ძალა – კამეჩი. იმდენად ტრადიციული, რომ დღევანდელ ქიზიყს უნინ „კამბეჩოვანს“ ეძახდნენ, ხოლო დანწული „ჯინი“ გამოიყენებოდა მოსავლის, ძირითადად ყურძნის გადასატანად.

Кавказъ. Сортировка Ковровъ - Caucase. Triage de tapis.

ხალიჩების დახარისხება
ხალიჩებით ვაჭრობა კავკასიაში ვაჭრობის გავრცელებული ფორმა იყო. აქ ხშირად ჩამოდიოდნენ ევროპელი ვაჭრები კავკასიური და სპარსული ხალიჩების შესაძენად და ევროპაში გასატანად. ფოტოზე სავარაუდოდ ბაქოს ხალიჩების ბაზარია აღბეჭდილი. ამაზე მეტყველებს ადგილობრივი, სპარსი და აღმოსავლური არქიტექტურა.

Батумъ. Рыбаки на набережной.
 Pêcheurs au bord de la mer.

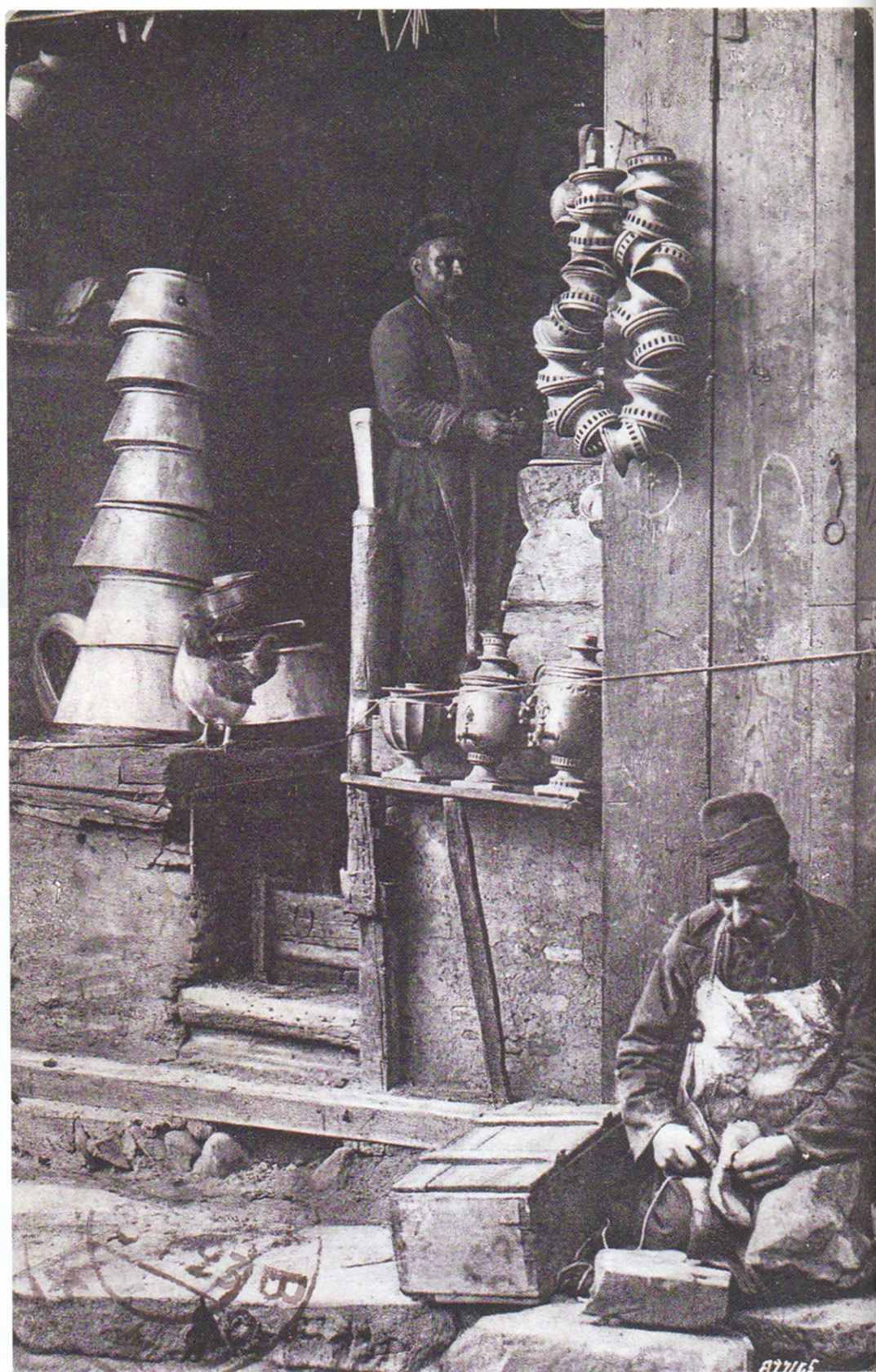
მაჰმადიანი. ლაზი მეთევზეები.

ლაზეთში მაღალი ხეები იზრდება. ამან განაპირობა ლაზეთში ხის დამუშავების განვითარება. ლაზეები განთქმული მენავეები იყვნენ. ფოტოზე, მარცხნივ, ლაზური ტიპის ნავი ჩანს.

Кавказские Типы - Свадьба горских евреевъ въ Кубѣ
 Types du Caucase - Noce des montagnards Juifs a Kouba.

ყუბელი ებრაელები. ქალაქი ყუბა აზერბაიჯანში მდებარეობს, მთის ებრაელები დაღესტანში მცხოვრები ეთნოგრაფია, რომელსაც კავკასიურ კულტურასთან ბევრი საერთო აქვს. ისინი სარწმუნოებით იუდაიზმის მიმდევრები არიან. ფოტოზე ყუბელი ებრაელების ქორწილის ეპიზოდია ნაჩვენები.

მკალავი მექვების სახელოსნო და მენაღე.
ქალაქებში ხელოსნები ხელობა-საქმიანობის მიხედვით ამქრებად ერთიანდებოდნენ. ამქარს თავისი წესდება
ჰქონდა. მას სათავეში უსტაბაში ედგა.

Типы Кавказа. Уличный продавец ковровь.
Types du Caucase. Vendeur de tapis de la rue.

ხალიჩების გამყიდველი, წერილი ვაჭარი. მას არ აქვს დახლი, ქუჩა-ქუჩა დადის და ისე ყიდის საქონელს. თბილისში, როგორც წესი, სომხები და ებრაელები ვაჭრობდნენ. ფოტოზე წარმოდგენილი ვაჭარი, სავარაუდოდ, ებრაელია.

მაკარონის წარმოება სომხეთში. ფოტოზე ჩანს სომხეთში მცხოვრები სხვადასხვა ეროვნების ქალები (სომხები, აზერბაიჯანლები, ქურთები, რუსები) მაკარონის წარმოებას ქალები მისდევენ. ფოტოზე ნაჩვენებია წარმოების პროცესი.

ფეხსაცმლის მწმენდავი სოხუმში.

ფარდაგის ქსოვა.

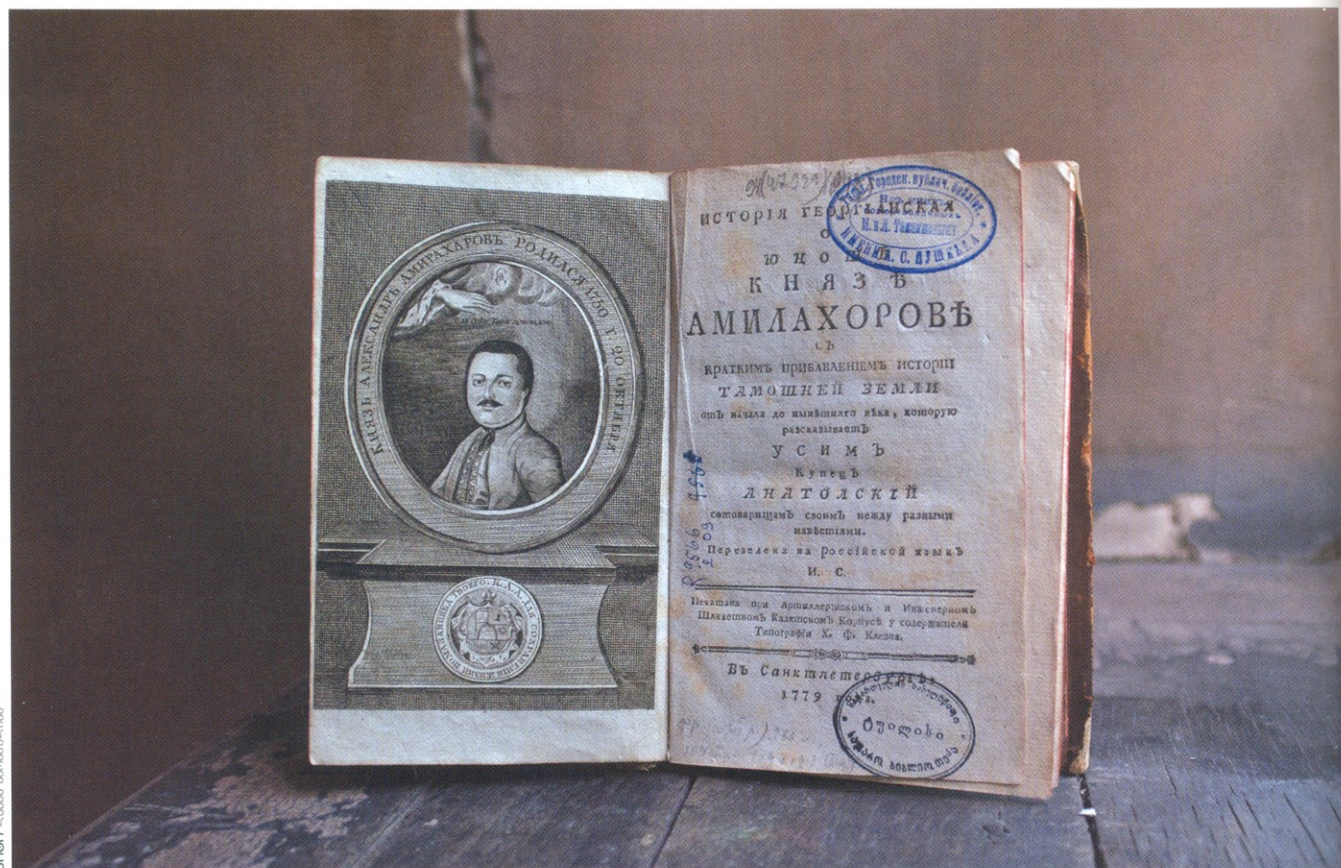
ფარდაგის ქსოვა შინამრეწველობის ძირითადი დარგი იყო. როდესაც ხალიჩა/ფარდაგი იქსოვებოდა, ხშირად მეზობლები შეგროვებოდნენ და საქმეში ერთმანეთს ეხმარებოდნენ, ხან ღამესაც ათენებდნენ, საუბრობდნენ, ჭორაობდნენ. ეს თავ-შეყრის ერთ-ერთი ფორმა იყო. პერიოდულად ამ საქმიანობაში გოგონებსაც იხმარებდნენ და თან ასწავლიდნენ.

№ 23 Кавказ,
Caucase,

Гагра — Набережная,
Gagry — Le quai.

ვეროპულად ჩაცმული ქალაქელები გაგრის სანაპიროზე, და მეფის რუსეთის წარმომდგენელი ოფიცერი. 20-ე საუკუნის დასაწყისი.

ფოტო: ლევან ნაჩქალიანი

პიპლოთეკის პიპლოთეკის პიპლოთეკის წიგნი

წიგნი რომ ადამიანს ჰგავს, ნაკითხი ხალხი ხართ და ცხადად მოგეხსენებათ. ადამიანივით იბადება, ვთქვათ პათეტიკურად: ტკივილით იბადება. ცოცხლობს. ხან კვდება, ხანაც არა – გააჩნია ვინ არის მისი დემიურგი. წიგნებს წვავენ. აუპატიურებენ. ხანდახან ავტორიც კი. ეს სხვა ამბავია და სხვაგან თავმისაქცევი. ისევ მოვიდეთ პირველ სიტყვასა ზედა.

გიორგი კეკელიძე

მოკლედ, წიგნი ჩვენი ბედისაა და რა გასაკვირია, რომ ხანდახან აპატიმრებენ კიდევ. აგერ, არც თუ დიდი ხნის წინ, მესხიერებაგასანვდენ წარსულში, საქართველოში წიგნის ციხეც არსებობდა: წიგნის პალატაში სპეციალური ფონდის ოთახი იყო, სადაც, ვთქვათ რობაქიძის და ჯავახიშვილის ნაწარმოებები იხდიდნენ სასჯელს – გაურკვეველი ვადით. საბჭოთა საქართველო ცენზურას არ უჩიოდა. მიხეილის კრებული, სახელად „პატარა დედაკაცი“ 1926 წელს გამოსცეს და მწერლის დატუსაღებისთანავე დააპატიმრეს. კარგად შემონა-

ხულია ბეჭედი წარწერით „Не выдаётся“. და ათობით მისი დაძმა ამგვარი დამლით. ზოგი ციხეს გადაურჩა, მაგრამ ცენზორის შავ მელანს ვერა – არაერთ გამოცემაში რეპრესირებული ადამიანების გვარები ან არასასურველი ადგილები საგულდაგულოდაა გადახაზული. მეფის რუსეთის ცენზურა საბჭოთა მთავლიტმა ჩაანაცვლა, გაცილებით სასტიკმა და ცბიერმა ათასთვალა მონსტრმა. არათუ ადრეულ მძვინვარე საბჭოეთში, არამედ მოგვიანებითაც კი გამოდიოდა „შეერთებული კატალოგი იმ წიგნებისა, რომელიც უნდა ამოღებულიყო

ბიბლიოთეკებიდან და წიგნით ვაჭრობის ქსელიდან“ (1973 წელი). კარგი იქნება ბრძანების ფორმასაც გავეცნოთ, მაგალითად, 1976 წელს ვინმე ტ. ხინთიბიძემ რომ დაწერა: „ამოღებულ იქნას საერთო სარგებლობის ბიბლიოთეკებიდან და წიგნით სავაჭრო ქსელიდან ნ.ი. ჭეიშვილის წიგნი „ქართველი პარტიზანები ფაშისტებისაგან იტალიის განთავისუფლებისთვის ბრძოლაში“. ქ. ბათუმი. სახელმწიფო გამომცემლობა. 126 გვ. 5000 ეგზ. ქართულ ენაზე“.

თუმცა წიგნის დევნა საქართველომ ბოლშევიკების შემოსვლამდეც გამოცადა. ვეფხისტყაოსნის წინააღმდეგობრივი საგა ცალკე სტატიად ღირს. გავიხსენოთ პლატონ იოსელიანი, წიგნი „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“.

„კათოლიკოზ ანტონის პირველსა, რომელსაც არა ჰსწყალობდა სიყრდილგანვე, ვითარცა კაცსა პაპისაგან მისისა თეიმურაზისა შეძულბულსა, მოიხსენებდა არა კეთილად, რადგან ვერ ჰსცნო ღირსება შოთასი, რადგან დღესა ერთსა 80 დაბეჭდილი წიგნი ვახტანგ მეფისვე დროსა შთააყრევინა მტკვარსა, ვითარცა წიგნი მავნებელი მკითხველთათვის, მომწამვლველი ქრისტიანეთა გონებისა და გრძნობისა“. სამართლიანობისთვის აღვნიშნოთ, რომ ყველაზე დიდი ქართული წიგნი სამღვდლოების ნაწილმა გადაარჩინა, წერაკითხვა ხომ ამ კლასის გარდა იშვიათად თუ იცოდა ვინმემ.

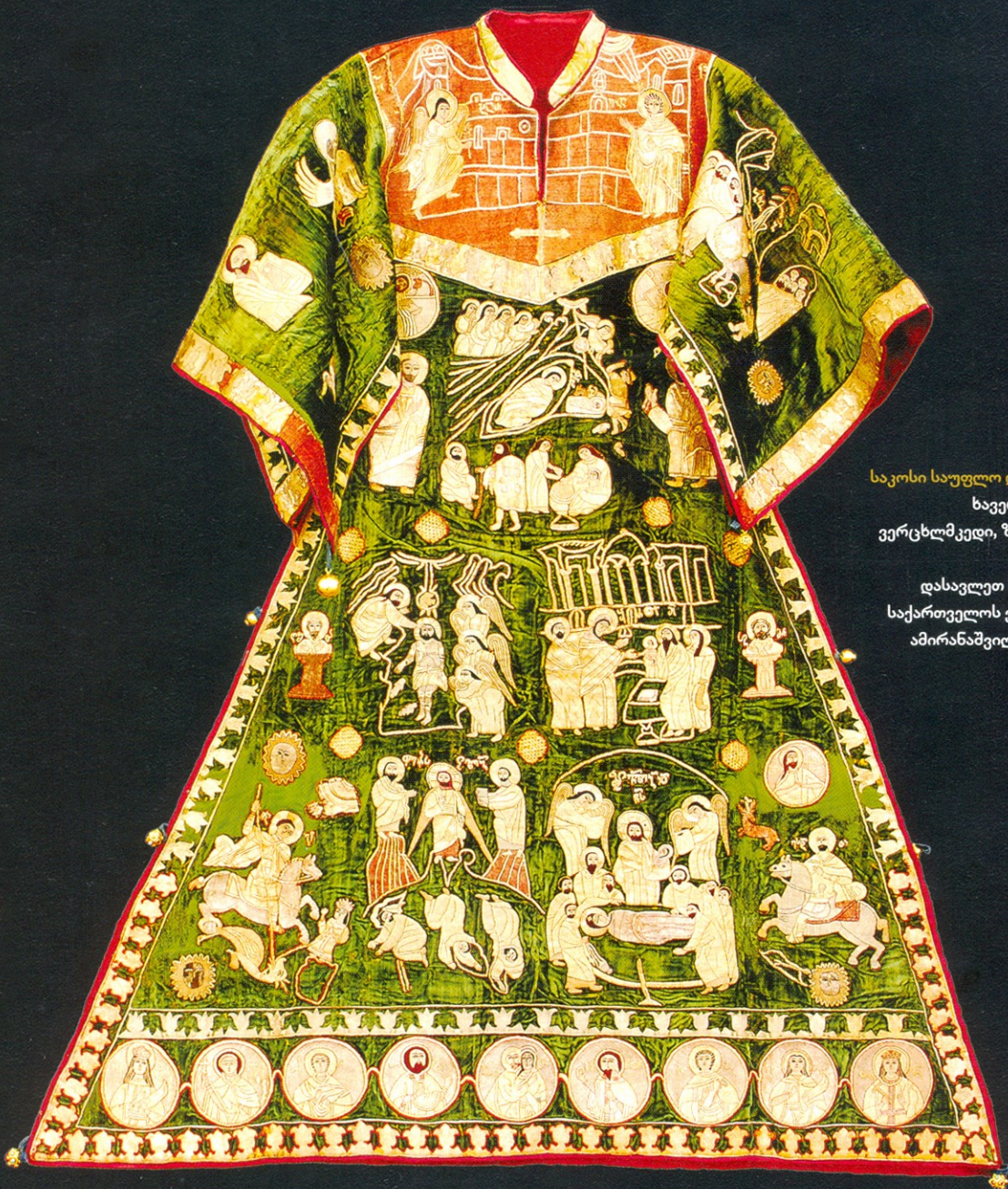
მაგრამ ახლა სულ სხვა, ნაკლებად ცნობილ ამბავზე მოგიტხრობთ. ბიბლიოთეკაში, იშვიათ გამოცემათა საცავში ასეთი წიგნი ინახება: **Амилахвари, А.Д. История георгианская о юноше князе Амилахорове.** - СПб., 1779. ხოლო მისი ამბავი ამგვარად წარმართა: რუსულად უკვე მოგახსენეთ და ქართულად გეტყვით, ასეც მოხდა და 1779 წელს პეტერბურგში რუსულ ენაზე გამოქვეყნდა „გეორგიანული ისტორია ჭაბუკ თავად ამილახვარზე“. რუსეთში ყოფნისას დანერგულ პოლიტიკურ პაწმფლეთში ალექსანდრე ამილახვარი მოგვითხრობს საკუთარ თავგადასავალს, ახასიათებს XVIII საუკუნის II ნახევრის ქართლის პოლიტიკურ მდგომარეობასა და სახელმწიფო წყობილებას, უარყოფითად ახასიათებს ერეკლე II-ის მთელ მოღვაწეობას. თხზულება განსაკუთრებით საინტერესოა ქართველი თავადის პოლიტიკური შეხედულებების დასახასიათებლად – როგ ეპიზოდებში ის

ერთგვარ ანარქისტედაც კი გვევლინება. ავტორი დიდად კრიტიკულად მსჯელობს და მალევე შეატყობთ, რომ ის სავსეა სიძულვილით შეუზღუდველი თვითმპყრობელი მმართველობის მიმართ. ალექსანდრე ამილახვარი XVIII საუკუნის მწერალი და პოლიტიკური მოღვაწე გახლდათ – ერეკლე II-ის წინააღმდეგ 1765 წელს მოწყობილი შეთქმულების აქტიური წევრი. პაატა ბატონიშვილის მხარეს იბრძოდა, რისთვისაც სასტიკად დასაჯეს. ისე, როგორც იმ დროის წესი იყო – ცხვირი მოაჭრეს და ფეხის ძარღვი გადაუჭრეს. რაღაც მანქანებით თუ ვილაცის „გაქანებით“ – 1771 წელს მან პატიმრობას თავი დააღწია და რუსეთში გადაიხვეწა. იქ, ერეკლეს მუდმივი მოწინააღმდეგე, ტახტის პრეტენდენტს ალექსანდრე ბაქარის ძეს დაუკავშირდა. მაგრამ იღბალს ვერც ამ ნაბიჯში დავნამებთ ჩვენს ავტორს – 1783 წელს ალექსანდრე ამილახვარი ერეკლეს თხოვნით დააპატიმრეს რუსეთში და ვიბორგის ციხის გზას გაუყენეს. წიგნმა დამწერის ბედი გაიზიარა – 1779 წლის გამოცემა აიკრძალა. 1801 წელს გაათავისუფლეს და საქართველოსკენ მომავალი ამილახვარი გზად, ასტრახანთან გარდაიცვალა. „გეორგიანული ისტორია“ ეძღვნება გრიგოლ ალექსანდრეს ძე პოტიომკინს, რუს სახელმწიფო მოღვაწეს, ეკატერინე II-ის ფავორიტს. ტექსტი ქართულიდან რუსულად თარგმნა და რედაქტირება გაუკეთა რუსეთში მოღვაწე ქართველმა მწერალმა, მთარგმნელმა, დიპლომატმა სიმონ იგორის ძე ეგნატაშვილმა (იგნატიევმა). იშვიათ გამოცემათა განყოფილებაში დაცული ამ გამოცემის ორივე ეგზემპლარი დიდ იშვიათობას წარმოადგენს. ერთი მათგანი ეკუთვნოდა ცნობილ რუს წიგნმოვაჭრე, გამომცემელსა და საზოგადო მოღვაწეს, ალექსანდრე ფილიპეს ძე სმირდინს, რაზეც ფორზაცზე დაკრული შრიფტული ექსლიბრისი მიუთითებს. მეორე ეგზემპლარი კი ივანე მიხეილის ძე სარქისოვ-სერაზინის კუთვნილი წიგნია, ნაჩუქრობის წარწერით. გერონტი ქიქოძისეული თარგმანი 1939 წლის „მნათობის“ მე-8 ნომერშია დაიბეჭდა. მნიშვნელოვანი წიგნი მარტო ტექსტის სიდიადეს ან სიძველეს როდი გულისხმობს. ხშირად ისტორია არანაკლებ მნიშვნელოვანია. ჩვენც ამიერიდან წიგნების ისტორიების ისტორიებს შემოგთავაზებთ. ბიბლიოთეკიდან. ჩემი ამჟამინდელი სამუშაოდან. ■

■ წიგნის დევნა საქართველომ ბოლშევიკების შემოსვლამდეც გამოცადა. ვეფხისტყაოსნის წინააღმდეგობრივი საგა ცალკე სტატიად ღირს. გავიხსენოთ პლატონ იოსელიანი, წიგნი „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“ „კათოლიკოზ ანტონის პირველსა, რომელსაც არა ჰსწყალობდა სიყრდილგანვე, ვითარცა კაცსა პაპისაგან მისისა თეიმურაზისა შეძულბულსა, მოიხსენებდა არა კეთილად, რადგან ვერ ჰსცნო ღირსება შოთასი, რადგან დღესა ერთსა 80 დაბეჭდილი წიგნი ვახტანგ მეფისვე დროსა შთააყრევინა მტკვარსა, ვითარცა წიგნი მავნებელი მკითხველთათვის, მომწამვლველი ქრისტიანეთა გონებისა და გრძნობისა“. სამართლიანობისთვის აღვნიშნოთ, რომ ყველაზე დიდი ქართული წიგნი სამღვდლოების ნაწილმა გადაარჩინა, წერაკითხვა ხომ ამ კლასის გარდა იშვიათად თუ იცოდა ვინმემ.

ექვთიმე თაყაიშვილი 150

საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადებიდან 150 წლისთავისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები გაიმართა. წარმოდგენილი ექსპონატები იმ საგანძურის ნაწილია, რომელიც ექვთიმე თაყაიშვილმა საქართველოში დააბრუნა.

საკოსი საუფლო დღესასწაულების სცენებით. ხავერდი, აბრეშუმი, ოქრომკედი, ვერცხლმკედი, ზეზი, ძვირფასი ქვები, ოქრო, ვერცხლი ნამაგრი სითვი. დასავლეთ საქართველო. XVIII საუკუნე. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის შალვა ამირანაშვილის სახელობის ხელოვნების მუზეუმი.

სმალი „შამშირი“ ქარქაშით.
ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II-ის
კუთვნილი
გადმოცემით ნადირ-შაჰის ნაჩუქარი
ბულატი, ძვ.წ. 1762, ტყავი, ოქრო
XVIII საუკუნე, სპარსეთი.
საქართველოს ეროვნული მუზეუმის
სიმონ ჯანაშიას სახელობის
საქართველოს მუზეუმი.

თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი.
ოქრო, ლალი, ზურმუხტი, მარგალიტი.
ზობი. XII საუკუნის ბოლო, XIII საუკუნის დასაწყისი.
საქართველოს ეროვნული მუზეუმის შალვა ამირანაშვილის სახელობის
ხელოვნების მუზეუმი.

სასაფეთქლეები.
ახალგორის განძი, ძვ.წ. IV საუკუნე.
ოქრო.
საქართველოს ეროვნული მუზეუმის სიმონ ჯანაშიას
სახელობის საქართველოს მუზეუმი.

თასი
თრიალეთი, ძვ. წ. II ათასწლეულის
პირველი ნახევარი.
ოქრო, ლაჟვარდი, სარდიონი,
გიშერი, ქარვა.
საქართველოს ეროვნული
მუზეუმის სიმონ ჯანაშიას
სახელობის საქართველოს
მუზეუმი.

საქართველოს ეროვნული მუზეუმისა და ჟურნალ „ლიბერალის“ ერთობლივი პროექტი.

ფოტო: გიორგი ბუბანიძე

„სერენადა“

ჰხედავთ მუსიკას, ჰუსმენთ ბანებს

ჯორჯ ბალანჩინის 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი საღამო თბილისის საკონცერტო დარბაზში არტისტულად ორიგინალური და პოლიტიკურად დაბალანსებული აღმოჩნდა.

დავით ბუხრიკიძე

შეიძლება ათასგვარი ახსნა მოუძებნო ჯორჯ ბალანჩინის დღემდე მოუხელთებელ, სრულყოფილ ქორეოგრაფიას. ისევე როგორც, მრავალი ვერსია შეიძლება განვიხილოთ, თუ რამ შეყარა ერთად თბილისის საკონცერტო დარბაზში, დიდი ხელოვანის 110 წლის იუბილეზე მოყმე და მხცოვანი, ნითლები და ლურჯები, დიპლომატები და არტისტები, მემარცხენეები და მემარჯვენეები, „ნაცები“ და „ქოცები“, საბალეტო სკოლის ნორჩები და საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრი, პრემიერ-მინისტრი

და პარლამენტის თავმჯდომარე. აღარაფერს ვამბობ ურიცხვ დიპლომატებზე, ელჩებზე თუ პოლიტიკოსებზე, რომლებიც 26 მაისის წინ ერთგვარ „არტისტულ მოთელვას“ გადიოდნენ თბილისის საკონცერტო დარბაზში.

ფაქტია, რომ დღევანდელი ხელისუფლება (წინასგან განსხვავებით) მაინცდამაინც არ არის შემჩნეული ბალეტის სიყვარულში. მაგალითად, ნინო ანანიაშვილი, რომელიც ბალანჩინის საიუბილეო საღამოს ერთ-ერთი სულისჩამდგმელი და მხარდაჭერი

იყო, შეკრებილ-შეთხლებული „ნაციონალებისთვის“ მარტო კლასიკურ ცეკვასთან არ ასოცირდება. უცვლელი კლასიკური პა-დე-დე-ების მიღმა სახელოვანი პრიმას მეუღლე, საგარეო საქმეთა ყოფილი მინისტრი ნიკოლოზ ვაშაძე და პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილიც უცილოდ მოიაზრებიან; პლუს გამჭვირვალე და სათუთი ნათელ-მირონი. აღარაფერს ვამბობთ ერთ დროს მთელი ქვეყნის მიუზიკპოლად გადაქცევის მცდელობაზე. თუნდაც ამბიციური პროექტები „ქეთო და კოტე“ და „ვერის უბნის მელოდები“ რად ღირს.

ბალანჩინის მოკრძალებული რენესანსის ხანა თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრში სწორედ ნინო ანანიაშვილის მოსკოვიდან თბილისში გადმოსვლას და მის საბალეტო დასის ხელმძღვანელად დანიშვნას უკავშირდება. საბალეტო დასის რეპერტუარში გაჩნდა ბალანჩინის ცნობილი ბალეტები: „სერენადა“, „აპოლონ მუსაგეტი“, „სიმფონიური ვესტერნი“, „მოცარტიანა“, „დონიცეტი ვარიაციები“, „ჩაკონა“, „საბალეტო მინიატურები“... უახლოეს მომავალში კი მათ დაემატება კიდევ ერთი ნეოკლასიკური შედეგრი Concerto Barocco.

შთაგონების წყაროდ ბალანჩინისათვის ბახის კონცერტი ორი ვიოლინოსა და ორკესტრისათვის იქცა. „ნიუ-იორკ სითი ბალეში“ ის 1941 წელს დაიდგა და თითქმის 60 წლის შემდეგ Concerto Barocco თითქმის პირველქმნილი სახით, პირველად იხილა ჩვენმა მაყურებელმა. ბალანჩინის საიუბილეო საღამო კი კარგი მიზეზი აღმოჩნდა ძალიან დაგვიანებული პრემიერისთვის. წარმოდგენაში თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრის წამყვანი სოლისტები - ეკა სურმავა, დავით ანანელი, ნუცა ჩეკურიშვილი მონაწილეობენ.

ბალანჩინის ნეოკლასიკური ბალეტების ხიბლი, პირველ რიგში, გეომეტრიულ ფორმას, იდეალურ სინქრონსა და შესრულების სრულყოფილებას ემყარება. თუმცა ამჯერად „მიტერ ბი“, საყვარელი ჩაიკოვსკის ან იგორ სტრავინსკისგან განსხვავებით, შთაგონებასა და ფანტაზიას ბახის პოლიფონიას, მის ღვთაებრივ რაციონალიზმს და კოსმიურ მასშტაბს ანდობს. ამ ნახევარსაათიანი წარმოდგენის შემდეგ ბალანჩინის პარადოქსი, რომ „ცეკვა ქალური ფენომენია“, სადღაც უჩინარდება, იმსხვერვა. თქვენ თვალწინ ცეკვა უბრალოდ კი არ

სამხედროლოცო სოფოპო სოფოპო

იქმნება, არამედ იქსოვება. ხელნაკეთის განახლება ბალანჩინის დასის მოცეკვავემ და მოგვიანებით მისმა ასისტენტ-ქორეოგრაფმა ბარტ კუკმა სცადა, რომელიც დღეს ბალანჩინის ფონდს განაგებს. სწორედ ბარტ კუკის სახელს უკავშირდება „სერენადის“, „აპოლონ მუსაგეტის“, „ჩაკონასა“ თუ „მოცარტიანას“ აღდგენა-განახლება.

„ჰენდ მეიდის“ უშუალობა, სურნელი და სიცხადე ბადებს ცეკვის შეგრძნებას და ამავე დროს, გაზიარებთ ბალანჩინის განსაცვიფრებელ, პოეტურ გეომეტრიასთან. ვინ აღარ სცადა მოგვიანებით ამგვარი კონფიგურაციით ცეკვის „ქსოვა“. მორის ბეჟარს „თეთრი ბალეტი“ გაცილებით სტერილური, მშრალი გამოუვიდა. კილიანს ზედმეტად ჩახლართულ-ირონიული, ტრიშა ბრაუნს გაქანება და ფანტაზია ნამდვილად ეყო, მაგრამ ძირითად მაგისტრალს ასცადა და სადღაც ლამაზად გადაიჩხა. ალბათ, უნიჭიერეს ქორეოგრაფს, დომინიკ ბაგუეს, ფრანგული ქორეოგრაფიის „პატარა პრინცს“, შეეძლო ბალანჩინის სინატიფე და სიმეტრია ახალ საფეხურზე აეყვანა, მაგრამ ის სრულიად ახალგაზრდა გარდაიცვალა...

ზმანებით დაბურული Barocco კონცერტის მეორე ნაწილში ვიხილეთ. მანამდე კი იყო ჩაიკოვსკის „სერენადა“, რომელიც ბალეტომანთა მესხიერებაში ბალანჩინის სახელს უკავშირდება. პეტრე ჩაიკოვსკის მრავალჯერ შესრულებულ მუსიკაში ძნე-

■ ბალანჩინის ნეოკლასიკური ბალეტების ხიბლი პირველ რიგში, გეომეტრიულ ფორმას, იდეალურ სინქრონსა და შესრულების სრულყოფილებას ემყარება. თუმცა ამჯერად „მიტერ ბი“, საყვარელი ჩაიკოვსკის ან იგორ სტრავინსკისგან განსხვავებით, შთაგონებასა და ფანტაზიას ბახის პოლიფონიას, მის ღვთაებრივ რაციონალიზმს და კოსმიურ მასშტაბს ანდობს. ამ ნახევარსაათიანი წარმოდგენის შემდეგ ბალანჩინის პარადოქსი, რომ „ცეკვა ქალური ფენომენია“, სადღაც უჩინარდება, იმსხვერვა. თქვენ თვალწინ ცეკვა უბრალოდ კი არ იქმნება, არამედ იქსოვება.

ფოტო: ვიქტორ ბოგანოვიჩი

■ „სერენადაში“ მოძრაობა მთლიანი და დაუნაწევრებელია. ეს თავის დროზე შოკის მომგვრელი სიახლე იყო („სერენადა“ ბალანჩინმა 30-იან წლებში დადგა, როცა დიაგილევის სიკვდილის შემდეგ ევროპიდან საბოლოოდ გადავიდა ამერიკაში), რაც კლასიკურ შტამპებს მიჩვეულმა მაყურებელმა ძნელად მიიღო.

ღია რამე ახალი და ცინცხალი იპოვო, თუმცა დირიჟორმა დავით მუქერიაშვილმა საკონცერტო დარბაზის საშინელი აკუსტიკის პირობებშიც ორკესტრს რაღაც სული და ძალა შთაბერა.

ბალანჩინი თავის დღიურებში აღნიშნავს: „ჩაიკოვსკის სიმებიან „სერენადაში“ ღამით აჟღერებული მუსიკა მომესმა და მაშინვე მომინდა შემექმნა ღამის ქორეოგრაფიული ანალოგი. ბალეტის პერსონაჟები ღამლამობით ფანტასტიკურ მეფლისში ერთვებიან და ეს არის ცეკვა მთვარესთან ერთად“.

„სერენადაში“ მოძრაობა მთლიანი და დაუნაწევრებელია. ეს თავის დროზე შოკის მომგვრელი სიახლე იყო („სერენადა“ ბალანჩინმა 30-იან წლებში დადგა, როცა დიაგილევის სიკვდილის შემდეგ ევროპიდან საბოლოოდ გადავიდა ამერიკაში), რაც კლასიკურ შტამპებს მიჩვეულმა მაყურებელმა ძნელად მიიღო. ასეა თუ ისე, დღეს ნეოკლასიკური ბალეტის აღორძინება ამერიკაში სწორედ ჯორჯ ბალანჩინის სახელს უკავშირდება. მთავარ პარტიებს „სერენადაში“ ღირსეულად უმკლავდებიან სოლისტები: ნინო სამადაშვილი, ნუცა ჩეკურიძე-ლი, ეკა სურმავა, იგორ არტამონოვი.

მესამე ნაწილი საბალეტო დივერტის-მენტს დაეთმო, ამიტომ დახვეწილი „სერენადისა“ და თითქმის მომწუსხველი Concerto Barocco-ს შემდეგ საღამო ცოტათი პოპსაბალეტო ნომრების დემონსტრირებას დამგავსა. ამ სანახაობაში თავისი კვალი მაინც დატოვა ბრიტანეთის ნაციონალური საბალეტო დასის პრიმაბალერინამ, ჩვენმა თანამემამულემ, ელენე გლურჯიძემ,

რომელმაც სახასიათო „ტარანტელაში“ გაიელვა.

პუბლიკამ ასევე მხურვალედ მიიღო სპეციალურად ამ საღამოსთვის მომზადებული პა-დე-დე ადანის ბალეტიდან „კორსარი“ (სოლისტები ლალი კანდელაკი და იგორ ზელენსკი). ვახტანგ ჭაბუკიანის სახელობის ქორეოგრაფიული სასწავლებლის აღზრდილი იგორ ზელენსკი ჯერ კიდევ თბილისის საოპერო თეატრის სპექტაკლებში გამოირჩეოდა საოცარი ნახტომებითა და პირუეტებით.

90-იანი წლების ბოლოს ის ევროპაში მიემგზავრება; 1996 წლიდან არის ბერლინის „დოიჩე ოპერის“, ხოლო მოგვიანებით ლონდონის სამეფო ბალეტის სოლისტი. მონაწილეობს „ლა სკალას“, ბოსტონისა და სან-ფრანცისკოს საბალეტო დასის წარმოდგენებში. რაც შეეხება ლალი კანდელაკს, ის ვარნის 2000 წლის საერთაშორისო საბალეტო კონკურსის გამარჯვებულია. მისი კარიერა დაკავშირებულია ისეთ ცნობილ მოცეკვავეებთან, როგორებიცაა ალექსეი უვაროვი, დევიდ ჰოლბერგი, იგორ ზელენსკი...

მესამე ნაწილში დიდი, ჭრელი ფარდავით აღიქმებოდა ფრაგმენტები ბალეტიდან: „ძვირფასი თვლები“ (სოლისტები ანასტასია სტაშევიჩი და ვიაჩესლავ ლოპატინი, იგორ სტრავინსკის მუსიკა); პა-დე-დე ჩაიკოვსკის ბალეტიდან „მძინარე მზეთუნახავი“ (სოლისტები მაია მახათელი და არტურ შესტერიკოვი) და პა-დე-დე ჯონ ფილიპ სოუზას ბალეტიდან „ვარსკვლავები და ზოლები“ (ბერლინის „შტატსოპერის“ სოლისტები იანა სალენკო და რაინერ კრენსტეტერი).

აღსანიშნავია, რომ 2014 წელი ამერიკაში ბალანჩინის წლად არის გამოცხადებული. საზეიმო ღონისძიებები ჯერ კიდევ ბალანჩინის თემაზე შექმნილი კალენდრის გამოცემით დაიწყო და ელიზაბეტ კენდელის ახალი წიგნის – „ბალანჩინი და დაკარგული მუზა“ – ქართული თარგმანისა და გამოცემის დაფინანსებით გაგრძელდა. დიდ საკონცერტო დარბაზში კი ბალანჩინისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამომდე 18 მაისს თეატრის, კინოს, მუსიკისა და ქორეოგრაფიის მუზეუმის საგამოფენო დარბაზში მოეწყო ბალანჩინის მეგობრის, პაულ კოლნიკის უნიკალური ფოტოგამოფენა სახელწოდებით „მუდმივად აწმყოში“.

WWW.LIBERALI.GE

0109/24

WWW.LIBERALI.GE

მომხმარებელი

<http://twitter.com/LiberaliMagazine>

მომხმარებელი

Facebook

<http://facebook.com/LiberaliMagazine>

მომხმარებელი

<http://youtube.com/LiberaliMagazine>